

Aktuelle FN - spørsmål

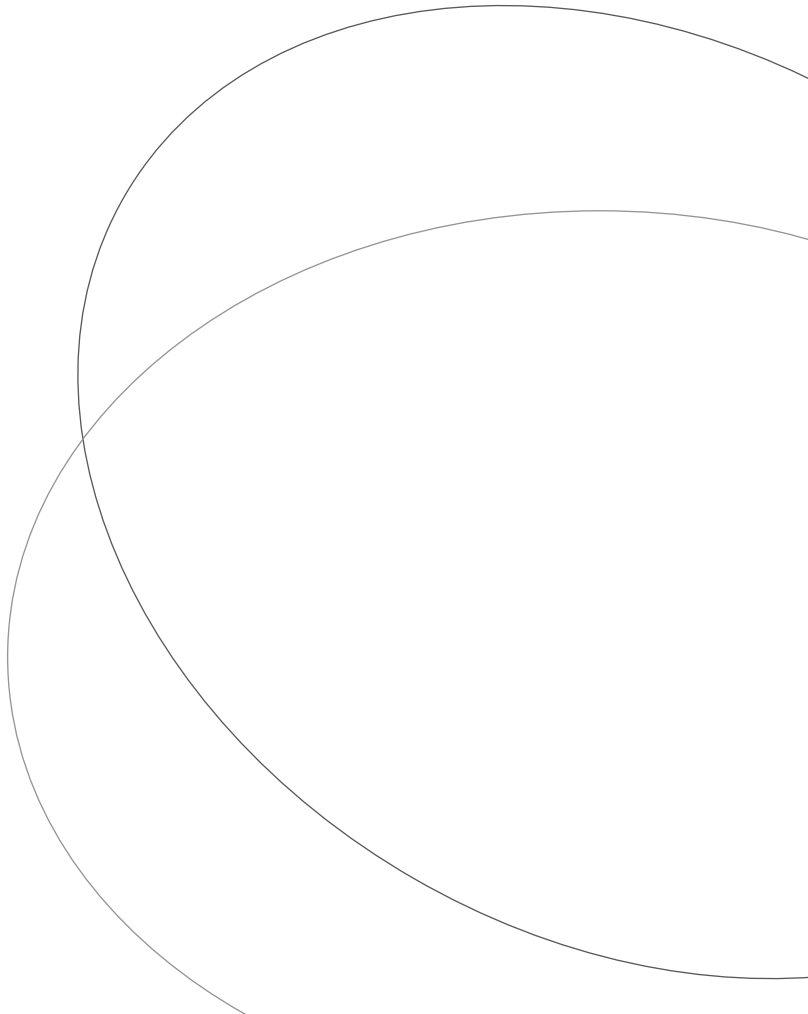
FNs 60. generalforsamling
Høsten 2005

UTENRIKSDEPARTEMENTET

Aktuelle FN-spørsmål

FNs 60. generalforsamling
Høsten 2005

Forord

Dette informasjonsheftet er utgitt av Utenriksdepartementet og inneholder aktuelle problemstillinger om de viktigste emnene som vil bli drøftet under FNs 60. generalforsamling høsten 2005. Emnene er valgt med tanke på spørsmål som spesielt opptar Norge og blir belyst gjennom tre hovedavsnitt. Alle dagsordenspunktene for 60. generalforsamling er derfor ikke omtalt i dette heftet.

Først gis det generell bakgrunnsinformasjon, deretter skisseres den aktuelle situasjonen, og til slutt omtales Norges holdning til saken. Bortsett fra saker som behandles direkte i plenum, er sakene omtalt under den komiteen i Generalforsamlingen hvor de behandles.

Resolusjonsforslagene introduseres først etter at arbeidet i Generalforsamlingens komiteer er kommet i gang. Disse vil normalt prege behandlingen av de enkelte spørsmålene. Når det gjelder avstemningsmønstrene som det vises til i heftet, vil vi gjøre oppmerksom på at en medlemsstat har tre alternative stemmemåter overfor et resolusjonsforslag: for, mot eller avståelse. Hvis et avstemningsresultat gjengis som 70–10–20, betyr det at 70 land stemte for og 10 mot, mens 20 avsto. Ytterligere nyanisering av stemmegivningen gjøres ofte gjennom stemmeforklaringer.

Den foreløpige dagsordenen for FNs 60. generalforsamling er gjengitt som vedlegg i dette heftet. Det er imidlertid vanlig at flere saker kommer til før den endelige dagsordenen vedtas av Generalforsamlingen. Dette vil kunne innvirke på den oppgitte rekkefølgen av dagsordenspunktene. Ytterligere opplysninger om FNs tidligere behandling av de ulike emnene er gitt i Stortingsmelding nr. 34 (2004–2005), «Om Noregs deltaking i den 59. ordinære generalforsamlinga i Dei sameinte nasjonane (FN) og vidareførte sesjonar av FNs 58. generalforsamling».

Heftet finnes på Internett: www.odin.dep.no/ud

Heftet er redigert av FN-seksjonen.

UTENRIKSDEPARTEMENTET

Oslo, 25. august 2005

Innhold

1 Innledning 7

- 1.1 De forente nasjoner 7
- 1.2 FN ved et veiskille: Toppmøtet 2005 8
- 1.3 Norge og FN 14
- 1.4 Generaldebatten under FNs 59. generalforsamling 17

2 Saker som behandles direkte i plenum 19

- 2.1 Valgspørsmål 19
- 2.2 Medlemskapsspørsmål 19
- 2.3 Reform av FN-systemet 20
- 2.4 Reform av Sikkerhetsrådet 22
- 2.5 Forebygging av væpnet konflikt 26
- 2.6 Styrking av FNs nødhjelpskoordinering 28
- 2.7 Bistand til minetiltak 29
- 2.8 Situasjonen i Midtøsten / Palestina-spørsmålet 31
- 2.9 NEPAD – New Partnership for Africa's Development 34
- 2.10 Årsaker til konflikter og fremme av fred og utvikling i Afrika 35
- 2.11 Havrettsspørsmål 40
 - 2.11.1 Havene og havretten 40
 - 2.11.2 Bærekraftig fiskeriforvaltning 43
- 2.12 Den internasjonale domstolen for det tidligere Jugoslavia (ICTY) 45
- 2.13 Den internasjonale domstolen for Rwanda (ICTR) 46
- 2.14 Afghanistan-spørsmålet 47
- 2.15 USAs embargo mot Cuba 49
- 2.16 Kypros-spørsmålet 51
- 2.17 Hiv/aids 53
- 2.18 Oppfølging av Tusenårserklæringen 56
- 2.19 Oppfølging av spesialsesjonen om barn 58
- 2.20 Informasjons- og kommunikasjonsteknologi for utvikling. Verdenstoppmøtet om informasjonssamfunnet (WSIS) 62

3 Saker som behandles i 1. komité 65

- 3.1 Arbeidet i 1. komité 65
- 3.2 Kjernefysisk nedrustning 66
- 3.3 Biologiske og kjemiske våpen 68
- 3.4 Håndvåpen 70

4 Saker som behandles i 2. komité 73

- 4.1 Finansiering for utvikling 73
- 4.2 Handel og utvikling 75
- 4.3 FNs tredje konferanse for de minst utviklede land (MUL) 76
- 4.4 Utviklingslandenes gjeldsproblemer 78
- 4.5 Bosettingsspørsmål 80
- 4.6 Klimakonvensjonen og Kyoto-protokollen 82
- 4.7 Konvensjonen om biologisk mangfold og Cartagena-protokollen 83
- 4.8 Oppfølgingen av FNs konferanse om miljø og utvikling, Rio +5 og FNs toppmøte om bærekraftig utvikling 86
- 4.9 FNs utviklingsaktiviteter 88

5 Saker som behandles i 3. komité 93

- 5.1 Menneskerettighetsspørsmål 93
- 5.2 FNs høykommissær for flyktninger 95
- 5.3 Narkotikaspørsmål 97
- 5.4 Spørsmål vedrørende kvinners stilling 99
- 5.5 Fremme og beskyttelse av barns rettigheter 101

6 Saker som behandles i 4. komité 105

- 6.1 FNs fredsbevarende operasjoner 105
- 6.2 Øst-Timor 107
- 6.3 Palestinske flyktninger – UNRWA 109

7 Saker som behandles i 5. komité 113

- 7.1 FNs finansielle situasjon 113
- 7.2 Programbudsjettet for 2004–2005 114
- 7.3 Bidragsskalaene 116
- 7.4 Finansiering av FNs fredsbevarende operasjoner 117

8 Saker som behandles i 6. komité 119

- 8.1 FNs folkerettskommisjon 119
- 8.2 Den internasjonale straffedomstolen (ICC) 120
- 8.3 Tiltak for å eliminere internasjonal terrorisme 122
- 8.4 Anvendelsesområdet for FN-konvensjonen om beskyttelse av FN-personell og assosiert personell 124

9 Vedlegg 127

- 1. Foreløpig dagsorden for FNs 60. generalforsamling 127
- 2. FNs medlemsland og bidragsskalaen 144
- 3. Programbudsjettet 2004–2005 151
- 4. FN-systemet 152
- 5. Forkortelser 153

1 Innledning

1.1 De forente nasjoner

De forente nasjoners pakt ble underskrevet i San Francisco 26. juni 1945 av 50 nasjoner, deriblant Norge. FN trådte formelt i virksomhet 24. oktober 1945. FN-pakten opprettet seks hovedorganer:

På **Generalforsamlingen** deltar alle medlemsstatene i FN på likeverdig grunnlag. Generalforsamlingen er FNs politiske hovedorgan og behandler en rekke viktige saker og konfliktområder som settes på Generalforsamlingens dagsorden. I tillegg behandler den valg- og medlemskaps-spørsmål. Forsamlingen møter normalt til sesjon i perioden september–desember (hovedforsamlingen), men også ved behov ellers i året. I tillegg kan det innkalles til spesialsesjoner.

Sikkerhetsrådet består av 15 medlemmer, derav fem faste: Frankrike, Kina, Russland, Storbritannia og USA. De ti øvrige medlemmene velges av Generalforsamlingen for en toårsperiode. Sikkerhetsrådets hovedansvar er å opprettholde internasjonal fred og sikkerhet. For gyldig vedtak kreves det ni positive stemmer, samt at ingen av de fem faste medlemmene stemmer mot vedtaket (nedlegger veto). Sikkerhetsrådet kan innkalles til enhver tid, og vedtakene rådet fatter, er bindende for medlemsstatene. Norge var medlem av Sikkerhetsrådet i periodene 1949–1950, 1963–1964, 1979–1980 og 2001–2002.

Det økonomiske og sosiale rådet (ECOSOC) har 54 medlemmer som velges av Generalforsamlingen for en treårsperiode etter en geografisk fordelingsnøkkel mellom de fem regionene. Norge var sist medlem av ECOSOC i perioden 1999–2001. ECOSOC er FNs fremste organ for behandling av økonomiske og sosiale spørsmål i videste forstand. Rådet trer sammen én gang i året. Sesjonen er delt inn i ulike segmenter, hvorav et høynivåsegment med deltakelse på ministernivå. ECOSOC behandler samarbeidet i en rekke kommisjoner og organisasjoner og søker å koordinere arbeidet som foregår i disse. Saker som er behandlet i ECOSOC, sendes til Generalforsamlingen for endelig vedtak.

Sekretariatet ledes av Generalsekretæren, som velges av Generalforsamlingen etter anbefaling fra Sikkerhetsrådet for en periode på fem år. Nordmannen Trygve Lie var FNs første generalsekretær. Den nåværende generalsekretæren, Kofi Annan, ble valgt på den 51. generalforsamlingen høsten 1996. Han ble gjenvalgt av Generalforsamlingen i 2001 for en ny femårsperiode som startet i januar 2002.

Tilsynsrådet har som hovedoppgave å overvåke territorier som er underlagt FNs tilsyn i henhold til Paktens kapittel 12. Alle disse områdene er nå blitt selvstendige etter at stillehavsøya Palau ble opptatt som FNs 185. medlemsnasjon i 1994.

Den internasjonale domstolen, som har sitt sete i Haag, har femten medlemmer som er valgt av Generalforsamlingen og Sikkerhetsrådet for ni år. Jens Evensen var siste norske medlem av domstolen, i perioden 1986–1994.

Se vedlegg 4 for en oversikt over FN-systemet i dag.

1.2 FN ved et veiskille: Toppmøtet 2005

Stadig flere av de problemene vi står overfor, er av global karakter og kan bare finne sin løsning innenfor globale rammer. FN er den eneste mellomstatlige organisasjonen med globalt mandat, global oppslutning og et bredt, flerfaglig ansvarsområde. Dette gir organisasjonen en unik posisjon som arena for behandling av viktige spørsmål angående vår felles framtid.

FN står på mange måter ved et veiskille. FNs framtidige rolle avhenger av at organisasjonen virker samlende når det felles normgrunnet som folkeretten og menneskerettighetene utgjør, utfordres og brytes, og av at man kan enes om felles tiltak for å møte sikkerhetsutfordringer og for å fremme fredelig konfliktløsning og økonomisk og sosial utvikling. Trusselbildet er preget av gamle trusler i nye og farlige koplinger, som for eksempel nye former for terrorisme og spredning av masseødeleggelsesvåpen. Fattigdom og manglende menneskerettigheter øker faren for ustabilitet og vold og påvirker således også fred og sikkerhet. Som Generalsekretæren tidligere har påpekt, kan ikke FN velge mellom nye og gamle, myke og harde trusler mot sikkerheten, ettersom alt er sammenvevd i

dagens globaliserte virkelighet. FN kan bare møte utfordringene ved at vi styrker vår evne til kollektiv handling.

Da verdens ledere høsten 2000 møttes i FN for å markere overgangen til et nytt årtusen, ble de enige om et felles rammeverk for verdenssamfunnets arbeid med fred, sikkerhet og fattigdomsbekjempelse fram mot år 2015. FNs tusenårserklæring som ble vedtatt på dette møtet, legger føringer på en rekke sentrale områder slik som utvikling, miljø, menneskerettigheter, demokrati, rustningskontroll, FN-reform m.m. Tusenårsmålene som er avledet av erklæringen, er rettet inn på konkrete, tidsbestemte og mål-bare resultater når det gjelder å bekjempe fattigdom og sult.

Som et ledd i oppfølgingen av tusenårsmøtet og Generalsekretærens reforminitiativ, vil verdens ledere under FNs generalforsamling i 2005 samles til et nytt toppmøte. Denne gangen vil de gjennomgå arbeidet med å implementere Tusenårserklæringen, samt stake ut veien videre i arbeidet med å nå tusenårsmålene. Inkludert i agendaen er også en rekke helt sentrale reformspørsmål med hensyn til FNs struktur og arbeidsformer.

Som et ledd i forberedelsen til toppmøtet oppnevnte Kofi Annan høynivåpanelet om trusler, utfordringer og endringer. Panelets rapport ble lagt fram i desember 2004. Rapporten behandler et bredt spekter av anbefalinger rundt de mest sentrale sikkerhetsutfordringene verden står overfor. I januar 2005 kom rapporten fra FNs tusenårsprosjekt, ledet av Generalsekretærens spesialrådgiver, professor Jeffery Sachs. Denne rapporten, «Investing in Development», skisserer en handlingsplan for å oppnå tusenårsmålene. I mars i år la Generalsekretæren fram sin rapport «In Larger Freedom. Towards Security, Development and Human Rights for All». Generalsekretærens forslag til medlemslandene dekker hele spekteret av utfordringer medlemslandene i høst skal ta stilling til, og er inndelt i fire hovedbolker: frihet fra nød, frihet fra frykt, retten til et verdig liv samt restrukturering av FN.

Gjennom fokuset på den nære forbindelsen mellom global sikkerhet og utvikling setter rapporten tonen for toppmøtet. Det er et sentralt poeng i Generalsekretærens tenkning at for å lykkes må den foreslåtte reformen ikke behandles som en mengde enkeltkomponenter, men som en helhetlig pakkelsning. Videre legges det vekt på å få oppslutning om et nytt og bredere sikkerhetskonsept som tar inn over seg både nye og gamle trusler, og som dermed forholder seg til alle lands sikkerhetsutfordringer. Denne tilnærmingen støttes aktivt fra norsk side.

Det er tidligere vedtatt at tusenårsforsamlingen skulle følges opp gjennom årets toppmøte. På bakgrunn av bestrebelsene for å få en samlet og integrert oppfølging av de store FN-konferansene, ligger det an til at toppmøtet også vil tjene som en oppfølging av andre konferanser, ikke minst konferansen om finansiering for utvikling (Monterrey) og verdens-toppmøtet for bærekraftig utvikling (Johannesburg). Spørsmålet om reform av 2. komité's dagsorden er stadig aktuelt, men forventes å bli integrert i den større debatten om revitaliseringen av Generalforsamlingen.

Norge legger vekt på å få en balansert prosess ved å legge like mye vekt på utviklings- som på sikkerhetsaspektene. I denne forbindelse ønsker vi å motvirke at debatten rundt reform av Sikkerhetsrådet (se kap. 2.4) skal overskygge den øvrige dagsordenen. Behovet for en grunnleggende FN-reform har lenge vært klart. Fra norsk side er holdningen at en slik reform må lykkes dersom FN skal gjenvinne den nødvendige tilliten og bli i stand til å håndtere de utfordringene verden står overfor i dag. Vi vil derfor arbeide for at toppmøtet skal bli så resultatorientert som mulig. Det vil si å få en slutterklæring som gir et tilstrekkelig solid mandat for å bringe reformprosessen videre.

Norske prioriteringer

Agendaen for toppmøtet er svært bred og ambisiøs. Norge prioriterer spesielt følgende elementer i reformagendaen:

- **Humanitær reform/integrerte operasjoner**

Reformforslagene på det humanitære området er begrunnet i behovet for styrket responskapasitet, kortere responstid, bedre samordning og større samlet volum og effektivitet i den humanitære innsatsen. I tillegg må rammevilkårene for humanitær virksomhet bedres.

Det er ikke minst finansielle reformer som er påkrevet. Midler må være tilgjengelige for rask innsats fra FN-organisasjoner i akutte nødsituasjoner, og bruken av midlene må koordineres bedre. Fra norsk side har vi lenge støttet opp om FNs innsats i felt, blant annet ved at en vesentlig del av de norske midlene er gitt til de FN-konsoliderte appellene. Vi er derfor positive til tiltak som kan gjøre FN bedre i stand til å utøve koordineringsrollen i felt gjennom å styrke strukturene for samordning av den humanitære innsatsen.

Konfliktene er blitt mer komplekse, og kravet til enhetlig internasjonal innsats er dermed blitt større. Dette er bakgrunnen for at FN i konfliktområder har brakt de forskjellige FN-aktørene inn under samme tak. Det er dette som betegnes som integrerte operasjoner. Disse kjennetegnes av at FNs militære, politimessige, humanitære, utviklingsrettede og politiske innsats helt eller delvis samles under ledelse av Generalsekretærens spesialrepresentant (SRSG).

Norge støtter sterkere integrasjon fordi det er nødvendig med et samspill mellom støtte til valgprosesser og utvikling av politiske institusjoner, styrking av politi og rettsvesen, institusjonalisering av menneskerettigheter og tiltak for økonomisk utvikling. Den humanitære innsatsen står imidlertid i en særstilling. FNs humanitære organisasjoner har tradisjonelt operert med stor autonomi i forhold til FNs øvrige virksomhet. Dette har vært begrunnet med at tilgang til sårbare grupper på ulike sider av en konflikt forutsetter at de humanitære aktørene oppfattes som uavhengige av andre politiske eller militære hensyn. FNs konsept for integrerte operasjoner må derfor utformes slik at hensynet til samordning ikke kommer i konflikt med hensynet til den humanitære innsatsens uavhengighet, upartiskhet og nøytralitet.

• **Styrking av FNs arbeid med menneskerettigheter**

Styrking av FNs menneskerettighetsapparat er et sentralt tema foran høstens generalforsamling i FN. Å fremme og beskytte menneskerettighetene er, ved siden av fred, sikkerhet og utvikling, blant FNs kjerneoppgaver. Gjennom reform av FN må arbeidet for menneskerettighetene løftes fram og gjøres mer effektivt. Dette er et mål i seg selv, men også et viktig bidrag til vår kollektive sikkerhet.

Norge støtter forslaget om å omgjøre dagens menneskerettighetskomisjon til et permanent menneskerettighetsråd. Vår støtte forutsetter imidlertid at det nye organet får en sammensetning som sikrer både effektivitet og legitimitet og en tilfredsstillende NGO-deltakelse, samt at dagens spesialprosedyrer og mulighetene til å reagere mot brudd på menneskerettighetene ikke svekkes.

Norge støtter også tilrådingene til å styrke arbeidet til FNs høykommisær for menneskerettigheter og de traktatorganer som overvåker statenes implementering av sine menneskerettighetsforpliktelser. Fremme av menneskerettighetene må gjøres til en integrert målsetting i hele FNs virksomhet.

- **Ansvar for å beskytte**

Prinsippet om statssuvereniteten rommer også en forpliktelse til å beskytte egne borgere mot alvorlige overgrep. Det er en viktig målsetting for det internasjonale samarbeidet å styrke staters evne til å oppfylle denne forpliktelsen. I unntakstilfelle, der statene ikke makter eller vil beskytte sine borgere mot folkemord eller forbrytelser mot menneskeheten og andre virkemidler er uttømt, kan dette prinsippet begrunne kollektiv handling innenfor rammen av folkeretten. Diskusjonen omkring disse spørsmålene er vanskelig i dagens internasjonale klima. Fra norsk side mener vi det er viktig å få fastslått disse prinsippene. Hensikten med denne diskusjonen er å beskytte sivile mot massive overgrep, ikke å utvide det folkerettslige grunnlaget for hva som kan anses som legitim maktbruk.

- **Opprettelse av en fredsbyggingskommisjon**

FNs høynivåpanel slo fast at FN har gode resultater når det gjelder å forhindre krig mellom stater, men har organisatoriske svakheter som gjør effektiv koordinering vanskelig når det gjelder å forebygge eller stanse interne konflikter og bistå svake stater som nylig har kommet ut av intern konflikt. For å styrke FN's evne til rask og effektiv organisering av post-konfliktinnsats, foreslo panelet opprettelse av a) en fredsbyggingskommisjon, b) et støttekontor for fredsbygging i FN-sekretariatet og c) et flerårig stående fond for fredsbygging. Fredsbyggingskommisjonens oppgave vil være å samle de viktigste aktørene som er aktive i de aktuelle landsituasjonene i overgangen fra krig til fred, både FN-systemet, viktige giverland, troppebidragsyttere, regionale aktører og organisasjoner, internasjonale finansinstitusjoner og representanter fra landet som er berørt. Støttekontoret for fredsbygging vil blant annet bistå fredsbyggingskommisjonen og bidra til planleggingsprosessen i fredsbyggingsoperasjoner. Fondet for fredsbygging skal være tilgjengelig for å gi hurtig assistanse til fredsbyggingsaktiviteter i en tidlig fase, før andre midler blir gjort tilgjengelige.

- **Utviklingsaspektet**

Fra norsk side er det et hovedanliggende å oppnå større trykk på oppnåelse av tusenårsmålene basert på en fornyet oppslutning om Monterrey-konsensus som grunnlag for videre samarbeid om utviklingsagendaen. Dette innebærer blant annet at utviklingsland må fortsette å styrke styresett og bekjempe korrupsjon, samt at de utarbeider nasjonale fattigdoms-

strategier som tydelig reflekterer tusenårsmålene. De industrialiserte landene på sin side må blant annet følge opp med mer og bedre bistand. EUs beslutning om en tidsbestemt oppskalering av bistanden til 0,7 prosent innen 2015 er i denne forbindelse svært positiv. Fra norsk side oppfordrer vi andre giverland til å følge dette eksempelet.

Signalene fra G-8 om ytterligere initiativer med hensyn til gjeldsslette er også svært gledelig. Norge understreker her viktigheten av at finansieringen av denne gjeldssletten må gjøres i form av tilleggsbevilgninger til de internasjonale finansinstitusjonene. Andre klare prioriteter fra norsk side er at Paris-erklæringen om harmonisering gjennom toppmøtet skal bli forankret i FN-systemet, og at det skal legges et konkret løp med hensyn til oppfølging og implementering av denne. Videre vil vi blant annet understreke betydningen av å få til et tettere og mer forpliktende samarbeid mellom FN og de internasjonale finansinstitusjonene på utviklingssiden. På miljøfeltet vil vi understreke at bærekraftig utvikling er en forutsetning for å nå tusenårsmålene. Vi vil også arbeide for at toppmøtet skal gi en fornyet oppslutning til forpliktelsene fra Johannesburg-møtet om bærekraftig utvikling.

• **Administrativ reform**

En viktig målsetting er å bedre FNs administrasjon. Det gjelder spesielt effektiv ressurs- og programstyring og effektiv etterprøvbarehet, som er avgjørende for FNs evne til å oppfylle sine mandater. Full implementering av resultatbasert budsjettering vil være en nøkkelfaktor når det gjelder å rasjonalisere og omgruppere menneskelige og finansielle ressurser. Sterkere fokus på fredsbevaring og fredsbygging tilsier at de nødvendige ressursene må identifiseres og deles ut til disse aktivitetene. FNs generalsekretær må gis rom til å utøve sin administrative funksjon uten unødig detaljstyring fra medlemslandene. Til gjengjeld må FN-administrasjonens ansvar tydeliggjøres, blant annet med sterkere fokus på resultater, og innsynet i beslutninger og håndtering bedres. Som et ledd i dette må det gjøres mer for å styrke uavhengigheten, autoriteten og kapasiteten til FNs internrevisjon, OIOS.

1.3 Norge og FN

Til tross for en rekke tilbakeslag for FN som organisasjon har FNs tjenester vært mer etterspurt enn noensinne de siste årene. Løsninger på de utfordringene nasjonalstatene står overfor i en stadig mer globalisert verden, må i økende grad søkes gjennom multilaterale forhandlinger og avtaler.

Regjeringen legger opp til at Norges sterke FN-engasjement og betydelige frivillige bidrag til FN-systemet videreføres. Norge arbeider for et sterkt og handlekraftig FN som hovedgrunnlag for en internasjonal rettsorden og et verdensomspennende sikkerhetssystem. Fra norsk side støtter vi sterkt opp om det pågående arbeidet med å reformere og effektivisere FN. Vi har i denne forbindelse understreket behovet for et bedre samsvar mellom de oppgavene som FN pålegges, og de ressursene som medlemslandene er villige til å stille til FNs disposisjon. Som ledd i reformarbeidet har vi pekt på behovet for bedret koordinering både mellom de ulike aktørene i FN-systemet, særlig på landnivå, og mellom FN og Bretton Woods-institusjonene.

Norge går inn for å styrke FNs evne til å fremme en bærekraftig utvikling med vekt på fattigdomsreduksjon. Vi anser FN som et viktig instrument for å sikre økonomisk og sosial utvikling i verdens fattigste land.

Norge støtter aktivt opp om styrkingen av FNs kapasitet til å forebygge konflikter og håndtere kriser så vel som styrkingen av FNs rolle i ulike fredsprosesser. FNs fredsbevarende operasjoner er et viktig instrument i FNs freds- og sikkerhetsarbeid, og Norge har vært en viktig bidragsyter til disse styrkene. Norge arbeider også for økt koordinering mellom FNs politiske og utviklingspolitiske aktiviteter.

Demokratiutvikling og respekt for menneskerettighetene er sentrale mål for Norges utenriks- og utviklingspolitikk, og Norge arbeider aktivt for å styrke FNs rolle på disse områdene. Generalforsamlingen har også en viktig rolle som normgivende arena og har bidratt til å løfte ulike tema som sosiale spørsmål, helse, befolkning, likestilling og bosetting opp på den internasjonale dagsorden.

Norge betaler 0,679 prosent både av FNs regulære budsjett og av budsjettene til FNs fredsbevarende styrker. Norges fastsatte bidrag til FN er imidlertid svært små sammenliknet med våre frivillige bidrag. I 2004 var Norges fastsatte bidrag til FN på til sammen knapt 130 millioner kroner. De frivillige bidragene til FN-systemet (fond, programmer og særorganisa-

sjoner, men ikke Verdensbanken og de regionale utviklingsbankene), beløp seg i 2004 til nesten 4,5 milliarder kroner. Dette omfatter både generelle og øremerkede bidrag. Når det gjelder FNs fond og programmer, er Norge blant de aller største bidragsyterne også i absolutte tall.

Alle FNs 191 medlemsland er representert i **Generalforsamlingen**. Hvert land har én stemme og like rettigheter for øvrig. Mens Sikkerhetsrådet kan vedta bindende pålegg, kan Generalforsamlingen bare vedta anbefalinger til medlemslandene.

Sikkerhetsrådet har hovedansvaret for å opprettholde og sikre fred. Her har de fem faste medlemmene spesielle rettigheter og et særlig ansvar som kommer til uttrykk i vetoretten. Norge oppfordrer de fem faste medlemmene til å utøve denne retten med stor tilbakeholdenhet, slik at Sikkerhetsrådet kan virke som et mest mulig effektivt organ.

Sikkerhetsrådets dagsorden styres i stor grad av internasjonale begivenheter, og arbeidet med rådets løpende saker krever mye oppmerksomhet. Sist Norge var medlem av Sikkerhetsrådet (2001–2002), søkte vi å bidra til en helhetlig tilnærming til fredsbygging og krisehåndtering. Norge prioriterte å fokusere på de underliggende årsakene til konflikt og krig, å bidra til å styrke FNs evne til å planlegge og gjennomføre fredsoperasjoner og å fokusere på Afrikas utfordringer. Norge ledet også sanksjonskomiteen for Irak. Foruten det administrative arbeidet dette innebar, arbeidet Norge aktivt for å gjøre sanksjoner målrettede og effektive, slik at de rammer den sanksjonerte staten og ikke sivilbefolkningen.

Generalsekretæren har en sentral plass i FN-systemet. Det har vært og vil fortsatt være norsk politikk å støtte opp om Generalsekretærens uavhengige stilling. Samtidig legges det vekt på at Generalsekretærens initiativ og opptreden må være realistisk og ikke virke splittende innenfor organisasjonen. Generalsekretæren må gis fullmakter til å disponere sekretariatets ressurser innenfor gitte rammer uten å bli detaljstyrt av medlemslandene. Generalsekretæren har tatt initiativ til viktige debatter, blant annet når det gjelder stater versus individers rettigheter.

I FNs mange **særorganisasjoner** foregår det et utstrakt normgivende arbeid. Det ytes faglig bistand innenfor organisasjonenes kompetanseområder. Dette er av stor verdi både for de enkelte land og for verdenssamfunnet som helhet. Særorganisasjonene er frittstående med egne generalkonferanser, statutter og finansieringsordninger. Norge har gått inn for at særorganisasjonene bør konsentrere seg om sine faglige oppgaver innen

sine respektive områder, og at utenforliggende politiske stridsspørsmål henvises til FNs politiske hovedorgan, Generalforsamlingen. En for sterk politisering av særorganisasjonene vil kunne svekke det arbeidet de utfører, og undergrave tilliten til FN-systemet.

FNs mange **fond og programmer** er underlagt Generalforsamlingen, Generalsekretæren og ECOSOC, men flere av dem har egne styrer. De arbeider med utviklingshjelp, humanitær bistand og miljøspørsmål og forvalter størstedelen av de frivillige bidragene til FN.

Mens øst/vest-konfrontasjonen i FN nå er historie, har arbeidet i FN de senere årene vært preget av vedvarende motsetninger mellom industri-landene og utviklingslandene. En rekke innflytelsesrike utviklingsland går imidlertid inn for samarbeid og kompromisser. I denne situasjonen er det viktig at Norge legger vekt på å bygge bro mellom de ulike synspunktene og motsetningene.

EU-landene framstår i økende grad som en samlet maktfaktor i FN. Etter at Sverige og Finland ble medlemmer, har de tre nordiske EU-medlemmene i stadig større grad koordinert sine synspunkter på FN-spørsmål gjennom det politiske EU-samarbeidet. Det nordiske samarbeidet har imidlertid fortsatt stor betydning, særlig i særorganisasjoner, fond og programmer. Norge satser på å opprettholde og styrke den fellesnordiske profilen der dette er naturlig. Spesielt innenfor reformarbeidet i FN spiller det nordiske samarbeidet en betydelig rolle. Norge har et nært samarbeid med EU-landene i FN-spørsmål og slutter seg tidvis til EU-innlegg.

Norge deltar videre i JUSCANZ-samarbeidet (Japan, USA, Australia, New Zealand, Canada, Sveits og Norge). Dette samarbeidet er av uformell karakter og består hovedsakelig av informasjons- og meningsutveksling på det økonomiske og sosiale området. Vestlige lands kandidaturer drøftes innen vest-gruppen (WEOG), som i hovedsak består av OECD-landene.

En hovedmålsetting for Norges deltakelse i den 60. generalforsamlingen vil være å bidra til at de omfattende reformplanene som skal behandles under toppmøtet og Generalforsamlingen, munner ut i et **styrket og mer effektivt og legitimt FN**, som et redskap for å møte medlemslandenes felles utfordringer. Dette gjelder både i forhold til tradisjonelle sikkerhets-trusler og i forhold til å oppfylle de sosiale og økonomiske forpliktelsene som ligger i Tusenårserklæringen.

1.4 Generaldebatten under FNs 59. generalforsamling

De forente nasjoners 59. ordinære generalforsamling ble på mange måter et mellomår. På den ene siden ble Høynivåpanelets (HLP) rapport og forberedelsene til toppmøtet i 2005 toneangivende for den løpende diskusjonen i plenum og i komiteene. På den annen side ble det klart at FNs erfaring i Irak og situasjonen i landet generelt fortsetter å prege organisasjonen. Det skal dog understrekes at det har vært en rekke viktige utviklings- trekk i dette mellomåret.

Fra norsk side er det grunn til å være tilfreds over at prosessen fram mot toppmøtet i 2005 kom godt i gang gjennom vedtakelsen av resolusjonen om rammene for selve toppmøtet. Norge og Nicaragua bistod, etter oppfordring fra presidenten for den 59. generalforsamlingen, i framforhandlingen av resolusjonen.

Debatten om Sikkerhetsrådets rolle og arbeidsoppgaver spisset seg til under siste generalforsamling. Generaldebatten var et nesten unisont uttrykk for at sammensetningen bedre må reflektere dagens geografiske realiteter.

På utviklingssiden ble åpningen av årets generalforsamling preget av en serie høyprofilerte arrangementer. Størst blest fikk toppmøtet om sult og fattigdom, som ble arrangert av Brasils president Lula da Silva sammen med presidentene i Frankrike og Chile og Spanias statsminister. Et annet møte som trakk mange statsledere, var Finlands og Tanzanias presidenters møte om den sosiale dimensjonen ved globalisering (den såkalte Somavia-rapporten). De to møtene satte fokus på behovet for nye politiske grep på globalt plan for å møte utfordringene ved globaliseringen. Begge arrangementene ble møtt med skepsis fra USA, som gjennom hele generalforsamlingen framhevet privat sektors avgjørende rolle, blant annet gjennom å vise til den såkalte Martin/Zedillo-rapporten «Unleashing Entrepreneurship».

Den britiske utenriksministeren innkalte til eget møte om Blairs Afrika-kommisjon. Like fullt var det ikke mange store saker fra utviklingssiden på dagsorden under selve generalforsamlingen. Det var en klart avventende holdning foran høstens toppmøte, når status skal gjøres opp med hensyn til å nå tusenårsmålene. Vedtaket av en resolusjon om FNs operasjonelle utviklingsaktiviteter (TCPR) var et unntak i denne sammenheng.

For FNs generalsekretær har det vært et vanskelig år, med beskyldninger og undersøkelser om korrupsjon i forbindelse med Olje-for-mat-programmet som et absolutt bunnpunkt. Saken sliter meget sterkt på FNs ledelse, særlig i forhold til USA, selv om en rekke statsledere, inklusive statsminister Bondevik, kom med støtte til Annan. Bombeaksjonen mot FNs hovedkvarter i Bagdad i august 2003 preger fortsatt organisasjonens virksomhet. Det har vært meget vanskelig å få medlemslandene til å stille til rådighet de nødvendige finansielle midler til sikkerhetstiltak.

2 Saker som behandles direkte i plenum

2.1 Valgspørsmål

(Dagsordenspunkt 4–6 og 112–114)

Generalforsamlingen velger president for sesjonen, 21 visepresidenter samt komitéledere, nestledere og rapportører for Generalforsamlingens seks komiteer. Videre skal det velges medlemmer til forskjellige råd og styrever, blant annet Sikkerhetsrådet og Det økonomiske og sosiale rådet (ECOSOC). Ved valg er det allerede fastlagt hvor mange medlemmer som skal velges fra de forskjellige regionene. Siden høsten 1978 har Generalforsamlingen hatt en geografisk fordeling av ledelsen i komiteene. Dette innebærer at to lederstillinger nå går til den afrikanske gruppen, én til den asiatiske gruppen, én til Øst-Europa, én til Latin-Amerika og én til Vest-Europa og andre «vestlige» stater (WEOG).

De enkelte geografiske gruppene blir normalt enige seg imellom om hvilke land som skal velges. Ved enighet innen gruppen støttes kandidatene normalt av de andre gruppene. Hvis ikke gruppen blir enig og det er flere kandidater, er avstemningsresultatet ofte ikke gitt på forhånd. Geografisk fordeling gjelder også ved de fleste andre valgene. Generalforsamlingens president velges også etter tur blant de geografiske gruppene. Norge hadde presidentvervet i 1970 ved daværende ambassadør Edvard Hambro.

Den 59. generalforsamlingen valgte Jean Ping, utenriksminister i Gabon, til president. Ved åpningen nedsetter Generalforsamlingen en fullmaktskomité som gjennomgår de enkelte delegasjonenes fullmakter.

2.2 Medlemskapsspørsmål

(Dagsordenspunkt 115)

FN har 191 medlemsland. Nye medlemmer til FN velges av Generalforsamlingen etter anbefaling fra Sikkerhetsrådet. Siden 1991 har hele 29 stater blitt opptatt som nye medlemmer av De forente nasjoner. Dette skyldes hovedsakelig oppløsningen av det tidligere Sovjetunionen og det tidligere Jugoslavia. Siste utvidelse fant sted da Sveits og Øst-Timor ble tatt opp som medlemmer under den 57. generalforsamlingen.

Norges holdning

Når det gjelder spørsmål om medlemskap i FN, følger Norge «universalitetsprinsippet»: Alle suverene stater har rett til å være medlem av FN og FNs særorganisasjoner og til å møte der med sine representanter. En medlemsstat bør ikke utelukkes fra organisasjonen eller fra deltakelse i dens virksomhet med mindre det foreligger klar hjemmel for dette i FN-pakten. Norge vil stemme for medlemskap for alle stater som er selvstendige etter folkeretten.

Norge vil ikke stemme for forslag om utelukkelse eller suspensjon som ikke er hjemlet i FN-pakten.

2.3 Reform av FN-systemet

(Dagsordenspunkt 117 og 119–120)

Bakgrunn

Med sin rapport «In Larger Freedom», som skal behandles under høstens toppmøte, har generalsekretær Kofi Annan presentert sitt hittil mest vidtrekkende initiativ til reform av FN. Annan la allerede i 1997 fram sitt første reforminitiativ. Hensikten var å effektivisere FN og gjøre systemet bedre egnet til å møte de nye globale utfordringene. Reformprogrammet av 1997 inneholdt to «spor». Det første reformsporet omfattet tiltak som Generalsekretæren på selvstendig grunnlag hadde fullmakt til å gjennomføre. Disse reformene er for en stor del iverksatt. Dette inkluderer bedre integrering av FNs virksomhet på landnivå (blant annet gjennom et eget felles rammeverk, UNDAF), opprettelse av en egen utviklingsgruppe (UNDG) i New York og reduksjon av FNs dokumentmengde og administrative utgifter.

Det andre reformsporet omfattet en mer langsiktig plan for grunnleggende og langsiktige reformer som krever medlemslandenes godkjenning. Det viste seg vanskelig å få tilslutning til en rekke av disse tiltakene. Under den 55. generalforsamlingen ble det vedtatt at FN skulle gå over til resultatbasert budsjettstyring. Dette har ført til bedre oppfølging og resultatrapportering. Det ble også forhandlet om en ny bidragsskala for FNs regulære budsjett. USA hadde i flere år ønsket å få satt ned sitt bidrag fra 25 til 22 prosent. USA fikk gjennomslag for sitt krav, etter at flere land

frivillig godtok å øke sin andel. Budsjettet for FNs fredsbevarende operasjoner fikk også en ny bidragsskala, men her fikk USA bare delvis innfridd sitt krav om redusert andel. Et annet viktig vedtak som ble fattet, var et nytt format for FNs fireårige langtidsplan for perioden 2002–2005. Langtidsplanen er FNs politiske hoveddirektiv og rammen for budsjettfor-slaget fra Generalsekretæren. Det nye formatet presiserer hvilket resultat man forventer for hvert program. Dette gjør det lettere å vurdere om målet er nådd og således bedre evalueringen av FNs programmer.

Brahimi-rapporten, som tar for seg FNs evne til å planlegge og gjennomføre fredsoperasjoner, ble lagt fram under den 55. generalforsamlingen. Rapporten inneholder både anbefalinger av prinsipiell karakter og en rekke praktiske forslag til forbedringer. FNs fredsbevarende virksomhet får stadig nye dimensjoner, og det er derfor viktig å styrke organisasjonens evne til å gjennomføre analyser og samle informasjon og til å ivareta kvinneperspektivet og hensynet til menneskerettighetene. En rekke av rapportens mest sentrale anbefalinger er siden vedtatt.

Den aktuelle situasjonen

Generalsekretærens budsjettforslag og det vedtatte budsjettet fra 58. generalforsamling (for 2004–2005) følger i stor grad opp de reformforslagene som Generalsekretæren la fram på den 57. generalforsamlingen. Gjennom vedtakene er fremme og beskyttelse av menneskerettigheter bedre integrert i hele FN-systemet. Overvåkningsmekanismene for menneskerettighetskonvensjoner (treaty bodies) er styrket, samtidig som kontoret til Høykommissæren for menneskerettigheter er tilført mer ressurser. Arbeidet med å styrke FN på landnivå er videreført, og det er gjennomført betydelige rasjonaliseringer og omorganiseringer i hele FN-sekretariatet. Under den 59. generalforsamlingen fikk man vedtatt en resolusjon som gir reformprosessen i retning av et helhetlig FN på landnivå et mellomstatlig godkjenningstempel. Etter angrepet på FNs hovedkvarter i Bagdad i 2003 har sikkerhet for FN-personell blitt et sentralt tema for Generalforsamlingen. Generalsekretæren betegnet sin rapport om sikkerhet for FN-personell som kanskje det viktigste forslaget han noensinne hadde lagt fram. Under den 59. generalforsamlingen oppnådde man imidlertid ikke å komme til enighet om en, sett med norske øyne, tilfredsstillende finansieringsform for disse tiltakene.

Generalsekretær Annan etterlyste under åpningen av FNs 58. generalforsamling høsten 2003 større engasjement fra medlemsstatene for å styrke FN. I denne anledning annonserte han beslutningen om å nedsette et høynivåpanel for vurdering av globale sikkerhetstrusler, utfordringer og endringsbehov i FN. Høynivåpanelets rapport ble presentert i desember 2004. Sammen med Jeffery Sachs' rapport «Investing in Development», er den utgangspunktet for Generalsekretærens rapport «In Larger Freedom» som skal behandles under toppmøtet i september. Toppmøtet og norske hovedprioriteringer er nærmere omtalt i kapittel 1.2.

Norges holdning

Norge har hatt et langvarig og sterkt engasjement for FN-reform. Norges engasjement på dette området kommer til uttrykk blant annet gjennom en egen stortingsmelding om FN-reformer (St. meld. nr. 43, 1996–1997), som Stortinget samlet sluttet seg til. Et hovedpoeng her er at bedre administrative rutiner og økt samarbeid og samordning mellom FN-institusjonene ville frigjøre ressurser til viktige utviklingsformål. Et bedre fungerende FN-system vil også gi økt troverdighet i møte med utfordringene i en globalisert verden. Sammen med de øvrige landene i Utstein-gruppen har Norge levert viktige innspill til prosessen med reform av FN på landnivå. Norge ser det som avgjørende at man under høstens toppmøte kommer til enighet om de sentrale reformforslagene som legges fram for møtet. Behovet for reform tvinges fram av fundamentale utviklingstrekk som nye globale sikkerhetstrusler, alvorlige menneskerettighets- og demokratiproblemer og behovet for økonomisk utvikling.

2.4 Reform av Sikkerhetsrådet

(Dagsordenspunkt 118)

Bakgrunn

Sikkerhetsrådet består i dag av fem faste medlemmer (Frankrike, Kina, Russland, Storbritannia og USA) og ti ikke-faste medlemmer. De ikke-faste medlemmene velges av Generalforsamlingen hvert år for en toårsperiode. Siste gang Norge var medlem, var for perioden 2001–2002. Forrige gang vi var medlem, var i 1979–1980.

I 1963 ble Sikkerhetsrådet utvidet fra 11 til 15 medlemmer. Resolusjonen trådte først i kraft i 1965, da to tredjedeler av FNs medlemsland, inkludert Sikkerhetsrådets fem faste medlemmer, hadde ratifisert paktendringen. Utvidelsen kom som en følge av at antallet medlemsland i FN hadde økt betraktelig. Spørsmålet om en ny utvidelse av Sikkerhetsrådet ble tatt opp av India allerede i 1980. I 1993 nedsatte Generalforsamlingen en åpen arbeidsgruppe for å vurdere alle sider ved spørsmålet om reform av Sikkerhetsrådet, inkludert utvidelse, arbeidsmetoder og forholdet til de andre medlemslandene i FN. Bakgrunnen var en økende enighet om at Rådet bør utvides for at sammensetningen bedre skal gjenspeile dagens økonomiske og politiske virkelighet.

Generalsekretærens høynivåpanel for trusler, utfordringer og endring framla i desember 2004 to alternative forslag til reform av Sikkerhetsrådet, som de kalte modell A og modell B. Modell A ville gi seks nye faste plasser uten vetorett, fordelt med to til Afrika, to til Asia, én til Europa og én til Amerika samt tre nye ikke-faste plasser. Modell B ville ikke gi nye faste plasser, men derimot en ny kategori med åtte fireårige fornybare plasser (to til Afrika, to til Asia, to til Europa og to til Amerika), én ny toårig ikke-fornybar plass, og fordeling av de to-årige ikke-fornybare plassene med fire til Afrika, tre til Asia, én til Europa og tre til Amerika.

Den aktuelle situasjonen

Arbeidet i den åpne arbeidsgruppen har vært preget av stor avstand i synet på hvordan en utvidelse av Sikkerhetsrådet bør skje. Selv om det råder bred enighet om behovet for en utvidelse av Sikkerhetsrådet, står landene fortsatt langt fra hverandre når det gjelder størrelsen på et utvidet Sikkerhetsråd og hvorvidt en utvidelse skal omfatte både nye faste og ikke-faste plasser.

Land som Japan, India, Tyskland, Brasil, Storbritannia, Frankrike, USA, Norge og de øvrige nordiske landene har gått inn for en utvidelse av både faste og ikke-faste plasser for å sikre bedre geografisk balanse. Denne gruppen støtter varianter av Høynivåpanelets modell A, men innen gruppen er det uenighet om størrelsen på utvidelsen, og om hvorvidt de nye faste medlemmene skal ha vetorett. De såkalte «G-4» (Japan, India, Tyskland og Brasil) presenterte 8. juni 2005 et utkast til en rammeresolusjon for utvidelsen, med beslutningsprosess i flere faser. I første fase ville

man fastlegge hovedprinsippene for en utvidelse med nye faste og ikke-faste medlemmer og geografisk fordeling på regioner, og så i neste fase navngi de nye faste medlemmene fra hver region.

Andre aktører som Italia, Pakistan, Mexico, Spania, Sør-Korea og Argentina har imidlertid gått inn for utvidelse med bare ikke-faste plasser, ut fra den begrunnelse at medlemmer av Sikkerhetsrådet bør stilles til ansvar overfor Generalforsamlingen gjennom regelmessige valg. Disse kaller seg «konsensusgruppen» og har presentert alternative forslag til utvidelse basert på Høynivåpanelets alternativ B.

De afrikanske landene, med 54 stemmer i FN, kan komme til å bli avgjørende. Afrikanske land har tidligere gått inn for en rotasjonsordning mellom stormaktene i regionen, men har i senere vedtak støttet forslag basert på Høynivåpanelets modell A, med to faste plasser til afrikanske land, uten at disse foreløpig er navngitt, og flere ikke-faste plasser til Afrika.

I spørsmål knyttet til arbeidsmetodene har det etter hvert avtegnet seg større enighet om behovet for økt åpenhet og bedre konsultasjonsmekanismer med ikke-medlemmer. Singapore, som hadde presidentskapet i rådet i januar 2001, tok initiativ til å nedsette en arbeidsgruppe for å utrede hvordan Sikkerhetsrådet kan forbedre samarbeidet med de troppebidragsytende landene. Dette er et ledd i arbeidet med å følge opp anbefalingene i Brahimi-rapporten (se «Reform av FN-systemet»). På dette området er det allerede tegn til tettere konsultasjoner, også i forkant av at Sikkerhetsrådet utformer mandatet for operasjoner.

Vetoretten er omstridt både blant eksisterende og potensielle nye faste medlemmer av Sikkerhetsrådet. En rekke utviklingsland ønsker å begrense eller fjerne vetoretten. Land som er potensielle nye faste medlemmer, har signalisert at de ikke kan akseptere et skille mellom gamle og nye faste medlemmer når det gjelder dette. Det er også lite som tyder på at dagens fem faste medlemmer er villige til å oppgi vetoretten. Selv om bruken av veto er sjelden, ble den for eksempel brukt da Kina stanset forlengelsen av mandatet til FN-operasjonen UNPREDEP i Makedonia i 1999, og da USA nedla veto mot en Midtøsten-resolusjon i mars 2001. Muligheten for at et av de fem faste medlemmene vil nedlegge veto, vil alltid være til stede i forbindelse med forhandlinger i Sikkerhetsrådet.

Det blir vanskelig å nå fram til enighet. Generalforsamlingen har vedtatt en resolusjon om at alle beslutninger om reform og utvidelse av

Sikkerhetsrådet må fattes med to tredjedels flertall av alle FNs medlemsland. Vedtaket kom som resultat av et initiativ fra de landene som er motstandere av nye faste medlemmer i Sikkerhetsrådet. Endringer i FN-charteret må også ratifiseres av de fem faste medlemmene i Sikkerhetsrådet, de såkalte P5, for å bli gyldige, og motstand fra ett P5-land vil derfor være nok til å stanse en sikkerhetsrådsreform.

Norges holdning

Norge har både selvstendig og innenfor en nordisk ramme spilt en aktiv rolle i arbeidet med reform av Sikkerhetsrådet. Fra norsk side har en lagt vekt på at en utvidelse skal styrke Sikkerhetsrådets representativitet og legitimitet uten at effektiviteten svekkes. En har også søkt å bidra til kompromissløsninger. Norge har med dette for øyet gått inn for en utvidelse med både faste og ikke-faste plasser. Vi har gitt støtte til faste plasser for Tyskland, Japan og India fordi disse landene er betydelige globale politiske og økonomiske aktører som gir viktige bidrag til FN og global sikkerhet, og vi har gått inn for bedre representasjon fra Asia, Afrika og Latin-Amerika. Vi ønsker at regionene selv skal ha avgjørende innflytelse på hvordan de skal være representert, og er åpne for at også land fra Afrika og Latin-Amerika kan ha faste plasser dersom regionene ønsker en slik løsning, eller fast representasjon gjennom rotasjonsordninger dersom de heller ønsker det.

Norge ønsker ikke at nye faste medlemmer av Sikkerhetsrådet skal ha vetorett, og vi oppfordrer de nåværende faste medlemmene til å begrense bruken mest mulig. Vi går inn for en nærmere utredning av spørsmålet om begrensning av vetoretten i særlig viktige saker.

Norge er opptatt av å finne en mest mulig samlende modell for utvidelse av Sikkerhetsrådet og å unngå voteringer som i verste fall kan skape varig misnøye og konflikt blant FNs medlemmer. Vi er også opptatt av at spørsmålet om reform av Sikkerhetsrådet ikke må overskygge andre viktige reformspørsmål.

Norge er tilfreds med de framskrittene som er gjort i spørsmålet om Sikkerhetsrådets arbeidsformer, selv om enda mer kan gjøres med hensyn til åpenhet. Bedre samordning med troppebidragsytende land er et tema vi har prioritert høyt, i likhet med de øvrige nordiske landene.

2.5 Forebygging av væpnet konflikt

(Dagsordenspunkt 12)

Bakgrunn

En av FNs sentrale arbeidsoppgaver er å forebygge konflikt. I en verden der det internasjonale samfunnet stadig tvinges til å fokusere på krisehåndtering, blir det mer langsiktige konfliktforebyggende oppdraget lett nedprioritert. Det har imidlertid vært vanskelig å skape tilstrekkelig enighet om FNs rolle og oppgaver i en slik sammenheng. Generalsekretær Kofi Annan la i 2001 fram en rapport (A/55/985-S/2001/574) med forslag til styrking av FNs arbeid med konfliktforebygging. Store motsetninger gjorde at man ikke klarte å samle seg om noen resolusjon under den 56. generalforsamlingen. Etter en langvarig prosess klarte man å komme fram til enighet, og en konsensustekst ble vedtatt 3. juli 2003 (A/RES/57/337). Det var nødvendig å inngå en rekke kompromisser for å få et endelig vedtak. Selv om resolusjonen på mange områder ikke oppfyller alle de ambisjonene som ble lagt til grunn da forhandlingene ble satt i gang, er likevel resolusjonen en milepæl i FNs konfliktforebyggende arbeid. Det gir FN-sekretariatet fullmakt til å arbeide videre på en rekke områder, og spørsmålet har kommet på Generalforsamlingens dagsorden.

Den aktuelle situasjonen

Konfliktforebygging skulle komme opp under den 59. generalforsamlingen, for første gang etter at medlemslandene omsider klarte å enes om en konsensustekst under den 57. generalforsamlingen. Per juni 2005 var saken foreløpig ikke behandlet i påvente av en rapport fra Generalsekretæren. Temaet står sentralt i debatten i FN i dag. Dette er en debatt som har fått en ny dynamikk som følge av arbeidet til Høynivåpanelet nedsett av generalsekretær Annan i 2003, som vurderte trusler mot global sikkerhet og avla sin rapport i desember 2004. Rapporten ble fulgt opp av Generalsekretærens rapport «In Larger Freedom», som skal behandles under FNs toppmøte i desember 2005. Det internasjonale samfunnets evne til å håndtere slike utfordringer avhenger i stor grad av evnen til å drive effektiv forebygging. Etersom land som nylig er kommet ut av voldelig konflikt, er de som er mest utsatt for nye konflikter, er effektiv forebyg-

ging et sentralt element i den internasjonale innsatsen for gjenoppbygging og bærekraftig utvikling også etter konflikt. Det er bred enighet om at FN, i samarbeid med de internasjonale finansinstitusjonene, regionale organisasjoner og andre aktører, spiller en meget viktig rolle.

Uten dypere forståelse av hvordan kvinners situasjon påvirkes og endres som følge av konflikt og under post-konflikt-overgangsprosesser, risikerer den internasjonale innsatsen å feile eller aldri realisere sitt fulle potensial. Dermed vil heller ikke de samlede ressursene som settes inn i en fredsprosess komme til full utnyttelse. Sikkerhetsrådets enstemmige vedtak av resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet var banebrytende og satte for alvor kvinners rolle i freds- og sikkerhetsspørsmål på den internasjonale dagsordenen. Generalforsamlingen og FNs øvrige hovedorgan er naturlige arenaer for tverrgående satsing på oppfølging av Sikkerhetsrådsresolusjon 1325. Spesielt viktig blir femårsgjennomgangen for implementeringen av Tusenårserklæringen høsten 2005. Norge har et tilretteleggeransvar for konsultasjonene i New York med tanke på forhandlingene som skal finne sted under høstens generalforsamling om tema og format for 2005-møtet. Dette gir en unik anledning til å rette medlemslandenes oppmerksomhet mot FNs helhetlige arbeid med kvinner, fred og sikkerhet.

Norges holdning

Norge vil arbeide for at FN opprettholder og styrker fokus og innsats på konfliktforebygging i tiden framover, og mener at Høynivåpanelet og Generalsekretærens anbefalinger danner et godt grunnlag for videre diskusjon og nødvendige vedtak om hvordan det internasjonale samfunnet best kan møte det brede spekteret av utfordringer på dette området. Norge vil spesielt legge vekt på oppfølgingen av Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet.

2.6 Styrking av FNs nødhjelpskoordinering

(Dagsordenspunkt 74 a)

Bakgrunn

Kontoret for samordning av FNs innsats i nødhjelpsområder, OCHA (fra 1998), er en del av FN-sekretariatet og ledes av visegeneralsekretær Jan Egeland, som også har tittelen «nødhjelpsordinator». OCHAs mandat omfatter både naturkatastrofer og mer sammensatte nødssituasjoner hvor gjerne flere FN-organisasjoner, andre internasjonale og ikke-statlige organisasjoner er involvert. Samordningsoppgaven er svært viktig for å sikre best mulig bruk av ressursene og for at alle nødlidende får hjelp. OCHA har egne utsendte i nødsområder.

OCHAs arbeid blir hovedsakelig finansiert av frivillige bidrag. Gjennom ordningen med konsoliderte appeller er OCHA ansvarlig for å samordne de forskjellige FN-organisasjonenes appeller om bidrag til nødhjelpsarbeidet i land og regioner med store humanitære behov. Stadig flere frivillige organisasjoner deltar i appellene. For 2005 ble det i første omgang sendt ut 14 konsoliderte appeller på til sammen om lag 1,7 milliarder USD for hjelp til 26 millioner mennesker. I tillegg kom «arbeidsplan» for Sudan (ca. 1 milliard USD), appellen i forbindelse med tsunamien (1,5 milliard USD) og ytterligere appeller som utstedes gjennom året.

Som ledd i samordningsarbeidet bringer en egen Inter-Agency Standing Committee sammen ledende representanter for alle de største humanitære organisasjonene både innenfor og utenfor FN-systemet.

Den aktuelle situasjonen

59. generalforsamling behandlet Generalsekretærens rapport om samordning av humanitær bistand, samt humanitære spørsmål i enkeltland og regioner som er utsatt for krig eller naturkatastrofer. Blant tilbakevendende temaer var behovet for å bedre samordningen og effektiviteten av den humanitære innsatsen, bekymring for dårligere og ujevn finansiering av de konsoliderte appellene og behovet for økt støtte til kapasitetsbygging for å forebygge naturkatastrofer og bedre beredskap for slike katastrofer. Gjennomgående ble det lagt vekt på nødvendigheten av å styrke sikkerheten for humanitært personell. Og faren for å undergrave de huma-

nitære prinsippene, ikke minst i forbindelse med såkalte integrerte operasjoner, ble tatt opp av flere. Fra norsk side gjorde vi dette til et hovedtema i innlegget.

Norges holdning

Norge er en av de største bidragsyterne til FNs humanitære arbeid, den aller største regnet i prosent av BNP og en sterk støttespiller for nødhjelps-koordinatorer. Både samordningsprosessen i seg selv og resultatet (konsoliderte appeller) er viktige redskaper for å styrke innsatsen for de nødlidende. Videre har Norge deltatt aktivt i arbeidet med å redusere «gap» i overgangsfaser fra akutt nødhjelpsinnsett til mer langsiktig bistand, så vel som å arbeide for fred og forsoning for å forebygge ytterligere konflikt.

På norsk side har vi sett det som viktig at giverlandene fremmer godt humanitært giverskap i praksis. Blant annet som medarrangør av årlige giverlandsmøter hvor også OCHA er representert, søker vi å bidra til bedre samordning og styring av den internasjonale nødhjelpsinnsett. Norge legger vekt på å utvide giverlandskretsen, både for å øke innsatsen for de nødlidende og for å bidra til å fremme den universelle anerkjennelsen og dermed legitimiteten av humanitært arbeid – noe som også angår humanitært personells sikkerhet. Dessuten har Norge lenge bidratt til å øke den internasjonale innsatsen for de fortsatt anslagsvis 25 millioner internt fordrevne.

2.7 Bistand til minetiltak

(Dagsordenspunkt 29)

Bakgrunn

Konvensjonen om et totalforbud mot antipersonellminer (Minekonvensjonen) ble åpnet for undertegning 3. desember 1997 og trådte i kraft 1. mars 1999. Konvensjonen har ført til en kraftig redusert bruk av antipersonellminer, en dramatisk nedgang i produksjonen, en nærmest fullstendig stopp i handelen, rask nedbygging av lagre, mer rydding av minfelt og, ikke minst, en betydelig nedgang i antall nye mineofre. Arbeidet med å begrense humanitære problemer forårsaket av antipersonellminer har

siden midten av 1990-tallet vært høyt prioritert fra norsk side. I tillegg til at Norge var sentral i framforhandlingen av Minekonvensjonen, har vi vært en sterk pådriver for implementering av konvensjonen blant annet gjennom å bidra med faglig ekspertise og omfattende støtte til minetiltak internasjonalt.

Minekonvensjonen er det sentrale internasjonale rammeverket for minetiltak. Samtidig må det være et nasjonalt ansvar for og eierskap til minetiltak. Bruk av lokale ressurser og frivillige organisasjoners innsats bør være sentrale faktorer i minearbeidet. Dette bør også innarbeides i andre internasjonale organisasjoner, herunder FNs, virksomhet. Arbeidet med resolusjonen om minetiltak har i flere år vært preget av at det er ulike oppfatninger om hvilken rolle UNMAS (UN Mine Action Service) skal spille når det gjelder tiltak mot miner. Norge mener UNMAS' rolle skal være begrenset til koordinering internt i FN-systemet til støtte for operative FN-organisasjoner som UNDP og UNICEF og ikke duplisere eller fortrenge disses arbeid på området.

Den aktuelle situasjonen

Minekonvensjonen oppfordrer til samarbeid mellom statspartene for å oppfylle konvensjonens forpliktelser. Per 15. mars 2005 hadde 143 land ratifisert og ytterligere ett land undertegnet konvensjonen. Minekonvensjonens første tilsynskonferanse ble avholdt i Nairobi november/desember 2004. Det ble vedtatt en handlingsplan for perioden 2004–2009. Sett med norske øyne kunne planen vært mer ambisiøs, men den inneholder en rekke sentrale elementer som Norge går inn for. Det er nådd et høyt nivå internasjonalt for finansiering av minetiltak. Det har likevel lenge vært klart at det ikke vil være mulig å gjennomføre Minekonvensjonens forpliktelser og humanitære målsettinger uten fortsatt god ressurstilgang. I 2002 tok Norge derfor initiativ til opprettelsen av en kontaktgruppe for mobilisering av ressurser. Denne gruppen, som koordineres av Norge, har i tillegg til å ta opp spørsmål knyttet til ressurstilgang også satt søkelys på hvordan eksisterende ressurser kan benyttes mest mulig effektivt. I 2005 leder Norge sammen med Nicaragua Minekonvensjonens arbeidsgruppe om assistanse til mineofre. Nicaragua og Norge arbeider for å hjelpe spesielt de landene som har flest mineofre, med å iverksette handlingsplanen fra Nairobi.

Norges holdning

Resolusjonen om støtte til minetiltak har i tidligere år vært vedtatt uten avstemning. I 2004 var det imidlertid ikke mulig å oppnå enighet, og det ble derfor bare vedtatt en prosedyreresolusjon. Egypt, Cuba og Iran motsette seg omtale av tilsynskonferansen for Minekonvensjonen. Det var også vanskelig å oppnå enighet om omtalen av UNMAS' revidering av FNs strategi for minetiltak. Blant annet Norge mente at strategien la opp til en for omfattende rolle for UNMAS i felt. For øvrig arbeider Norge for at minetiltak tas inn i andre relevante resolusjoner og annet arbeid i FN. Dette gjelder blant annet forhandlingene om en konvensjon for funksjonshemmede. Vi legger også vekt på integrering av minetiltak, herunder bistand til mineofre, i utviklingspolitiske tiltak. Av humanitære grunner og for utviklingen innenfor internasjonal humanitær rett er det positivt at Generalforsamlingen bekrefter den internasjonale normen Minekonvensjonen har skapt vedrørende antipersonellminer, og forpliktelsene vedrørende minerydding og bistand til mineofre. Det har imidlertid ikke noen direkte betydning for arbeidet med Minekonvensjonens gjennomføring og minespørsmål generelt.

2.8 Situasjonen i Midtøsten / Palestina-spørsmålet

(Dagsordenspunkt 14–15)

Bakgrunn

FN har behandlet Midtøsten-konflikten helt siden Palestina-spørsmålet ble brakt inn for verdensorganisasjonen av mandatmakten Storbritannia i 1947. 29. november 1947 vedtok Generalforsamlingen resolusjon 181, som anbefalte opprettelsen av en jødisk og en arabisk stat i mandatområdet Palestina. Jerusalem skulle ha internasjonal status. Mens jødene godtok resolusjonen, ble den avvist av araberne, som erklærte krig da staten Israel ble opprettet 14. mai 1948. Etter krigen kom Gaza under egyptisk kontroll og Vestbredden under jordansk kontroll. Jerusalem ble delt mellom Israel og Jordan. Under krigen i 1967 okkuperte Israel Vestbredden, Gaza og Golanhøyden. Krigene i 1948 og 1967 førte til et stort antall palestinske flyktninger. Flere forsøk på å skape fred mellom partene har mislyktes.

I 1993 ble Prinsipperklæringen om midlertidig palestinsk selvstyre undertegnet. Avtalen innebar at Israel og Palestinian Liberation Organization (PLO) anerkjente hverandre, innledet en fredelig politisk prosess og at den palestinske selvstyreadministrasjonen ble opprettet. Siden 1993 har partene undertegnet en rekke avtaler, og det ble innført palestinsk selvstyre på deler av Vestbredden og i Gaza. Selvstyret skulle være en overgangsordning i fem år, som skulle ende opp med en permanent løsning på konflikten basert på Sikkerhetsrådets resolusjoner 242 og 338. Tidsrammen for Oslo-avtalene sprakk i 1999 uten at man hadde kommet fram til en løsning på sluttstatusspørsmålene – Jerusalems status, flyktningsspørsmålet, endelige grenser og de israelske bosettingene, sikkerhetsspørsmål og regionalt samarbeid. Forhandlinger på Camp David i USA i juli 2000 og i Taba i Egypt i 2000/2001 ga store framskritt, men ingen avtale.

28. september 2000 besøkte Ariel Sharon, som senere ble statsminister i Israel, den muslimske helligdommen Haram al Sharif i Gamlebyen i Øst-Jerusalem. Dette utløste den andre palestinske intifadaen. Under intifadaen gjennomførte militante palestinske organisasjoner flere terroraksjoner mot sivile israelere. Den israelske regjeringen svarte med å reokkupere store deler av Vestbredden og Gaza. Samtidig fortsatte Israel med å utvide de ulovlige bosettingene og startet byggingen av en separasjonsmur på og rundt Vestbredden. Den delen av muren som bygges inne på Vestbredden er ulovlig ifølge folkeretten.

Sikkerhetsrådets resolusjon 1397 av mars 2002 fastslår «en visjon om en region der to stater, Israel og Palestina, lever side om side innenfor sikre og anerkjente grenser». USAs president George W. Bush sluttet seg til denne visjonen i juni 2002. En «diplomatisk kvartett» bestående av FN, USA, EU og Russland presenterte en ny fredsplan, «Veikartet for fred», for israelske og palestinske myndigheter 30. april 2003. Sikkerhetsrådet ga sin tilslutning til veikartet i november 2003 i resolusjon 1515. Selv om iverksettingen av planen har stoppet opp, gir begge parter uttrykk for at de fortsatt er forpliktet til å iverksette veikartet.

Den aktuelle situasjonen

Det har den senere tid hersket en viss optimisme med hensyn til å få i gang fredsprosessen igjen. Dette bunner i en rekke begivenheter som har

funnet sted det siste året: President Arafats bortgang i november 2004 utløste flere valg på palestinsk side. Mahmoud Abbas ble valgt til palestineres andre president i januar 2005, det ble holdt lokalvalg, og det skal holdes valg til lovgivende forsamling i løpet av året. Den israelske regjeringen har besluttet at Israel skal trekke seg ut av Gaza og fire bosettinger nord på Vestbredden. Toppmøtet i Sharm el Sheikh den 8. februar 2005 var det første toppmøtet mellom israelere og palestinere på mer enn fire år, og det ble vedtatt at det skulle iverksettes en rekke tillitsskapende tiltak. Den palestinske selvstyreadministrasjonen forhandlet senere fram en forståelse med palestinske militante organisasjoner om at alle angrep mot Israel og israelere skal stanses, det ble ikke undertegnet en formell våpenhvileavtale som også inkluderte Israel. Israel har imidlertid i stor grad vært tilbakeholden med å starte aksjoner etter at forståelsen om en våpenhvile ble inngått.

Hvorvidt det vil være mulig å opprettholde en positiv utvikling også etter en uttrekning fra Gaza, vil blant annet være avhengig av israelsk vilje til å stanse byggingen av bosettingene og separasjonsmuren på Vestbredden og i hvilken grad Israel etter hvert er villig til å starte reelle sluttstatusforhandlinger med palestinerne. På palestinsk side vil en positiv prosess være avhengig av at palestinske myndigheter innfrir sine forpliktelser med hensyn til å stanse palestinske angrep på Israel og israelere.

Norges holdning

Norge har i en årrekke arbeidet for å få til en fredelig og forhandlet løsning på konflikten i Midtøsten og har spilt en aktiv rolle siden Oslo-prosessen startet i 1992–1993. Norge slutter seg helhjertet til veikartet og målet om en tostatsløsning på konflikten. Norge mener at de israelske styrkene må stanse de militære aksjonene, trekke seg ut av de okkuperte områdene og respektere Sikkerhetsrådets resolusjoner og internasjonal humanitær rett. Israel må stanse utvidelsene av bosettingene og byggingen av muren på okkupert land. De palestinske myndighetene må gjøre sitt ytterste for å forhindre nye terroraksjoner, i tråd med anbefalingene i veikartet, og videreføre arbeidet med de økonomiske, politiske og demokratiske reformene.

Norge er leder for giverlandsgruppen for palestinerne (AHLC – Ad Hoc Liaison Committee) og for observatørstyrken i Hebron (TIPH – Temporary

International Presence in Hebron). Norge deltar også i det lokale reformarbeidet på palestinsk side. De siste årene har Norge årlig bidratt med om lag 350 millioner kroner i bilateral bistand til Det palestinske området. I tillegg gir Norge årlig 100 millioner kroner i støtte til FNs organisasjon for de palestinske flyktningene.

2.9 NEPAD – New Partnership for Africa's Development

(Dagsordenspunkt 68 a)

Bakgrunn

FN har hatt flere såkalte Afrika-initiativ de siste tjue årene. Felles for dem alle er at de i liten grad har hatt noen innvirkning på utviklingen på det afrikanske kontinentet. NEPAD er ikke et FN-initiativ, men resultat av et initiativ fra statsoverhodene i Algerie, Egypt, Nigeria, Senegal og Sør-Afrika. OAU (Organisation of African Unity) vedtok det strategiske ramme-programmet på sitt toppmøte i juli 2001.

OAU ble vedtatt omgjort til African Union (AU) sommeren 2002, og NEPAD er å betrakte som AUs sosioøkonomiske utviklingsplan. Det er opprettet et midlertidig sekretariat i Sør-Afrika, men det skal etter planen integreres i AUs sekretariat i Addis Abeba i Etiopia. NEPAD drives fram av reformvillige ledere, og det har vært viktig for toneangivende land i vest å gi sin støtte til NEPAD. Det har blant annet resultert i G-8-landenes Africa Action Plan.

Den aktuelle situasjonen

Handlingsplanen til NEPAD har en tredelt strategi med tiltak for å skape betingelser for utvikling, reversere Afrikas marginalisering og mobilisere ressurser.

NEPAD skal ikke være en gjennomføringsorganisasjon, men være fasilitator, katalysator og forhandlingsforum for å styrke politisk lederskap, stimulere til regionalt samarbeid, fremme godt styresett og bidra til å øke landenes kapasitet til å delta i globale forhandlingsprosesser. Det er de enkelte landene som skal stå for gjennomføringen, eventuelt i samarbeid

med de subregionale organisasjonene. Handlingsplanen stiller forventninger til bedret markedsadgang og ytterligere gjeldslette. Den stiller krav til givene om avbinding, forenkling, samordning og stabile ressursstrømmer, og om at de lar seg vurdere av en Review Mechanism (OECD/DAC-ECA).

Norges holdning

Det har vært viktig å understreke Norges støtte til NEPAD fordi prosessen betraktes som toneangivende for det som enkelte har kalt Afrikas renesanse. Prosessen styres av reformvillige afrikanske ledere og bør stimuleres. I motsetning til tidligere initiativer (som alle har sviktet) er NEPAD en prosess som drives fram og styres av afrikanske land. Norge vil støtte fredsbyggende initiativer i Afrika, som for eksempel utvikling av institusjoner og kompetanse for å hindre konflikt, i tråd med agendaen til NEPAD.

Norge har forventninger til at NEPAD kan være med på å realisere Afrikas potensial ved å konsolidere demokrati og fremme godt styresett, fred og trygghet og respekt for menneskerettighetene. Norge har også forventninger til den såkalte African Peer Review Mechanism (APRM), hvor afrikanske land selv vil foreta gjennomgang av enkeltlandenes utvikling. Mekanismen er et modig og nyskapende tiltak på det afrikanske kontinentet.

2.10 Årsaker til konflikter og fremme av fred og utvikling i Afrika

(Dagsordenspunkt 68 b)

Bakgrunn

Situasjonen i den delen av Sentral-Afrika som kalles Great Lakes-regionen (Den demokratiske republikken (DR) Kongo, Burundi og Rwanda), er preget av konflikter, svake og labile statsdannelser og en alvorlig humanitær situasjon. Regionen har et stort antall flyktninger og internflyktninger, og man antar at mellom to og tre millioner mennesker har mistet livet som direkte eller indirekte følge av de ulike konfliktene. Det har også foregått utstrakte brudd på menneskerettighetene og internasjonal humanitær rett.

I DR Kongo ble en overgangsregjering innsatt i 2003 etter lange forhandlinger. Joseph Kabila er fortsatt president, og de fire visepresidentene

representerer partene som tidligere var i konflikt. Overgangsprosessen er forsinket, og valgene som skulle ha vært avholdt i juni 2005, vil ikke avholdes før i 2006. Det er fremdeles betydelige problemer i Øst-Kongo, hvor regjeringen ennå ikke har reell kontroll. Med utvidet mandat og økt fokus på problemene i øst er FNs fredsbevarende styrke, MONUC (Mission des Nations Unies en République Démocratique du Congo), blitt en langt mer effektiv organisasjon, men avsløringene om seksuelle overgrep har samtidig svekket organisasjonen. MONUC vil også, som høyeste FN-organ i landet og med betydelige logistikkressurser, spille en hovedrolle i forberedelsene til valget. Den humanitære og sikkerhetsmessige situasjonen i store deler av Øst-Kongo er fremdeles svært vanskelig, med mye brutal vold overfor sivilbefolkningen.

Inngåelsen av en fredsavtale mellom regjeringen i Burundi og den viktigste opprørsgrupperingen i 2003 økte håpet om en fredelig utvikling i landet etter mer enn ti års borgerkrig. Overgangsregjeringens periode går nå mot slutten. Kommunevalg ble gjennomført 3. juni 2005, mens presidentvalget er satt til 26. august 2005. Forhandlinger pågår med opprørsgruppen FNL, som fortsatt er en trussel mot fredsprosessen. United Nations Operation in Burundi (ONUB), som ble etablert den 1. juni 2004 og er forlenget frem til 1. desember 2005, utgjør en viktig faktor for muligheten til å stabilisere landet. Det store antallet interne og eksterne flyktninger er en stor utfordring.

Rwanda har siden folkemordet i 1994 gjenopprettet stabilitet og sikkerhet, men har likevel store utfordringer både nasjonalt og regionalt. I 2003 ble en ny grunnlov vedtatt i en folkeavstemning, og det ble avholdt president- og parlamentsvalg. Regjeringen har imidlertid blitt kritisert for sin sterke kontroll over befolkningen, mangelen på demokratisk utvikling, undertrykkelsen av opposisjonen og sitt engasjement i DR Kongo.

På Afrikas horn brøt det ut krigshandlinger mellom Etiopia og Eritrea i mai 1998, og den drøyt to år lange krigen førte til store tap på begge sider. En fredsavtale ble underskrevet i Alger i desember 2000, og det ble etablert en FN-styrke, UNMEE, som overvåker grenseområdene mellom de to landene. Ifølge avtalen forpliktet begge parter seg til å godkjenne en uavhengig grensekommisjons (EEBC) avgjørelse om hvor grensen mellom de to landene skal gå. EEBCs kjennelse kom i april 2002, og den fysiske demarkeringen av grensen skulle ha vært påbegynt høsten 2003. Fredsprosessen har siden da stått stille. Etiopia nekter å demarkere grensen i

henhold til grensekommisjonens kjennelse, da de hevder at denne er full av faktiske feil som må rettes opp. Etiopia ønsker i stedet en bred dialog med Eritrea både om kjennelsen og om det de mener er underliggende årsaker til konflikten. På denne bakgrunnen la Etiopia i november 2004 fram en fempunkts fredsplan som innebar at landet i prinsippet aksepterte grensekommisjonens kjennelse, og at de ønsket å innlede en dialog med Eritrea. Regjeringen i Asmara avviste utspillet og understreket at en ikke vil innlede dialog før grensekommisjonens avgjørelse er implementert. FN og det internasjonale samfunnet har ikke maktet å bidra til å få ny bevegelse i prosessen. UNMEEs mandat er forlenget fram til 15. september 2005. Begge landene styrker sin militære beredskap gjennom våpenkjøp. Den militære situasjonen er stabil, men spent.

I Sudan ble det den 9. januar 2005 undertegnet en fredsavtale mellom regjeringen i Khartoum og geriljagruppen SPLM i Sør-Sudan. Avtalen legger til rette for at de to tidligere motstanderne etablerer en ny regjering i Sudan den 9. juli, der også øvrig opposisjon trekkes inn. Fredsavtalen er historisk for Sudan og regionen. Den setter sluttstrek for en 22 år lang borgerkrig mellom nord og sør i Sudan, der rundt 2 millioner mennesker er døde og mer enn 5 millioner er drevet fra sine hjem. Avtalen gjelder for en seks års interimperiode, der befolkningen i Sør-Sudan i slutten av perioden skal avgjøre om de vil fortsette som en del av Sudan eller løsrives som eget land.

Fredsavtalen gjelder imidlertid ikke for Sudans vestlige region, Darfur, der en borgerkrig har pågått siden februar 2003. Den afrikanske union (AU) har framforhandlet en våpenhvile og en humanitær protokoll mellom regjeringen og opprørsgruppene fra Darfur, men disse avtalene overholdes ikke, og befolkningen er utsatt for stadige overgrep. Mer enn en million mennesker er drevet fra sine hjem i Darfur, og flere titusen er drept (usikre tall). AU overvåker våpenhvilen i Darfur og leder forhandlingene mellom regjeringen og opprørsgruppene SLM og JEM fra Darfur.

Det er etablert en FN-styrke i Sudan, UNMIS, som overvåker våpenhvilen i Sør-Sudan og utfører en rekke sivile oppgaver, blant annet gir humanitær assistanse til berørte områder i sør og i Darfur. UNMIS er ledet av Generalsekretærens spesialutsending, Jan Pronk. FN og flere land og internasjonale organisasjoner, blant annet Norge, gir assistanse til AUs overvåkning i Darfur og i de pågående forhandlingene. På en giverlands-konferanse i Oslo 11.–12. april 2005 ble det fra det internasjonale samfun-

net samlet sett gitt løfter om bistand til gjenoppbyggingen og humanitære tiltak i Sudan for de kommende tre år på 4,5 milliarder USD, det vil si ca. 18 milliarder kroner.

Sierra Leone har vært åsted for noen av de verste og mest omfattende bruddene på menneskerettighetene i verden det siste tiåret. FN-operasjonen UNAMSIL har vært en av de mest kostbare i FNs historie. Etter avtalen om våpenhvile i Abuja i 2000 har de involverte partene med president Kabbah i spissen arbeidet for en demokratisering av landet. Et viktig skritt har vært demobilisering av tidligere soldater, en prosess som ble formelt avsluttet i januar 2002. En spesialdomstol ble opprettet i januar, og president- og parlamentsvalg ble avholdt i mai 2002. Menneskerettighets-situasjonen er blitt bedret etter krigens slutt. En unik desentraliseringsprosess som vil gi mer makt til lokale folkevalgte i distriktene, er under implementering. Planen er at det skal følge budsjettmidler med.

Liberia ble pålagt sanksjoner fra FN i 2001. Sanksjonene omfatter våpen- og diamantembargoer og reiseforbud for enkeltpersoner i statsadministrasjonen. Som en følge av våpenhvileavtalen i Accra ble tidligere president Charles Taylor tvunget til å gi fra seg makten i august 2003, og en overgangsregjering der også de stridende partene er med, ble dannet. Overgangsregjeringen er ledet av Gyudeh Bryant og skal styre landet fram til valgene i oktober 2005. Målet var å få 1,5 millioner registrerte velgere innen utgangen av mai 2005. Tallet ble om lag 1,4 millioner. Det er flere presidentkandidater. Mye tyder på at tidligere president Taylor trekker i trådene og øver innflytelse fra sitt eksil i Nigeria. Hans parti, NPP, er imidlertid splittet og preget av oppløsningstendenser. Sikkerheten forbedres stadig, ettersom UNMIL har om lag 15 000 personer utplassert i de mest sentrale områdene. DDRR-programmet (avvæpning, demobilisering, rehabilitering og reintegrering) er i gang, og avvæpningen har så langt fungert tilfredsstillende, men de humanitære behovene er fortsatt enorme. Korrupsjonen er svært utbredt, og betydelige midler føres ulovlig ut av landet. Den nasjonale overgangsregjeringen har ikke sett det som en av sine primære oppgaver å bekjempe korrupsjon.

Elfenbenskysten er ennå delt på midten i en «no war, no peace»-situasjon med en opprørsone i nord og en regjeringkontrollert sone i sør. Mellom disse sonene vokter i dag vel 6000 FN-soldater og 4000 franske Licorne-soldater en tillitssone for å hindre at konfliktene skal blusse opp igjen. President Mbeki fra Sør-Afrika, på vegne av AU, framforhandlet i

april et kompromiss mellom partene som la grunnlaget for fornyet optimisme om en varig fredsløsning i Elfenbenskysten. Avtalen representerer en afrikanisering av fredsprosessen og er i så måte en milepæl for AU. Fredsprosessen er direkte bundet opp til valgene, som er planlagt avholdt i oktober 2005. Gjenstående utfordringer som må overvinnes for at valget skal kunne avholdes, er gjennomføring av avvæpning, gjenforening av landet og framgang i DDRR-prosessen. At valgene skal kunne avholdes på en akseptabel og rettferdig måte etter internasjonal standard, stiller store krav til FNs tilstedeværelse for å overvåke forberedelsene og selve valget.

Den aktuelle situasjonen

FNs generalsekretær presenterte høsten 1998 en rapport om bakgrunnen for konflikter i Afrika. Her skisseres det hvordan det internasjonale samfunnet kan bidra til å fremme varig fred og utvikling i Afrika. Rapporten trekker fram tre faktorer som må være på plass om arbeidet skal lykkes:

- En klar forståelse av de underliggende politiske, sosiale og økonomiske årsakene til konflikten
- En politisk vilje til å handle, både fra de afrikanske landenes og det internasjonale samfunnets side
- Tilstrekkelige ressurser til å møte de mange og kostnadskrevende utfordringene

Generalforsamlingen besluttet høsten 1999 at det skulle nedsettes en arbeidsgruppe for å fremme anbefalinger for gjennomføring av rapporten. Denne gruppen la fram sine anbefalinger under generalforsamlingen høsten 2000.

Norges holdning

Reduksjon av fattigdom er en av de største utfordringene i Afrika og er avgjørende for politisk stabilitet, økonomisk utvikling og regional og global sikkerhet. For å lykkes med denne enorme oppgaven må noen sentrale faktorer være til stede: Flere ressurser må kanaliseres til sosiale sektorer som grunnutdanning og primærhelse. Det må skapes stabile politiske forhold og legges til rette for bærekraftig økonomisk vekst. Dette er også områder det ble lagt vekt på i målene som ble vedtatt i Tusenårserklæringen høsten 2000. I de senere årene synes tendensen til redusert bistand

å ha snudd. Monterrey- og Johannesburg-konferansene i 2002 har begge vært med på å bidra til dette. Samtidig har mange av de afrikanske landene selv tatt et fastere grep om egen utvikling ved å vedta planer for fattigdomsreduksjon med sterkt fokus på utviklingen av både sosial og økonomisk sektor. NEPAD-initiativet (New Partnership for Africa's Development) er ytterligere et ledd i denne utviklingen. Norge er positiv til initiativet og mener dette kan bidra til å realisere Afrikas potensial. Denne vurderingen skyldes ikke minst initiativets fokus på områder vi i økende grad legger vekt på i vårt samarbeid med afrikanske land, nemlig demokrati, godt styresett, fred og respekt for menneskerettigheter. Det må også være de afrikanske landenes ansvar å arbeide for og sikre en fredelig utvikling på kontinentet. Selv om det fremdeles er dype og alvorlige konflikter i flere land og områder i Afrika, har det de senere årene vært lyspunkter, både i forhold til utviklingen av fredsprosessen i DR Kongo og avslutningen av borgerkrigen i Angola. Det internasjonale samfunnet må imidlertid bidra til økt samarbeid om fredsbevarende operasjoner og konfliktforebygging. Fra norsk side har vi understreket at det internasjonale samfunnets rolle primært vil være å styrke og støtte de fredsinitiativene som kommer fra regionale og subregionale organisasjoner i Afrika. I den forbindelse legger vi særlig vekt på den rolle Den afrikanske union (AU) og subregionale organisasjoner kan spille på alle nivåer i konfliktløsningen. Vi vil også støtte fredsbyggende initiativer i Afrika, som utvikling av institusjoner og kompetanse for å hindre konflikter, i tråd med NEPADs agenda.

2.11 Havrettsspørsmål

(Dagsordenspunkt 76)

2.11.1 Havene og havretten

(Dagsordenspunkt 76 a)

Bakgrunn

FNs havrettskonvensjon av 1982 (HRK) utgjør den overordnede rettslige ramme for alle nasjonale, regionale og internasjonale tiltak i marin sektor. Fra og med HRKs ikrafttredelse i 1994 har Generalforsamlingen hatt en

årlig behandling av gjennomføringen av HRK og andre utviklingstrekk på havrettsområdet. De anbefalingene Generalforsamlingen gir, er retningsgivende både for stater og for hele FN-systemet. Behandlingen er basert på en årlig rapport lagt fram av FNs generalsekretær i henhold til HRK art. 319. Rapporten er et omfattende dokument som bygger på innspill fra hele FN-systemet og gir en oversikt over alle sider ved marin aktivitet. Her integreres både rettslige, økonomiske, sosiale og miljømessige spørsmål.

For å legge forholdene til rette for behandlingen av havrettsspørsmål under Generalforsamlingen, ble det under den 54. generalforsamlingen (RES 54/33) opprettet en uformell konsultativ prosess om hav og havrettsspørsmål. Prosessen skal bidra til å legge forholdene bedre til rette for en mer effektiv, konkret og målrettet havrettsdebatt under Generalforsamlingen. Den inkluderer ikke bare statlige aktører og internasjonale organisasjoner, men også frivillige organisasjoner og det sivile samfunn for øvrig, forskningsmiljøene og andre eksperter utenfor FN-familien. Prosessen ble etablert som en prøveordning med årlige møter fram til den 57. generalforsamlingen og ble under 57. generalforsamling besluttet videreført for ytterligere tre år fram til FNs 60. generalforsamling, da ordningen forventes forlenget.

Den aktuelle situasjonen

Generalforsamlingens behandling av spørsmål knyttet til havene og havretten er en sentral arena for profileringen av Norge som ressursnasjon med viktige interesser på det marine området. HRK er blant de mest omfattende konvensjonene som noen gang er forhandlet i FNs regi, og er av sentral betydning for Norge hva gjelder oljeutvinning, fiske, skipsfart, miljø og sikkerhetspolitiske interesser. Generalforsamlingen er det viktigste globale forumet for debatt på det marine området.

HRK representerer en harmonisering av til dels kryssende hensyn og er et kompromiss mellom forskjellige interessegrupper. I den senere tid har en sett flere forsøk på å gjenoppta noen av de kompromissene konvensjonen representerer. Likeledes har debattene om de sentrale prinsippene for bevaring og forvaltning av de levende ressursene i havet blitt betydelig tilspisset og polarisert. Forhandlingene om den generelle havrettsresolusjonen har på denne bakgrunn vært vanskelige de seneste år. Det er tydelig at resolusjonen omhandler spørsmål hvor mange stater har klare poli-

tiske agendaer, og det kan ofte være stor avstand mellom de ulike agendaene. I grove trekk kan man si at det er et hovedskille mellom stater med en tilnærming klart rettet mot ressursutnyttelse og stater med en tilnærming klart rettet mot bevaring av det marine miljøet. Generelt er bevarings- og miljøspørsmål blitt mer sentrale de siste årene. Under 59. generalforsamling var blant annet beskyttelse og bærekraftig utnyttelse av biologiske ressurser i områder utenfor nasjonal jurisdiksjon et viktig tema. Det blir uttrykt et behov for å utvikle videre et multilateralt regelverk som gir mulighet til å identifisere og beskytte områder eller økosystemer på det åpne hav på en enhetlig måte.

Norges holdning

En styrking og utvikling av HRKs system som den overordnede rettslige rammen for alle tiltak i marin sektor vil være et hovedhensyn fra norsk side også i det videre arbeidet med havrettsspørsmål. Et sentralt element er å arbeide for at konvensjonens regler respekteres på alle nivåer. Det anses viktig å oppmuntre til at statspraksis i forbindelse med tradisjonelle havrettsområder utvikler seg i samsvar med HRKs bestemmelser, blant annet i FNs særorganisasjoner og i de regionale fiskeriorganisasjonene. Fra norsk side er det et hovedpoeng å arbeide for og bidra til at HRK gjennomføres og respekteres og at man unngår alternative løsninger og prosesser som går på tvers av HRKs bestemmelser. I denne sammenheng er det også et hovedanliggende for Norge at utviklingsland og små øystater blir satt i stand til å utnytte de rettighetene de gis gjennom HRK.

Norge tar sikte på fortsatt å opptre som en vesentlig premissleverandør under resolusjonsforhandlingene. Fra norsk side blir det lagt stor vekt på at man i resolusjonen finner en riktig balanse mellom ressursforvaltning og miljøinteresser. Videre vil man fra norsk side under forhandlingene videreføre et klart bistandspolitisk engasjement.

2.11.2 Bærekraftig fiskeriforvaltning, herunder FN-avtalen om fiske på det åpne hav av 1995 og andre relaterte instrumenter.

(Dagsordenspunkt 76 b)

Bakgrunn

Norge ratifiserte FN-avtalen om fiske på det åpne hav av 1995 som en av de aller første statene allerede 30. desember 1996. Avtalen trådte i kraft 11. desember 2001. Fra norsk side arbeidet man aktivt for at avtalen skulle tre i kraft så raskt som mulig, da avtalen samlet sett må anses å representere et internasjonalt gjennombrudd i arbeidet for forsvarlig forvaltning av vandrede og langtmigrerende fiskebestander. Avtalen supplerer FNs havrettskonvensjon og gir en folkerettslig ramme for framtidige bevarings- og forvaltningsregimer. Den får i hovedsak bare anvendelse på det åpne hav. Det bærende prinsipp i avtalen er kravet om samsvar mellom forvaltningen av fiskeressursene på det åpne hav og i tilgrensende nasjonale farvann. Fiskeriforvaltningen på det åpne hav skal ta hensyn til kyststatenes forvaltningstiltak og ikke undergrave disse, og sonetilhørigheten for bestanden skal være et sentralt kriterium for hvor mye som kan fiskes på det åpne hav.

Den aktuelle situasjonen

I forhandlingene om fiskeriresolusjonen må det forventes et fortsatt sterkt fokus på bekjempelse av IUU-fiske (ulovlig, ikke-rapportert og uregulert fiske) og pågående prosesser i denne forbindelse. Også hva gjelder fiskeriforhandlingene, er bevarings- og miljøspørsmål blitt mer sentrale de senere år. Et viktig tema under 59. generalforsamling var blant annet truselen som skadelige fiskeriaktiviteter, herunder bunntråling, utgjør mot sårbare habitater på havbunnen på det åpne hav.

Resolusjonsforhandlingene vil for øvrig naturlig bli preget av at man fremdeles er i en forholdsvis tidlig fase etter at FN-avtalen om fiske på det åpne hav trådte i kraft. Fokus vil fortsatt i stor grad bli rettet mot gjennomføringen av avtalen. Etter avtalens ikrafttredelse vil et hovedanliggende bli å sikre at praksisen i de ulike regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonene er i samsvar med avtalens bestemmelser. Et annet hovedanliggende blir å oppmuntre og legge til rette for at det etableres nye regionale fiskerifor-

valtningssystemer i samsvar med FN-avtalen i relevante internasjonale havområder som til nå ikke er dekket av slike tiltak. I første halvdel av 2006 skal det holdes en egen konferanse for evaluering av FN-avtalen.

Det finnes en rekke såkalte fjernfiskenasjoner som ikke er parter til FN-avtalen. Flere av disse viser uvilje til å understøtte avtalen og de prinsippene den knesetter. I tillegg til disse finnes flere stater som tilkjennegir til dels uklare synspunkter når det gjelder internasjonalt samarbeid om ansvarlige fiskerier og andre sentrale havrettslige spørsmål. Det kan således ikke utelukkes fortsatte forsøk på og krav om revisjon av FN-avtalen.

Norges holdning

Etter norsk syn er det av stor betydning at Generalforsamlingen opprettholder en veiledningsfunksjon for FN-systemets befatning med fiskerispørsmål av global betydning, og at dette ikke utelukkende henvises til særskilte spesialistfora uten den politiske kontrollen som finnes i Generalforsamlingen.

Som for havrettsresolusjonen tar Norge sikte på fortsatt å være en vesentlig premissleverandør under fiskeriresolusjonsforhandlingene. Bekjempelse av IUU-fiske i soner under nasjonal jurisdiksjon og på det åpne hav er etter norsk oppfatning avgjørende for å sikre en forsvarlig ressursforvaltning. Bekjempelse av skadelig fiskeripraksis vil også stå sentralt. Det vil videre legges stor vekt på å få reflektert behovet for en balansert tilnærming som innebærer innsats mot negative faktorer som forurensning og overbeskatning sammen med en videreutvikling av bærekraftig og økosystembasert forvaltning av marine ressurser.

Fra norsk side vil en legge særlig vekt på å styrke grunnlaget for allmennlig oppslutning om FN-avtalen om fiske på det åpne hav, som har møtt motstand fra en rekke store fjernfiskenasjoner. I denne sammenheng vil man også videreføre Norges klare bistandspolitiske engasjement med henblikk på å hjelpe utviklingsland i implementeringen av FN-avtalen og til å nytte seg de mulighetene avtalen gir.

2.12 Den internasjonale domstolen for det tidligere Jugoslavia (ICTY)

(Dagsordenspunkt 78)

Bakgrunn

Jugoslaviadomstolen (ICTY) ble etablert av Sikkerhetsrådet i 1993 (resolusjon 827). Domstolens mandat er å straffeforfølge personer som er ansvarlige for folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser begått i det tidligere Jugoslavia etter 1. januar 1991. Domstolen har sete i Haag, Nederland, og dens hovedanklager er Carla del Ponte fra Sveits. Amerikaneren Theodor Meron er domstolens president.

Den aktuelle situasjonen

Domstolen arbeider med å gradvis gjennomføre sin avslutningsstrategi. Denne innebærer først og fremst at domstolen skal fokusere på å straffeforfølge hovedpersoner, og at saker mot mellomleder og mindre sentrale personer skal overføres til nasjonale domstoler. Alle domstolens saker er nå ferdig etterforsket, og det vil ikke bli tatt ut nye tiltaler. Til sammen har domstolen tiltalt 162 personer. Domstolen arbeider for å avslutte alle saker i første instans innen utgangen av 2008 og alle saker i ankeinstansen innen 2010, i tråd med Sikkerhetsrådets ønske uttrykt i 2003 (resolusjon 1503). Dette forutsetter at tiltalte personer blir utlevert, men domstolen opplever fremdeles samarbeidsproblemer med stater i det tidligere Jugoslavia. Overføring til nasjonale domstoler, både av generelle saker og saker der domstolen allerede har tatt ut tiltale, er satt i gang. En forutsetning for overføring er oppbygging av nasjonale rettssystemer basert på demokratiske prinsipper.

Norges holdning

Norge har aktivt støttet etableringen av og arbeidet i ICTY, som spiller en viktig rolle i det langsiktige forsonings- og gjenoppbyggingsarbeidet i det tidligere Jugoslavia. Norge er en av ti stater som har inngått en soningsavtale med domstolen, og man har gjennomført en lovgivning som fullt ut gjør Norge i stand til å samarbeide med og yte assistanse til domstolen.

Norge har støttet domstolens outreach-program, som ved å bringe rettsoppgjøret nærmere folket bidrar til økt kunnskap om, forståelse for og oppslutning om domstolens rolle. Norge har også støttet opprettelsen av et eget krigsforbryterkammer i Bosnia-Hercegovina, som vil ta over saker fra domstolen. Fra norsk side vil man fortsatt arbeide for at domstolen sikres tilstrekkelige ressurser og gode arbeidsforhold, slik at den kan få fullført sitt mandat innen 2010.

2.13 Den internasjonale domstolen for Rwanda (ICTR)

(Dagsordenspunkt 77)

Bakgrunn

Den internasjonale straffedomstolen for Rwanda (ICTR) ble etablert av FNs sikkerhetsråd i 1994 (resolusjon 955). Domstolens mandat er å straffeforfølge dem som begår alvorlige brudd på internasjonal humanitærrett i Rwanda, samt rwandiske borgere som er ansvarlige for slike brudd i nabolandene i perioden 1. januar–31. desember 1994. Domstolen har sitt sete i Arusha, Tanzania. Hovedanklager er Hassan Bubacar Jallow fra Gambia. Den norske lagdommeren Erik Møse har vært dommer ved domstolen siden 1999. Han ble valgt til domstolens president i mai 2003 og gjenvalgt som president i mai 2005.

Den aktuelle situasjonen

Domstolen arbeider med å gradvis gjennomføre sin avslutningsstrategi, på samme måte som ICTY. Rettssaker gjennomføres nå parallelt i fire domskammere. Som følge av en vedtektsendring i 2003 kan totalt ni tilleggsdommere (dommere som tilkalles ved behov) sitte i domskamrene til enhver tid (tidligere var det kun fire), og de kan også sitte i forundersøkel-seskammeret i sin utnevnellesperiode. Domstolen har avsagt dom og tatt ut tiltale i til sammen 48 saker og tar sikte på å gjennomføre rettssak mot 65 til 70 personer innen 2008. I tråd med avslutningsstrategien arbeider domstolen for å overføre saker til nasjonale domstoler. 15 saker domstolen ikke har tatt ut tiltale i, er overført til rwandiske myndigheter. Overføring

av saker det er tatt ut tiltale i, forutsetter utbedringer i det rwandiske rettssystemet. Domstolen og det internasjonale samfunnet arbeider for å oppnå disse. Parallelt arbeider domstolen for å overføre saker der det er tatt ut tiltale, til andre nasjonale domstoler.

Norges holdning

Norge har aktivt støttet etableringen av og arbeidet i ICTR, som spiller en viktig rolle i det langsiktige forsonings- og gjenoppbyggingsarbeidet i regionen. Norge har tilbudt seg å ta imot domfelte til soning her i landet og har gjennomført en lovgivning som fullt ut gjør oss i stand til å samarbeide med og yte assistanse til domstolen. Norge har støttet domstolens outreach-program, som ved å bringe rettsoppgjøret nærmere folket bidrar til økt kunnskap om, forståelse for og oppslutning om domstolens rolle. Norge har bidratt finansielt til opprettelsen av domstolens fjerde rettskammer. Fra norsk side vil man fortsatt arbeide for at domstolen sikres tilstrekkelige ressurser og gode arbeidsforhold, slik at den kan få fullført sitt mandat innen 2010.

2.14 Afghanistan-spørsmålet

(Dagsordenspunkt 17)

Bakgrunn

Okkupasjon og borgerkrig har avløst hverandre i Afghanistan siden slutten av 1970-årene. Fra 1996 styrte den sterkt konservative islamske Taliban-bevegelsen det meste av landet. Lederne i bevegelsen hadde nære forbindelser med Osama bin Laden og al-Qaida. Da det ble funnet bevis for at al-Qaida sto bak attentatene i USA 11. september 2001, ble Afghanistan gjenstand for verdens oppmerksomhet. De allierte, ledet av USA og med mandat fra Sikkerhetsrådet, bombet Talibans og al-Qaidas baser. Taliban-regimet falt i november 2001. I henhold til en avtale som ble undertegnet i Bonn i desember samme år mellom diverse afghanske grupperinger og under FNs ledelse, ble det innsatt en interimadministrasjon. Under et ekstraordinært Loya Jirga (Storråd) i juni 2002, ble Hamid Karzai valgt til president, og en overgangsregjering (Afghanistan Transitional Authority – ATA) ble utnevnt.

Et grunnlovsgivende Loya Jirga vedtok en ny afghansk grunnlov i januar 2004. I oktober samme år ble det avholdt presidentvalg, som Karzai vant. Afghanistan står for om lag 90 % av verdens opiumproduksjon. Den heroinen som omsettes i Norge, er i overveiende grad raffinert av afghansk opium. Dette utgjør således en direkte trussel mot våre egne interesser. Forsøkene på å begrense produksjonen har hittil hatt begrenset virkning.

Menneskerettighetssituasjonen i Afghanistan er særlig bekymringsfull i forhold til jenters og kvinners rettigheter. Omfanget av overgrepene er blitt mindre siden Taliban-regimets fall. Det er imidlertid store forskjeller på situasjonen for kvinner/jenter i byene, primært Kabul, og på landsbygda.

Den aktuelle situasjonen

Sikkerhetssituasjonen i Afghanistan utgjør en betydelig trussel mot en fortsatt positiv utvikling. FN og frivillige organisasjoner har måttet stanse sin virksomhet i enkelte områder, og flere sivile hjelpearbeidere, primært afghanere, har mistet livet. Arbeidet på sikkerhetssektoren omfatter oppbygging av en nasjonal hær og et sivilt politi, reform av justissektoren og demobilisering av væpnede grupper. Dette er en sentral oppgave for regjeringen. En hovedutfordring er å få kontroll over krigsherrer og regionale ledere som motarbeider sentralmyndighetene. Sentralregjeringen må sikres økonomisk makt og kontroll, samtidig som narkotikaøkonomien bekjempes. Narkotikaproduksjon og -smugling er en viktig inntektskilde for krigsherrene og andre destabiliserende elementer, også utenfor Afghanistan. Krigshhandlingene mot gjenværende Taliban- og al-Qaida-elementer fortsetter under koalisjonens ledelse. NATO har overtatt ledelsen av den internasjonale sikkerhetsstyrken, ISAF, som skal bistå afghanske myndigheter med å trygge sikkerheten i Kabul-området og øvrige deler av landet. Etablering av militære stabiliseringsteam (PRT) i distriktene skal bidra til en bedret sikkerhetssituasjon og styrke sentralmyndighetenes autoritet utenfor Kabul. Afghanistan er i dag blitt NATOs viktigste operasjonsområde.

Den legitime afghanske økonomien er fortsatt svært svak. Landet vil være avhengig av internasjonal støtte i mange år framover. Resultater av gjenoppbyggingen begynner å synes. Den humanitære situasjonen er gradvis blitt bedret, men det er fortsatt store udekkede behov. Særlig på landsbygda er behovet for å skaffe alternative leveveier til fattige opiums bønder

stort. Parlamentsvalgene, som er siste fase i Bonn-avtalen, er blitt utsatt til september dette året. For å sikre frie og rettferdige valg må den generelle sikkerhetssituasjonen bedres.

Norges holdning

Fra 2004 er Afghanistan et nytt samarbeidsland i utviklingssammenheng. Norsk bistand til Afghanistan har som mål å bidra til fred og bærekraftig utvikling der fattigdomsbekjempelse står sentralt. Norge har forpliktet seg til å gi minst 1100 millioner kroner i overgangs- og langsiktig støtte til Afghanistan for perioden 2004–2008. I tillegg vil det bli gitt humanitær støtte avhengig av behov. Fra norsk side er det lagt stor vekt på betydningen av afghansk eierskap til gjenoppbyggingsprosessen og at ansvaret for koordinering av bistanden blir ledet av afghanske myndigheter. Norge har videre framholdt betydningen av FNs innsats. En stabil sikkerhetssituasjon kan på sikt kun skapes av afghanerne selv, men det internasjonale samfunnet må bistå afghanske myndigheter i dette arbeidet. Et sentralt element vil være bekjempelse av narkotikaøkonomien. I dag bidrar Norge til ISAF-styrkene og planlegger å overta ledelsen av et stabiliseringsteam i Nordvest-Afghanistan i september dette året. Fra norsk side er betydningen av en rolleavklaring mellom militære og sivile aktiviteter understreket. Varig fred i Afghanistan er avhengig av et godt forhold til nabolandene basert på prinsippet om ikke-innblanding. Fra norsk side støttes forberedelsene til frie og rettferdige valg og arbeidet for å styrke menneskerettighetssituasjonen i landet, inkludert kvinners og barns rettigheter. Norge har et langsiktig perspektiv på sitt engasjement i Afghanistan og er opptatt av at FN og det internasjonale samfunnet følger opp sine løfter og ikke mister fokus på Afghanistan.

2.15 USAs embargo mot Cuba

(Dagsordenspunkt 20)

Bakgrunn

USAs handelsrestriksjoner mot Cuba ble innført allerede på 1960-tallet. Etter at bistanden fra og handelen med det tidligere Sovjetunionen falt

bort, ble den økonomiske situasjonen sterkt forverret. Begrensede markedsreformer ble gjennomført, men disse ble ikke ledsaget av politiske reformer. De amerikanske handelsrestriksjonene ble ytterligere skjerpet gjennom den såkalte Helms–Burton-loven i 1996. Loven kan også ramme tredjelandsselskaper som foretar investeringer på Cuba (i konfiskert amerikansk eiendom), eller som videreselger amerikanske produkter til Cuba eller omvendt. Handelsrestriksjonene er blitt myket noe opp, blant annet med tillatelse til charterflygninger. Etter store orkanskader på Cuba høsten 2001 tillot Bush-administrasjonen at Cuba fikk kjøpe landbruksprodukter i USA.

Den aktuelle situasjonen

Handelsrestriksjonene opprettholdes også under Bush-administrasjonen, men denne administrasjonen har, i likhet med den forrige, suspendert enkelte deler av Helms–Burton-loven som rammer tredjeland. I mai 2004 la den amerikanske regjeringen fram en tiltakspakke som ytterligere skal vanskeliggjøre amerikanske borgeres kontakt med Cuba. Avstemningsresultatet over resolusjonen om opphevelsen av USAs embargo var under den 58. generalforsamlingen 179–2–3. I offisiell cubansk språkbruk er det de amerikanske handelsrestriksjonene som er årsaken til Cubas problemer. Imidlertid er menneskerettighetssituasjonen snarere forverret enn forbedret, og Cuba er fortsatt gjenstand for behandling i FNs menneskerettighetskommisjon.

Norges holdning

Norge anser på prinsipielt grunnlag at det bør skilles mellom sanksjoner som er vedtatt av det internasjonale samfunnet gjennom FN, og ensidige straffetiltak fra individuelle stater. Siden 1993 har Norge derfor stemt for resolusjonen i FN som tar avstand fra den amerikanske embargoen mot Cuba. Norge tar imidlertid avstand fra bruddene på menneskerettighetene og mangelen på demokrati på Cuba og støtter derfor resolusjoner i FNs organer som kritiserer dette. Norge var således medforslagsstiller til Cuba-resolusjonen under FNs menneskerettighetskommisjons sesjon våren 2004. Norge er samtidig av den oppfatning at veien til reformer går gjennom kontakt og samarbeid med cubanerne og ikke gjennom isolasjon.

Norge og Cuba hadde i noen år en dialog om menneskerettigheter, men denne ble suspendert fra cubansk side i 2000. I 2003 påtalte Norge overfor cubanske myndigheter de bruddene på menneskerettighetene som ble begått i forbindelse med massearrestasjoner av opposisjonelle og henrettelsene av tre båtkaprerere etter en summarisk rettergang uten appellmuligheter. Norge gjenåpnet sin ambassade i Havana i 2001.

2.16 Kypros-spørsmålet

(Dagsordenspunkt 21)

Bakgrunn

Kypros var inntil 1960 en britisk koloni. Øya ble erklært selvstendig republikk i august 1960 med Storbritannia, Hellas og Tyrkia som garantister. Det ble utarbeidet en grunnlov som skulle sikre proporsjonal representasjon for den tyrkisk-kypriotiske og den gresk-kypriotiske befolkningen. En rekke sammenstøt og kamphandlinger mellom de gresk- og tyrkisk-kypriotiske befolkningsgruppene fant sted på Kypros i lang tid før og etter selvstendigheten. Greske, tyrkiske og britiske styrker ble utstasjonert, men sammenstøtene mellom befolkningsgruppene vedvarte. Urolighetene tilspisset seg i 1963, og som en respons på dette opprettet FNs sikkerhetsråd en fredsbevarende styrke (UNFICYP) på ca. 7000 personer. Denne styrken er fremdeles til stede, og dens mandat fornyes av FNs sikkerhetsråd hver sjette måned. Generalsekretæren oppnevnte samtidig en personlig representant for å mekle mellom folkegruppene. Etter gjentatte overgrep mot den tyrkisk-kypriotiske befolkningen og et mislykket gresk-ledet kupp i 1974, interverte Tyrkia og okkuperte den nordlige delen av øya. I 1983 ble «The Turkish Republic of Northern Cyprus» (TRNC) offisielt erklært som selvstendig stat. Republikken er ikke internasjonalt anerkjent, unntatt av Tyrkia. FNs sikkerhetsråd tok sterk avstand fra forsøket på statsdannelse.

I perioden fra 1963 og framover har det funnet sted en lang serie med drøftelser mellom partene under FNs ledelse. Ved siden av FN har USA og Storbritannia vært aktive i meklingsprosessen. Hellas og Tyrkia har også spilt avgjørende roller i forhold til en eventuell løsning. De mest sentrale spørsmålene i Kypros-konflikten er de forfatningsmessige og territoriale spørsmålene. De berører i første rekke sikkerhetsgarantier, eiendomsrett,

flyktningproblemet og uenighet knyttet til den utøvende føderale myndighet. En løsning på Kypros-konflikten må være en som også Tyrkia og Hellas kan akseptere.

FNs spesialutsending førte samtaler med partene i 1994 og senere i 1997 uten at det kom til reelle forhandlinger. EUs beslutning om å gi Tyrkia kandidatstatus under toppmøtet i Helsinki i desember 1999 ga håp om en løsning på Kypros-spørsmålet. Samtidig ga tilnærmingen mellom Hellas og Tyrkia ytterligere håp i regionen om en løsning på konflikten. Som en følge av den positive utviklingen lyktes det FNs generalsekretær å komme i gang med tilretteleggende samtaler (proximity talks) fra og med årsskiftet 1999/2000. Generalsekretæren la fram en fredsplan i november 2002 som grunnlag for videre forhandlinger. Samtaler ble ført med partene fram til mars 2003 da forhandlingene brøt sammen i Haag. Den tyrkisk-kypriotiske lederen, Denktash, ble gitt mye av skylden for at forhandlingene brøt sammen. I tiden før forhandlingene i Haag var det flere demonstrasjoner på Nord-Kypros der tyrkisk-kypriotene krevde at Denktash fant en løsning på konflikten. Det var i stor grad gresk-kypriotenes kommende EU-medlemskap som gjorde at tyrkisk-kypriotene krevde en løsning.

Nokså overraskende besluttet tyrkisk-kypriotiske myndigheter i april 2003 å åpne portene langs delelinjen til den sørlige delen av øya. Fra flere hold ble det imidlertid understreket at åpning av delelinjen ikke erstattet behovet for en fredsavtale. Nye forhandlinger ble ført i februar og mars i fjor uten at dette førte til noen tilnærming mellom partene. I tråd med tidligere avtale med partene la FNs generalsekretær så fram et endelig forslag til fredsplan 1. april i fjor, og planen ble forelagt kypriotene i to separate folkeavstemninger 24. april 2004. Fra FNs side ble det vektlagt at forslaget til fredsplanen var rettferdig og balansert selv om partene i det endelige forslaget ikke fikk ivare tatt alle sine krav og ønsker. Avstemningene om fredsplanen ga et klart nei-flertall i Republikken Kypros (76 %) og et klart ja-flertall (65 %) i nord. Den store oppslutningen om fredsplanen i nord viste hvilken grunnleggende holdningsendring som har funnet sted blant nordkypriotene de siste årene.

Dersom fredsplanen hadde fått støtte på begge sider av øya, var det lagt opp til at et samlet Kypros kunne tre inn i EU i 2004. Med det negative utfallet av avstemningen i april var det kun Republikken Kypros som gikk inn i EU 1. mai 2004.

Den aktuelle situasjonen

FNs generalsekretær har det siste året vært av den oppfatning at partene har stått for langt fra hverandre til at en gjenopptakelse av Kypros-forhandlingene ville kunne ha noen mulighet til å føre fram. Annan har etterlyst tegn fra gresk-kypriotisk side om reell vilje til en gjenforening basert på et bikommunalt samarbeid i en føderasjon slik FNs fredsplan/Annan-planen legger opp til. Den siste tiden har det funnet sted noen sonderinger og samtaler mellom representanter for republikken Kypros og FN samt Tyrkia og FN uten at det foreløpig har ført til noen framdrift i spørsmålet.

Norges holdning

Utgangspunktet for den norske holdningen til konflikten er anerkjennelsen av republikken Kypros' suverenitet, uavhengighet og territoriale integritet. Norge har støttet opp om Generalsekretærens bestrebelse på å få i stand en varig løsning på problemene som begge folkegrupper kan godta. En løsning må baseres på begge parters rettigheter. I likhet med det internasjonale samfunnet for øvrig anerkjenner Norge ikke «The Turkish Republic of Northern Cyprus» som selvstendig stat.

Norge har i flere år støttet tillitskapende tiltak mellom de to folkegruppene på Kypros, både økonomisk og praktisk, og ser nødvendigheten av en åpen og aktiv dialog. Som et tillitskapende tiltak har blant annet Institutt for fredsforskning (PRIO) i flere år lagt til rette for arenaer for informasjonsutveksling og møtevirksomhet om temaer som har stått sentralt i Kypros-konflikten – med henblikk på å utvikle felles prosjekter og større forståelse mellom de to delene av øya.

2.17 Hiv/aids

(Dagsordenspunkt 47)

Bakgrunn

Aidsepidemien representerer en global katastrofe som truer med å undergrave resultatene av mange års utviklingsarbeid. Ved utgangen av 2004 regnet man med at ca. 40 millioner mennesker var smittet av hiv. Om lag 5

millioner ble smittet av hiv i 2004. Mer enn 3 millioner døde av sykdommen i 2004. FN har estimert at 15 millioner barn er blitt foreldreløse på grunn av aids. Unge kvinner er spesielt utsatt, og landene sør for Sahara er hardest rammet. Flere tusen afrikanere dør hver dag av aids. Men også Asia og andre deler av verden rammes med økende kraft. Øst-Europa er det området i verden hvor hivsmitten øker raskest. Rapporter fra FNs aids-program UNAIDS tegner et dystert bilde av situasjonen globalt, og man regner med at situasjonen fremdeles vil forverres før den eventuelt snur. En mye større internasjonal innsats er imidlertid påkrevd dersom man skal kunne klare å reversere epidemien.

Hiv/aids er et problem som angår alle land. Derfor står hiv/aids løpende på sakslisten i FN og i andre internasjonale organisasjoner. Hiv/aids og andre sykdommer som truer menneskeheten, omfattes av et eget tusenårsmål (tusenårsmål 6). Men sykdommen har så dramatisk innvirkning på samfunnet at heller ikke andre mål for å utrydde fattigdommen vil kunne nås dersom epidemien ikke bringes under kontroll.

Den aktuelle situasjonen

Det er nå et bredt engasjement i kampen mot hiv/aids. Et vendepunkt i denne kampen var spesialsesjonen om hiv/aids som ble avholdt i juni 2001. Her ble det vedtatt en politisk erklæring der verdenssamfunnet satte seg konkrete mål for hva som må gjøres på en rekke områder for å bekjempe aidsepidemien. Nylig har man kommet fram til løsninger som gjør medisin langt mer tilgjengelig også i fattige land. Gjennom forhandlinger har man maktet å redusere prisene på generisk (ikke-merkevare) aidsmedisin. Mens prisen på aidsmedisin tidligere gjorde det umulig for verdenssamfunnet å planlegge behandling i de fattigste landene, har prisene nå kommet ned på et nivå som gjør det realistisk å bygge ut behandlingstilbudet. Det må sies at det finnes lyspunkter i den internasjonale bekjempelsen av hiv/aids. Forståelse av alvoret i hiv/aidsepidemien synes å ha nådd helt til toppledelsen i de fleste land, privat sektor er blitt mer engasjert, og ressursmobiliseringen har økt. Dette er likevel ikke nok. Det er gjort beregninger som tilsier at kun om lag en tredjedel av de nødvendige ressursene er gjort tilgjengelige for å bekjempe hiv/aids. Det såkalte «3 by 5»-initiativet til WHO og UNAIDS står i den sammenheng sentralt. De to organisasjonene har sammen etablert et program som tar mål av seg

til å gi behandling til tre millioner syke innen 2005. Verdenssamfunnet vil ikke vinne kampen mot hiv/aids dersom man ikke øker ressursene og samtidig øker effektiviteten. Det såkalte «three ones»-prinsippet er viktig i denne sammenheng. Dette innebærer at man på nasjonalt nivå skal ha:

- én nasjonal hiv/aids-handlingsplan som skal koordinere alle involverte parter arbeid
- én koordinerende aids-aktør med et bredt flersektorielt mandat
- ett omforent overvåknings- og evalueringssystem

Det har vært en omfattende og omstendelig prosess å få dette på plass, men alle parter har nå i prinsippet godtatt tilnærmingen. Dette er en viktig milepæl i harmoniseringsarbeidet og vil også bidra til lokalt eierskap – både på nasjonalt og etter hvert lokalt nivå. De senere årene har det dukket opp en del større aidsinitiativer som går noe på siden av de etablerte kanalene. Dette stiller økte krav til koordinering.

Norges holdning

Kampen mot hiv/aids har høy prioritet innenfor norsk utviklingspolitikk. Norge ser hiv/aids som et utviklingsproblem og ikke utelukkende som en helsemessig utfordring. Norge er en stor bidragsyter til den internasjonale bekjempelsen av hiv/aids, blant annet gjennom UNAIDS, Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM) og Verdens helseorganisasjon (WHO).

Norge ønsker å bidra til at initiativer for å bekjempe aids, som GFATM og UNAIDS, er fattigdomsorienterte. Det legges vekt på at nasjonalt eierskap i prosessene settes i høysetet. I 2002 ble en evaluering av UNAIDS lagt fram. En av anbefalingene fra denne evalueringen var at UNAIDS må styrke sin innsats på landnivå. Norge ønsker å bidra til at dette skal skje. UNAIDS må styrkes, blant annet for bedre å kunne bistå myndigheter i å inkludere hensynet til hiv/aids i nasjonale fattigdomsstrategier. Norge framhever også viktigheten av at UNAIDS, GFATM og andre aktører samordner seg og samarbeider med nasjonale myndigheter for å få til en mest mulig effektiv utnyttelse av ressursene. Norge har vært en av de fremste forkjemperne for koordinering på feltet; norske ressurser sto blant annet bak utviklingen av «three ones»-prinsippet.

Norge er en av de viktigste bidragsyterne til IAVI – Det internasjonale aidsvaksine-initiativet. Det foregår et betydelig arbeid for å utvikle en vak-

sine mot smitte. Det finnes fagfolk som mener at man kan ha en vaksine tilgjengelig i løpet av fem til ti år. Foreløpig er utdanning og informasjon den eneste «vaksinen» vi kjenner til i hiv/aidssammenheng. Altfor mange mennesker lider og dør fordi de ikke har kunnskap om hvordan de kan beskytte seg selv. Manglende kunnskap bunner blant annet i at sykdommen er tabubelagt. Tabuer gjør at vilkårene for opplysning og informasjon blir dårligere, og at stigmatisering og diskriminering av hiv/aidssmittede undergraver og vanskeliggjør forebyggingsprogrammer. For å bryte ned stigma og fornektelse må organisasjoner og personer som selv lever med sykdommen, involveres helt og fullt i arbeidet med forebygging. Forebygging må fremdeles være hovedstrategien i bekjempelsen av hiv/aids. Samtidig er tilgang til medisiner og behandling et helt legitimt krav. Forebyggingsprogrammer vil trolig også fungere bedre om behandling blir gjort tilgjengelig. Selv om man nylig har gjort store framskritt på dette feltet, må vi fortsatt jobbe for å finne tilfredsstillende løsninger på hvordan fattige land skal kunne få tilgang til medisiner. I denne sammenhengen er det viktig at de fattige landene får bygd ut sine helsesystemer.

2.18 Oppfølging av Tusenårserklæringen

(Dagsordenspunkt 121)

Bakgrunn

Generalforsamlingens tusenårsforsamling vedtok høsten 2000 Tusenårserklæringen, som forplikter alle medlemsland til samlet innsats for å bekjempe fattigdom. Tusenårsmålene som ble utviklet på basis av erklæringen, utgjør en felles referanseramme for vurdering av resultatene man har oppnådd med hensyn til utvikling på verdensbasis, i ulike regioner og enkeltland og for utviklingslandene som gruppe. Tusenårsmålene er tallfestet med utgangspunkt i situasjonen i 1990. På sikt er målet å utrydde ekstrem fattigdom og sult. Foreløpige mål er at andelen av jordens befolkning som lever på under én dollar per dag, og andelen som sulter, skal være halvert innen år 2015. Videre skal grunnskoleutdanning for alle gutter og jenter sikres innen 2015. Dødeligheten blant barn under fem år skal reduseres med to tredjedeler og mødredødeligheten med tre fjerdedeler innen 2015. Spredningen av hiv/aids, malaria og andre sykdommer

som truer menneskeheten, skal stoppes innen 2015. Andre mål, som ikke er tidfestet, er å sikre miljømessig bærekraftig utvikling, styrke kvinners stilling, fremme likestilling og utvikle et globalt partnerskap for utvikling.

I erklæringen fra tusenårsforsamlingen ble det også vist til utfordringer knyttet til fred og nedrustning, menneskerettigheter og godt styresett. Dette er også faktorer som har stor betydning for fattige menneskers livssituasjon. Høynivåsegmentet under den 60. generalforsamlingen vil vurdere framgang med hensyn til implementering av Tusenårserklæringen samt stake ut kursen for det videre arbeidet.

Den aktuelle situasjonen

Som forberedelse til høstens FN-toppmøte har en prosjektgruppe nedsatt av generalsekretær Annan blant annet foretatt en vurdering av hvor langt man i dag er kommet i måloppnåelsen. Prosjektgruppen, som har vært ledet av Dr. Jeffery Sachs, påpeker at framgangen for tusenårsmålene varierer kraftig mellom regioner, innen regioner og mellom enkeltland. Den største framgangen har man i Øst- og Syd-Asia, der mer enn 200 millioner mennesker siden 1990 er løftet ut av fattigdom. Imidlertid lever fortsatt 700 millioner mennesker på under en dollar per dag i Asia. Det utgjør nesten to tredjedeler av verdens fattigste mennesker. Rask økonomisk vekst i nøkkelland i Asia overskygger ofte at andre tusenårs mål, som miljøbeskyttelse, barsel-dødelighet eller hiv/aids-bekjempelse, kan bli hengende etter også i disse landene.

Men det store gapet i utvikling rammer særlig landene i Afrika sør for Sahara. Dette området utgjør episentrum for utviklingskrisen med dyptgripende fattigdom, sult og underernæring, barnedødelighet, sykdom og manglende skoletilbud. Med enkelte unntak viser utviklingen i landene sør for Sahara en negativ trend, med en økning i antall mennesker som lever i ekstrem fattigdom. I Latin-Amerika, land med overgangsøkonomier, i Midtøsten og i Nord-Afrika er utviklingen sterkt blandet, men i hovedsak med en svakt positiv trend.

Allikevel er denne utviklingen ikke nok til at tusenårsmålene kan oppnås for noen region uten omfattende omlegginger og tiltak, både av nasjonal og internasjonal karakter. Generalsekretæren har derfor sterkt anmodet medlemslandene om at man tar de nødvendige grep for å bedre framdriften og for å ivareta de resultatene man allerede har oppnådd. Han adva-

rer spesielt mot tilbakesteg i kvinners og barns rettigheter og i spørsmålet om menneskerettigheter generelt. Alle parter må bestrebe seg på å oppfylle de forpliktelsene som ligger i tusenårsmålene. Generalsekretæren legger særlig vekt på forpliktelsene i det åttende tusenårsmålet og industri-landenes løfter om økt utviklingshjelp (ODA), større gjeldslette og lettere markedsadgang for utviklingslandene.

Norges holdning

Oppfølging av tusenårsmålene danner grunnlaget for alt norsk utviklings-samarbeid. Regjeringens handlingsplan for bekjempelse av fattigdom i sør mot 2015 omhandler hvordan vi skal bidra for å realisere målene. To gene-relle momenter kan nevnes spesielt:

Planen skal sikre at norsk bistand og utviklingspolitisk innsats er i overensstemmelse med prioriteringene i samarbeidslandenes fattigdoms-strategier. Unntaket er kortsiktige bistandsinnsatser iverksatt for å bidra til å løse konflikter og lette overgangen til en normal situasjon etter en konflikt eller krisesituasjon eller ut fra andre særskilte overveielser. Vi vil også legge vekt på at FNs utviklingsorganisasjoner og -fond, de internasjo-nale finansinstitusjonene og andre organer på den internasjonale utviklings-arenaen også bidrar aktivt til å fremme og gjennomføre tusenårsmålene.

2.19 Oppfølging av spesialsesjonen om barn

(Dagsordenspunkt 46)

Bakgrunn

FNs spesialsesjon om barn ble holdt i New York 8.–10. mai 2002. Den skul-le opprinnelig avholdes i september 2001, men ble på grunn av terroran-grepet 11. september utsatt til 2002. Selve spesialsesjonen var svært vel-lykket – ikke minst grunnet aktiv deltakelse fra barn og unge. Cirka 300 barnedelegater deltok i sesjonen, hvorav 216 representerte nasjonale dele-gasjoner. Norge hadde to barnedelegater med i den norske delegasjonen. For første gang talte barnedelegater i FNs generalforsamling. Et stort antall stats- og regjeringsledere var til stede ved toppmøtet.

Formålet med Spesialsesjonen om barn var å foreta en oppsummering

av hva som er oppnådd siden barnetoppmøtet i 1990, og å utarbeide framtidige prioriteringer for barn i det neste tiåret.

Spesialsesjonen var kulminasjonen på en forberedelsesprosess på nærmere to år. I løpet av denne perioden ble det holdt tre forberedende substanssesjoner i den forberedende komiteen for spesialsesjonen. En rekke regionale og nasjonale konsultasjonsmøter der barns utvikling sto på dagsorden, ble avholdt. I tillegg ble det holdt en rekke mer eller mindre uformelle forhandlingsmøter i New York om sluttdokumentet «A World Fit for Children», som det ble fattet enighet om ved spesialsesjonen. Et klart resultat av disse omfattende forberedelsesprosessene er en styrket global forståelse av barns situasjon samt økt bevissthet om nødvendigheten av å iverksette effektive tiltak for å bedre barns utvikling og oppvekstvilkår.

Fra norsk side deltok både regjeringen og en rekke frivillige organisasjoner aktivt i de internasjonale prosessene samt i den lange forhandlingsprosessen av sluttdokumentet. Det ble holdt jevnlig møter mellom de berørte departementene og frivillige organisasjoner.

Som grunnlag for spesialsesjonen utarbeidet FN's generalsekretær Kofi Annan rapporten «We, the Children», som er en oppsummering av resultater og erfaringer fra 1990-tallet. Rapporten viser at det er gjort framskritt på en rekke områder; blant annet er barnedødeligheten redusert, det er gjort store framskritt i utryddelsen av polio, det er blitt færre dødsfall grunnet diaré, flere barn går på skole, og mye av saltet folk bruker, er blitt jodifisert. De fleste målene fra barnetoppmøtet er likevel ikke nådd. Ifølge Generalsekretæren er ikke grunnen at målene var for ambisiøse, men at det ble satset for lite ressurser, både av utviklingslandene selv og av givelandene. I tillegg har væpnede konflikter, hiv/aids-epidemien og kronisk fattigdom fått alvorlige konsekvenser. Generalsekretærens rapport dannet et godt rammeverk for spesialsesjonen og bidro til at det ble satt fokus på resultater og betydningen av konkret oppfølging av mål og forpliktelser.

Den aktuelle situasjonen

Etter lange og til dels vanskelige forhandlinger ble det oppnådd enighet om sluttdokumentet «A World Fit for Children». Dokumentet inkluderer en erklæring og en handlingsplan med 21 klart definerte mål innen helse, utdanning, hiv/aids og beskyttelse av barn mot misbruk, utnytting og vold. Målene reflekterer i stor grad vedtak fra tidligere konferanser.

Tidsrammen for målene er satt til 2005 og 2010, som skritt på veien mot tusenårsmålene i 2015.

Sluttdokumentet er blitt en svært omfattende politisk agenda for barn. I forhold til handlingsplanen fra 1990 er det lagt mye større vekt på barn i krig, seksuelt misbruk av barn, barnarbeid, hiv/aids og utdanning samt småbarnsalderen. Tekstforhandlingene vedrørende barns rettigheter, unges reproduktive helse, familien og dødsstraff for mindreårige var spesielt vanskelige.

Rettighetsperspektivet er mindre framhevet enn ønskelig hva angår helhetlig forankring av sluttdokumentet i Barnekonvensjonen. Enkelte stater, spesielt USA, søkte å unngå forpliktelser som de følte var uforenlige med nasjonal lovgivning. Dokumentet er likevel mye mer preget av rettighetstenkning og fokus på ulikheter og diskriminering enn 1990-planen.

Avsnittene om unges reproduktive helse er særlig svake. Teksten vedrørende unges reproduktive helse er samlet sett lite konkret og framhever ikke betydningen verken av helsetjenester eller familieplanlegging. Det er også lagt vekt på enkelte lands reservasjoner ut fra kulturelle forhold (særlig Kina og Egypt) for å dekke opp nødvendige tiltak. Etter at sluttdokumentet var vedtatt i plenum, holdt USA og flere latinamerikanske land stemmeforklaringer, der de framholdt at dokumentet etter deres syn ikke omfattet abort.

Teksten vedrørende hiv/aids er identisk med teksten som ble utarbeidet under FNs spesialsesjon om hiv/aids i juni 2001. For øvrig ble paragrafen om familien, som var svært kontroversiell, akseptert med en erkjennelse av at det fins ulike former for familie. Sluttdokumentet fikk til slutt med en fordømmelse av dødsstraff for barn, men formuleringen gir et smutthull for land som USA. Forsøk på å få inn referanser til konferansen om finansiering for utvikling i Monterrey i sluttdokumentet lyktes ikke, på grunn av motstand mot kravet om godt styresett i mottakerlandene som forutsetning for bistand.

Oppfølging av Spesialsesjonen ble behandlet under operasjonelle aktiviteter i 2. komité under fjorårets generalforsamling. Det ble vedtatt en resolusjon om barns rettigheter og oppfølging av Spesialsesjonen om barn (for informasjon om oppfølging av barnekonvensjonen og barns rettigheter, se: 5.5 «Fremme og beskyttelse av barns rettigheter»). Resolusjonen oppfordrer medlemslandene til å følge opp og implementere målene fra spesialsesjonen og handlingsplanen «A World Fit for Children» og under-

streker at barn bør inkluderes i denne prosessen. Videre understrekes FN-systemets rolle i ivaretagelsen av barns rettigheter og gjennomføringen av handlingsplanen. Generalsekretæren skal legge fram en rapport om oppfølging og implementering av handlingsplanen på kommende generalforsamling. Rapporten skal identifisere problemer og begrensninger og anbefale nødvendige tiltak for gjennomføring av handlingsplanen.

Norges holdning

Fra norsk side har man vært opptatt av å utarbeide en global handlingsplan som ivaretar alle barns rettigheter, men har poengtert at barn som lever i spesielt vanskelige situasjoner, må gis særskilt oppmerksomhet. Dette inkluderer barn som rammes av konflikthandlinger, barn på flukt, barn som utnyttes gjennom arbeid og prostitusjon, og barn som utsettes for seksuell vold og handel. For disse kreves en spesiell innsats. Det var viktig for regjeringen at spesialsesjonen bidro til å styrke disse rettighetene og gjennomføringen av dem i praksis.

Fattigdom er den største utfordringen og den største årsaken til at barns rettigheter krenkes rundt om i verden. Norge har framhevet at for å bidra til effektiv fattigdomsbekjempelse må barna være i fokus. Det er viktig å erkjenne at de er en ressurs som må beskyttes og utvikles. Videre har man fra norsk side vært opptatt av at verdenssamfunnet bidrar med tilstrekkelige ressurser for å sikre konkret oppfølging av handlingsplanen «A World Fit for Children». Det er vesentlig å investere i grunnleggende sosiale tjenester, inkludert helse og utdanning. Barne- og familiedepartementet la i desember 2003 fram en nasjonal handlingsplan for Norges oppfølging av FNs spesialsesjon.

Norge ferdigstilte i 2004 en egen «Utviklingsstrategi for barn og ungdom i sør». Strategien reflekterer den pågående internasjonale debatten ved å fokusere på rettighetstilnærming i kampen mot fattigdom, barn og unges generelle sårbarhet, sårbare perioder og sårbare grupper særlig utsatt for konflikt, vold og seksuell utnyttelse og smugling.

2.20 Informasjons- og kommunikasjonsteknologi for utvikling. Verdenstoppmøtet om informasjonssamfunnet (WSIS)

(Dagsordenspunkt 51)

Bakgrunn

På bakgrunn av en erkjennelse av at informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) spiller en stadig viktigere rolle i ethvert lands utvikling – økonomisk, kulturelt og sosialt – besluttet FNs generalforsamling høsten 2001 at Den internasjonale telekommunikasjonsunionen (ITU) skulle arrangere det man kalte Verdenstoppmøtet om informasjonssamfunnet. For første gang skulle et slikt toppmøte holdes i to faser. Den første fant sted i Genève desember 2003, med om lag 40 stats- og regjeringssjefer i spissen for om lag 11 000 deltakere. Andre fase finner sted i Tunis i november 2005. En annen nyskapning ved WSIS-toppmøtet har vært den inkluderende holdningen til næringslivet og det sivile samfunnet, som begge har hatt tilgang til prosessen gjennom direkte deltakelse, også gjennom opprettelsen av egne fora for utarbeidelse av posisjoner.

På Genève-toppmøtet ble man enige om slutterklæring og handlingsplan, etter mønster fra andre FN-toppmøter. Dokumentene reflekterer hvor omfattende WSIS-toppmøtet var tematisk sett. Menneskerettigheter, herunder ytringsfrihet, står svært sentralt. Et annet hovedtema er spørsmålet om finansiering av IKT for utvikling. Handelsrelaterte problemstillinger knyttet til immaterielle rettigheter og kulturelt mangfold er også omtalt. I tillegg har man for første gang i FN-sammenheng behandlet spørsmål knyttet til styring av Internett. WSIS-toppmøtet handler altså ikke bare om informasjonsteknologi, men også om innholdet, altså selve informasjonen som utvikles og formidles med denne teknologien.

Den aktuelle situasjonen

Med to unntak lyktes man i Genève å oppnå konsensus om de ulike problemstillingene rundt informasjonssamfunnet. De to unntakene er finansiering av IKT for utvikling og styring av Internett, der man i stedet ble enige om å etablere en såkalt task force og en arbeidsgruppe under overoppsyn

av FNs generalsekretær. Begge gruppene skal rapportere til Tunis-toppmøtet i november 2005. Første møte i forberedende komité for toppmøtets andre fase fant sted i Hammamet, Tunisia i juni 2004, andre møte i Genève i februar 2005, og ytterligere ett forberedende møte er berammet til Genève i september 2005. I tillegg arrangeres det en rekke regionale og tematiske møter fram til Tunis-toppmøtet.

Norges holdning

Norge legger stor vekt på Verdenstoppmøtet om informasjonssamfunnet. Vi betrakter WSIS blant annet som en prøve på hvordan FN er i stand til å håndtere nye globale utfordringer. I en tid der informasjon i økende grad er en forutsetning for utvikling, mangfold og sosialt stabile samfunn, understreker vi at toppmøtet ikke må begrenses til teknologiske spørsmål. Menneskerettigheter og ytringsfrihet med særlig vekt på medias rolle, kvinners muligheter og urfolks spesielle utfordringer, samt understreking av IKT som redskap for økonomisk og sosial utvikling gjennom partnerskap mellom offentlig og privat sektor, er viktige merkesaker for Norge.

3 Saker som behandles i 1. komité

3.1 Arbeidet i 1. komité

(Dagsordenspunkt 85–106)

Bakgrunn

1. komité har ansvaret for spørsmål knyttet til internasjonal sikkerhet og nedrustning. Komiteen behandler hvert år rundt 50 resolusjoner. Disse omfatter spørsmål om kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning, andre typer masseødeleggelsesvåpen (MØV) og ulike former for konvensjonelle våpen samt regionale sikkerhetsspørsmål. Arbeidsmetodene til 1. komité og det multilaterale nedrustnings- og ikke-spredningsarbeidet er blitt gjenstand for økende kritikk. Spesielt de vestlige landene har reagert på at uforholdsmessig mye tid brukes på generelle debatter og gjentatte behandlinger av et stort antall resolusjoner som ikke følges opp. Det er likeledes en utbredt misnøye med at FNs nedrustningskommisjon (UNDC) ikke har maktet å levere konkrete bidrag til den internasjonale nedrustningsdagsordenen de siste årene, og at Nedrustningskonferansen i Genève (CD) de siste ni årene ikke har maktet å samle seg om et arbeidsprogram. 1. komité og det multilaterale nedrustningsmaskineriet må revitaliseres for ikke å miste sin relevans.

Den aktuelle situasjonen

Norge tilhører kretsen av land som har vært pådrivere for å reformere 1. komité. Norge har de siste årene arrangert seminarer der land fra alle regioner har deltatt. Hensikten har vært å utvikle felles forståelse for problemene og hvilke tiltak som må til. Seminarene har bidratt til å overvinne reformskepsisen som råder hos enkelte land i Den alliansefrie bevegelsen. På fjorårets sesjon av FNs generalforsamling var det enighet om enkelte praktiske tiltak som blant annet mer fokuserte og tematiske debatter og om å redusere antallet resolusjoner. Selv om reformspørsmålet ikke står på dagsorden i år, er det viktig å sikre at fjorårets vedtak blir gjennomført. Dessverre råder det fortsatt stillstand i både CD og UNDC.

Det er også viktig at 1. komité er dynamisk og kan fange opp nye problemstillinger, som spredning av leveringsmidler for masseødeleggelsesvåpen og å hindre at terrorister får tak i slike våpen. I fjor vedtok Generalfor-

samlingen en resolusjon om behovet for full oppslutning om en internasjonal atferdskodeks mot spredning av raketter (HCOC). En resolusjon for å hindre at terrorister får tak i MØV ble også vedtatt.

Norges holdning

Norge vil videreføre sitt engasjement for å styrke både 1. komité og det multilaterale nedrustningsmaskineriet og vil samarbeide med likesinnede land om mulige tiltak for å få fart på både CD og UNDC.

Norge går inn for at 1. komité tar opp nye sikkerhetsutfordringer, ikke minst på MØV-området, og støtter opp om arbeidet for at FN kan bidra til å konsolidere HCOC. Norge vil også virke for at komitéen behandler de humanitære utfordringene som skapes av visse konvensjonelle våpentyper, slik som klaseammunisjon, landminer og ulovlig omsetning av håndvåpen.

3.2 Kjernefysisk nedrustning

Bakgrunn

Nedbygging av eksisterende kjernefysiske lagre er et sentralt bidrag i kampen mot spredning av kjernevåpen og for å sikre at disse ikke havner i gale hender. Ikke-spredningsavtalen av kjernevåpen (NPT), som trådte i kraft i 1970, har vært avgjørende for å hindre spredning av slike våpen. NPT pålegger også kjernevåpenstatene å ruste ned. Siden slutten av den kalde krigen har det vært en betydelig nedgang i antall kjernevåpen.

Likevel eksisterer det fortsatt et stort antall. NPTs tilsynskonferanse vedtok i 2000 et handlingsprogram for kjernefysisk nedrustning. Selv om det har vært enkelte framskritt, som den bilaterale amerikanske og russiske avtalen om nedbygging av strategiske kjernevåpen (Moskva-avtalen), gjenstår det å følge opp sentrale elementer i handlingsprogrammet. Ikrafttredelse av prøvestansavtalen og framforhandling av en avtale som forbyr produksjon av spaltbart materiale er spesielt viktige. FNs generalforsamling behandler årlig flere resolusjoner om kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning. NPTs tilsynskonferanse i mai 2005 klarte ikke å framforhandle et samlende sluttokument. En mulighet til å styrke det kjernefy-

siske ikke-spredningsregimet og å komme videre på nedrustningsområdet gikk dermed tapt. Dette kan på sikt svekke NPT-avtalen.

Den aktuelle situasjonen

NPT-avtalen er de siste årene kommet under økende press ved at enkelte land søker å skaffe seg kjernevåpen. Nord-Korea har annonsert at landet har trukket seg fra ikke-spredningsavtalen og hevder å ha skaffet seg kjernevåpen. Det er fortsatt betydelig usikkerhet omkring Irans atomprogram. Avsløringen av et ulovlig nettverk for leveranse av kjernefysisk teknologi og utstyr (Khan-nettverket) har avdekket åpenbare svakheter i det globale ikke-spredningsregimet. I lys av at terroristgrupper søker å skaffe seg kjernevåpen, er det maktpåliggende å tette smutthullene i ikke-spredningsregimet. Dette har vært hovedprioriteringen til kjernevåpenstatene anført av USA og Storbritannia i NPT-sammenheng.

Samtidig er det en utbredt oppfatning at kjernevåpenstatene henger etter i gjennomføringen av nedrustningsforpliktelsene som ble vedtatt i 2000. Det stilles også spørsmål om hvorvidt kjernevåpenstatene er i ferd med å gi kjernevåpen økt militær og politisk betydning. Flere land innenfor Den alliansefrie bevegelsen (NAM), anført av Egypt og Malaysia, er derfor skeptiske til å binde seg til nye ikke-spredningstiltak uten sterkere framdrift på nedrustningsområdet. Arabiske land krever også framgang i arbeidet med å etablere en kjernevåpenfri sone i Midt-Østen, som også skal omfatte Israel. Videre krever NAM-landene folkerettslig bindende garantier mot å bli utsatt for eller truet med kjernevåpen. Dette er noe USA og Russland ikke er rede til å etterkomme.

Den politiske avstanden mellom kjernevåpenstatene og NAM-landene førte til at det ikke lot seg gjøre å komme fram til enighet på tilsynskonferansen i 2005. Forpliktelsene i NPT-avtalen står imidlertid fast, og en viktig utfordring framover er å finne nye veier for å styrke det internasjonale nedrustnings- og ikke-spredningssamarbeidet. FNs toppmøte og generalforsamling kan her gi viktige politiske føringer.

Norges holdning

I likhet med andre vestlige land har Norge understreket at det er kjernevåpenstatene selv som har hovedansvaret for å bygge ned sine kjernevåpenarsenaler. Fra norsk side finner man det derfor ikke hensiktsmessig å

legge slike forhandlinger til et multilateralt forum, da dette vil kunne redusere kjernevåpenstatenes ansvar og svekke det politiske presset på dem. Det er derimot maktpåliggende å støtte opp om NPT-avtalen og sikre at avtalens forpliktelser blir gjennomført.

I forkant av NPTs tilsynskonferanse i 2005 søkte Norge aktivt å bygge bro over de politiske motsetningene. Dette er et engasjement Norge vil videreføre i årene som kommer. Fra norsk side legges det til grunn at nedrustning og ikke-spredning må gjensidig forsterke hverandre. Norge vil arbeide for å styrke det internasjonale ikke-spredningsarbeidet blant annet gjennom pålitelige inspeksjonsordninger. Samtidig vil vi fortsatt være en pådriver for ytterligere kjernefysisk nedrustning.

Norge støtter aktivt opp om tiltak som kan styrke NPT-normen om ikke-spredning, slik som Sikkerhetsrådsresolusjon 1540 om ikke-spredning av masseødeleggelsesvåpen (MØV), ikke-spredningsinitiativet (PSI), det globale partnerskapet mot spredning av MØV og ulike eksportkontrollmekanismer.

FNs generalforsamling har de siste årene vedtatt flere resolusjoner om kjernefysisk nedrustning. I fjor var Norge medforslagsstiller på resolusjoner om snarlig ikrafttredelse av prøvestansavtalen og bidro til innledning av forhandlinger om en avtale som forbyr produksjon av spaltbart materiale til våpenformål. Norge var også medforslagsstiller til en japansk/australsk resolusjon om kjernefysisk nedrustning og ikke-spredning. Norge stemte videre for en resolusjon framlagt av Sverige på vegne av Ny-agenda koalisjonen (Sverige, Irland, New Zealand, Mexico, Brasil, Sør-Afrika og Egypt). Denne resolusjonen hadde en samlende språkbruk og vektla NPT. Sammen med likesinnede land har Norge stemt imot resolusjoner som vil innebære en undergravning av NPTs autoritet.

3.3 Biologiske og kjemiske våpen

Bakgrunn

Allerede i 1925 ble det framforhandlet et forbud mot bruk av biologiske og kjemiske våpen (Genève-protokollen av 1925). Denne protokollen er siden supplert med egne konvensjoner. Konvensjonen om forbud mot utvikling og framstilling av biologiske og toksigene våpen samt om destruksjon av

disse (BTWC) trådte i kraft i 1975. Konvensjonen om forbud mot utvikling, produksjon, lagring, bruk og destruksjon av kjemiske våpen (CWC) trådte i kraft i 1997. CWC har omfattende verifikasjonsbestemmelser som innebærer løpende inspeksjoner og kontroll. Det er opprettet en egen organisasjon i Haag (OPCW) for gjennomføring av CWC. BTWC mangler slike verifikasjonsbestemmelser og har heller ikke en egen organisasjon. FNs generalforsamling har de siste årene vedtatt, uten votering, resolusjoner om viktigheten av BTWC og CWC. Den internasjonale Røde Kors-komiteen (ICRC) har et betydelig engasjement for å hindre bruken av disse våpnene.

Den aktuelle situasjonen

Gjennom mesteparten av 1990-tallet søkte man i BTWC-sammenheng å få framforhandlet en ny protokoll som blant annet skulle gi konvensjonen verifikasjonsbestemmelser. Arbeidet stanset opp i 2001 da USA motsatte seg en slik protokoll. Tilsynskonferansen i 2001 ble suspendert, og året etter ble man enig om et arbeidsprogram som skulle fokusere på tiltak som eksportkontroll og nasjonale lovgivningstiltak, tiltak for å fremme biosikkerhet og informasjonsutveksling, styrking av internasjonal evne til respons og etterforskning ved mistenkelige utbrudd av sykdommer, og overvåkning og utvikling av atferdskodekser for forskningsinstitusjoner. Det arbeides også for å utvikle en atferdskodeks for forskningsinstitusjoner og næringsliv for å hindre misbruk av biologisk materiale. Innen CWC har man hatt fokus på å videreutvikle og styrke verifikasjonsbestemmelsene og få gjennomført destruksjonsforpliktelsene. Spørsmålet om universalisering og etterlevelse har også stått sentralt i både BTWC og CWC.

Norges holdning

Genève-protokollen av 1925, BTWC og CWC har etablert viktige normer angående framstilling og bruk av biologiske og kjemiske våpen. Full oppslutning om og ytterligere styrking av disse instrumentene er etter norsk syn viktige bidrag i kampen mot spredning av masseødeleggelsesvåpen. Norge støttet aktivt opp om bestrebelsene på å få på plass verifikasjonsbestemmelser i BTWC og beklaget at dette arbeidet ikke førte fram. Norge hilste imidlertid det nye arbeidsprogrammet under BTWC velkommen og vil arbeide for at BTWC på sikt kan få utviklet mekanismer for å sikre

gjennomføring av avtalens bestemmelser, herunder også muligheten for å få på plass et verifikasjonsregime. Dette spørsmålet ventes å komme opp på BTWCs tilsynskonferanse i 2006. Norge har også støttet ICRCs engasjement og er videre en pådriver for å styrke verifikasjonsbestemmelsene i CWC. Norge er innvalgt i styret til Organisasjonen for Kjemivåpenavtalen (OPCW). Tidligere har Norge bidratt med midler til destruksjon av lagre av kjemiske våpen i Russland.

3.4. Håndvåpen

Bakgrunn

Avslutningen av den kalde krigen og den økte globaliseringen i 1990-årene medførte lettere tilgang på håndvåpen i mange regioner, ofte med opphav i overskuddslagre i tidligere Warszawapakt-land. På 1990-tallet var håndvåpen den eneste våpenform som ble benyttet i 90 prosent av voldelige konflikter.

Det antas å være ca. 640 millioner håndvåpen i omløp globalt, 60 prosent av dem i sivilt eie. Ca. 500 000 mennesker blir årlig drept med slike våpen, 300 000 i konfliktsituasjoner og resten gjennom kriminalitet.

Håndvåpen kan med rette betegnes som «masseødeleggelsesvåpen». Ukontrollert spredning av slike våpen fører til at fredsbestrebelse undergraves, at konflikter forlenges, at humanitær bistand hindres i å nå fram, at en bærekraftig utvikling blir vanskelig å oppnå og at klimaet for utenlandske investeringer blir dårligere.

Som følge av dette har håndvåpenspørsmål kommet høyere opp på den internasjonale dagsorden i de senere år. Håndvåpen-dagsordenen favner vidt og omfatter spørsmål om normer og regelverk for produksjon, handel, innsamling, lagring og destruksjon av håndvåpen, bedre eksportkontroll, kriminalitetsforebygging, menneskerettigheter og utviklingsspørsmål.

I lys av den økte oppmerksomheten arrangerte FN en egen håndvåpenkonferanse i juli 2001 hvor det ble vedtatt et handlingsprogram for å forebygge og bekjempe ulovlig handel med håndvåpen. Oppfølgingen er forankret i FNs nedrustningsavdeling. I tillegg er det igangsatt regionale og sub-regionale initiativ, i Europa (OSSE, NATO, Stabilitetspakten), Afrika (ECOWAS, SADC, Øst-Afrika) og Latin-Amerika (OAS) med sikte på å bekjempe spredning av ulovlige håndvåpen. Det legges økende vekt på praktiske til-

tak som informasjonsutveksling, politi/grensesamarbeid, opplæring og destruksjon av håndvåpen. Bekjempelse av ulovlige håndvåpen inngår også i arbeid med konfliktforebygging/løsning og utviklingsarbeid. En slik tilnærming lar seg ofte best gjennomføre innenfor regionale rammer.

Den aktuelle situasjonen

FNs handlingsprogram anbefaler medlemslandene å treffe tiltak for å forbedre nasjonal lovgivning, styrke internasjonalt samarbeid for å bekjempe ulovlig handel med håndvåpen og bistå land som har særlige behov på dette området, med lovgivning, opplæring og destruksjon av håndvåpen. Oppfølging av handlingsprogrammet skjer på to-årige konferanser (Biennial Meetings of States), hvorav den første fant sted i 2003 og den andre i juli 2005. I 2006 skal handlingsprogrammet gjennomgås på en tilsynskonferanse (Review Conference) med tanke på forlengelse og eventuelt styrking på utvalgte områder.

Handlingsprogrammet anbefaler blant annet at det utarbeides et eget internasjonalt instrument for merking og sporing av håndvåpen, med tanke på å sikre ensartet internasjonal praksis for merking og mekanismer for sporing av håndvåpen som kommer på avveie eller benyttes i kriminell sammenheng. Det vurderes også hvorvidt merking av ammunisjon skal inngå i et slikt instrument. Forhandlingene ble avsluttet i juni 2005, med enighet om et politisk bindende instrument for merking av håndvåpen. Spørsmålet om merking av ammunisjon vil bli studert nærmere.

Handlingsprogrammet inneholder også en oppfordring til medlemslandene om å vurdere et styrket internasjonalt samarbeid for å bekjempe ulovlig mekling av håndvåpen (small arms brokering). Norge og Nederland har engasjert seg sterkt i dette arbeidet, og det ble i april 2003 arrangert et ekspertmøte i Oslo for å fokusere på dette spørsmålet (Dutch-Norwegian Initiative). FNs 59. generalforsamling vedtok å anbefale at Generalsekretæren oppnevner en ekspertgruppe for å se nærmere på denne problemstillingen i 2006/2007 og vurdere muligheten for å et styrket internasjonalt samarbeid for dette formålet. I rapporten fra Høynivåpanelet for FN-reform i september 2004 ble det anbefalt å framforhandle et juridisk bindende instrument for dette formålet. Forslaget ble gjentatt i oppfølgingsrapporten fra FNs generalsekretær i mars 2005 («In larger freedom»).

Norges holdning

Norge har arbeidet aktivt for å sette håndvåpenspørsmål på den internasjonale dagsorden og fremme internasjonalt samarbeid på dette området som ledd i vårt arbeid for fredelig løsning og forebygging av konflikter.

Fra norsk side har vi lagt vekt på tre satsingsområder for å få bukt med håndvåpenproblemet:

- Strengere regulering av og større åpenhet om lovlig produksjon og handel.
- Stans i den ulovlige handelen med håndvåpen.
- Reduksjon i antallet ulovlige håndvåpen, gjennom våpeninnsamling, destruksjon av våpen og reform av sikkerhetssektoren.

Norge arbeidet også aktivt under sin periode i FNs sikkerhetsråd for at rådet måtte sette håndvåpen på sin dagsorden. Sikkerhetsrådet har nå en årlig debatt om håndvåpen, basert på en rapport fra FNs generalsekretær. I debattene har det vært lagt særlig vekt på innsamling av håndvåpen i forbindelse med FNs fredsoperasjoner og bekjempelse av ulovlige håndvåpen som en viktig del av kampen mot internasjonal terrorisme.

Norge arbeider aktivt sammen med Nederland for å påskynde arbeidet med å regulere ulovlig handel med håndvåpen og har støttet en rekke regionale tiltak med dette formål, spesielt i OSSE-området, Vest-Afrika og det sørlige Afrika. Norge bidrar årlig med ca. 10 millioner kroner til ulike tiltak for å styrke arbeidet for å bekjempe ulovlig omsetning av håndvåpen, både i regi av regjeringer, NGO-er og internasjonale organisasjoner.

Etter at arbeidet med et instrument om merking og sporing av håndvåpen nå er avsluttet, ønsker Norge at FNs generalsekretær snarest oppnevner en ekspertgruppe for å utrede spørsmålet om styrket internasjonalt samarbeid for å bekjempe ulovlig mekling av håndvåpen, i form av et juridisk bindende instrument for dette formålet.

4. Saker som behandles i 2. komité

4.1 Finansiering for utvikling

(Dagsordenspunkt 53)

Bakgrunn

Økonomi-, miljø- og utviklingsspørsmål står sentralt på Generalforsamlingens dagsorden. Mens de fleste spørsmål på disse områdene detaljbehandles og/eller -forhandles i andre fora, slik som i miljøkonvensjonene, Verdens handelsorganisasjon (WTO), IMF og Verdensbanken, representerer Generalforsamlingen det viktigste forum for å se disse problemstillingene i et overordnet perspektiv. Hensikten er blant annet å kunne signalisere behov for retningsendringer.

Oppfølgingen av Monterrey-konferansen om finansiering for utvikling (FfD) har stått sentralt de siste årene. Konferansen fant sted i Monterrey, Mexico i mars 2002, etter årelangt press fra utviklingslandene. Som ledd i forberedelsene til konferansen beregnet et høynivåpanel nedsatt av FNs generalsekretær at gjennomføringen av tusenårsmålene vil koste det dobbelte av dagens samlede offisielle internasjonale bistandsoverføringer. Til sammenlikning ville en gjennomføring av FNs målsetting om at OECD-landene bør yte 0,7 prosent av sitt bruttonasjonalprodukt til utviklingshjelp, innebære en tredobling av dagens bistandsoverføringer. Det er bare noen få land, blant annet Norge, som oppfyller dette målet.

Det andre hovedbudskapet fra konferansen var at godt styresett i u-landene og en effektiv nasjonal utviklingspolitikk med fattigdomsbekjempelse som et hovedmål er nøkkelen til utvikling. Konferansen omhandlet alle sider ved utviklingsfinansiering, ikke bare utviklingshjelp, men også investeringer, gjeldslette og handel. Et hovedresultat av konferansen var at nødvendige tiltak for å oppnå tusenårsmålene ble satt på dagsordenen. Styrene i både Verdensbanken og IMF fattet formelle vedtak om å stille seg bak slutterklæringen fra Monterrey-konferansen. Slutterklæringen fra Monterrey omfatter ikke bare bistand i tradisjonell forstand, men legger like stor vekt på utviklingslandenes eget ansvar gjennom godt styresett og tilrettelegging for nasjonal og internasjonal tilgang til kapital, herunder private investeringer. Like viktig er internasjonal handel og gjeldspolitik. Partnerskap og felles ansvar, både nord-sør og offentlig-privat, er det positive hovedbudskapet fra Monterrey.

Den aktuelle situasjonen

Som ledd i oppfølgingen av FfD-konferansen holder Generalforsamlingen annethvert år høynivåmøter med deltakelse på ministernivå. Utviklingsminister Hilde Frafjord Johnson hadde en sentral rolle i den første høynivådialogen, som fant sted under fjorårets generalforsamling, der hun ledet et rundebord. Utviklingsministeren la særlig vekt på de utviklede landenes ansvar for gjennomføring av tusenårsmål 8, der de forplikter seg til å gi 0,7 prosent av BNP til utviklingshjelp, åpne sine markeder og bidra til gjeldslette. Hun gjorde det også klart at vi fra norsk side er rede til å la oss vurdere og å rapportere om vår egen gjennomføring. Lederne i Verdensbanken og Det internasjonale valutafondet holdt i denne forbindelse, og for første gang i historien, formelle innlegg i FNs generalforsamling. Mange, herunder EU, etterlyser i denne sammenheng et større engasjement også fra Verdens handelsorganisasjon (WTO). Finansiering for utvikling er en sentral del av årets toppmøte om femårsgjennomgangen av Tusenårserklæringen. Således er Monterrey-konferansens oppfølging gjenstand for omfattende omtale og konkrete oppfølgingsforslag i Generalsekretærens rapport til toppmøtet, mens den etablerte høynivådialogen om Monterrey-konferansens oppfølging i år holdes i to faser, der første fase fant sted 27.–28. juni, mens andre fase finner sted under selve toppmøtet.

Norges holdning

Norge medvirket meget aktivt i forberedelsesprosessen forut for Monterrey-konferansen. Dette er et arbeid som Norge legger vekt på å videreføre i FN og andre fora. Norge vil følge opp de norske standpunktene fra Monterrey-konferansen i innlegg og resolusjonsforhandlinger i FN, særlig den sentrale betydningen av godt styresett, forpliktelser med hensyn til økning av bistanden, sikring av finansieringen av gjeldslette for de fattigste utviklingslandene samt økt fattigdomsorientering i utviklingspolitikken. Samarbeid blant bistandsaktører vil også bli vektlagt, og FN-organisasjonene må følge opp harmoniseringsbestrebelsene mer aktivt. Det vil videre bli lagt vekt på at den rammen som legges rundt høynivåmøtet om finansiering for utvikling i 2005, må være fokusert på å oppnå praktiske resultater.

4.2 Handel og utvikling

(Dagsordenspunkt 52)

Bakgrunn

Mange land, særlig blant utviklingslandene, ønsker at FNs generalforsamling skal fokusere på sammenhengen mellom handel og utvikling. Mens Generalforsamlingen skal være arena for den prinsipielle, overordnede diskusjonen, har ECOSOC et særskilt ansvar for koordinering mellom samtlige aktører i FN-systemet. FNs konferanse for handel og utvikling, UNCTAD, er FNs hovedorgan for handel- og utviklingsspørsmål. Organisasjonen ble opprettet i 1964 etter krav fra utviklingslandene, som ønsket en global forhandlingsarena som alternativ til GATT. UNCTAD har et bredt mandat som omfatter analysearbeid, mellomstatlig dialog og konsensusbygging samt faglig bistand. Organisasjonen har fra starten av blitt oppfattet som «utviklingslandenes organisasjon» og som talerør for disse landene. UNCTAD spilte en viktig rolle på 1970-tallet i forhandlingene om en ny økonomisk verdensorden (NØV), men er nå mindre synlig i forhold til andre internasjonale organisasjoner som WTO (Verdens handelsorganisasjon) og Bretton Woods-institusjonene. Organisasjonen har lenge slitt med et tungrodd sekretariat og manglende prioriteringer i sitt arbeid. Helt siden begynnelsen av 1990-tallet har derfor industrilandene arbeidet for å reformere og effektivisere UNCTADs arbeidsmetoder for å gjøre organisasjonens arbeid mer relevant i forhold til den aktuelle utviklingsdagsordenen.

Den aktuelle situasjonen

UNCTAD avholdt sin 11. hovedsesjon sommeren 2004, og et nytt arbeidsprogram for de kommende fire årene, «São Paulo Consensus», ble vedtatt. Programmet bekrefter UNCTADs tredelte mandat for analyse, dialogforum og faglig bistand innenfor områdene handel, utvikling og investeringer, særlig i spørsmål knyttet til globaliseringens utfordringer for utviklingslandene, og for å fremme utviklingslandenes integrering i det multilaterale handelssystemet. Programmet vektlegger behovet for reform, effektivisering og bedre samarbeid internt i organisasjonen og i forhold til andre internasjonale organisasjoner. UNCTAD skal være en del av FNs reformprosess og bidra til å styrke samarbeidet mellom FNs ulike mekanismer på

utviklingssiden. UNCTADs arbeid preges for tiden av drøftelser og forberedelser til WTOs forestående ministermøte i Hong Kong i desember. Som under den 59. generalforsamlingen vil en følgelig forvente at WTO-forhandlingene vil få betydelig oppmerksomhet under årets generalforsamling.

Under 59. generalforsamling framla utviklingslandene et svært kontroversielt resolusjonsforslag om pågående WTO-forhandlinger som ble vedtatt mot to stemmer og flere avståelser fra industrilandenes side.

Norges holdning

Fra norsk side mener man at UNCTAD kan ha en viktig rolle å spille i oppfølgingen av globale prosesser på handels- og investeringsområdet, herunder MUL III-konferansen, WTOs ministerkonferanse i Doha og Konferansen om finansiering for utvikling. Det er behov for en institusjon i FN-systemet, utover selve Generalforsamlingen, hvor man kan drøfte problemstillinger og fremme forslag til politikk knyttet til globaliseringens utfordringer og utviklingslandenes deltakelse i internasjonal handel. Norge ønsker å bidra til at UNCTAD kan fylle en komplementær rolle i det arbeidet som gjøres i WTO, og bistå i arbeidet med å fremme utviklingslandenes deltakelse i internasjonal handel.

For å styrke UNCTADs relevans er Norge opptatt av at organisasjonen må reformeres, den må arbeide mer målrettet og i større grad enn i dag fokusere sin innsats innenfor områder hvor organisasjonen er gitt et mandat og har komparative fortrinn i forhold til andre organisasjoner. Fra norsk side ønsker man også en sterkere fattigdomsorientering og vektlegging av utviklingslandenes nasjonale ansvar i UNCTADs arbeid.

4.3 FNs tredje konferanse for de minst utviklede land (MUL)

(Dagsordenspunkt 57 a)

Bakgrunn

FNs tredje handlingsprogram for MUL ble vedtatt i Brussel i 2001. Programmet er fattigdomsorientert og gjenspeiler bred enighet om betydningen av nasjonale rammebetingelser og godt styresett. Viktigheten av

nasjonalt ansvar/eierskap og styrket partnerskap samt tilgang på økte ressurser og bistand fra giversamfunnet understrekes, spesielt på sentrale områder som handel, gjeld, bistand, næringsutvikling og investeringer. Som en oppfølging av programmet ble det vedtatt å utnevne en egen høynivårepresentant med et mindre sekretariat i New York for MUL, små øystater og kystløse land, samtidig som de fleste av UNCTADs arbeidsoppgaver for å fremme MULs interesser ble videreført.

Den aktuelle situasjonen

Til tross for økonomisk framgang i enkelte av de 50 minst utviklede landene, er fattigdomsutviklingen i de fleste landene svært alvorlig. Dette krever økt innsats både nasjonalt og internasjonalt for å bidra til økt vekst og fattigdomsreduksjon i disse landene. Utviklingen i internasjonale rammebetingelser når det gjelder bistandsoverføringer, investeringer, gjeld og handel samt utviklingen nasjonalt i MUL, vil følgelig stå sentralt i oppfølgingen av handlingsplanen for MUL. Medlemslandenes oppfølging av sine forpliktelser på disse områdene vil stå i fokus i internasjonale drøftelser og forhandlinger de kommende år. Oppfølgingen innen det mellomstatlige maskineriet, herunder ECOSOC og UNCTADs styremøter, samt styrking av samarbeidet mellom FNs kontor for MUL, små øystater og kystløse land og UNCTAD vil også være viktig i tiden framover.

Norges holdning

Norge holder en høy profil i arbeidet for å bedre de minst utviklede landenes stilling i verdensøkonomien og deltok aktivt i å utarbeide handlingsprogrammet. MUL er en prioritert målgruppe innen norsk utviklingssamarbeid. Norge er ett av fem land som i mange år har oppfylt FNs målsetting om at 0,15–0,20 prosent av ODA/BNI skal gå til de minst utviklede landene, og over 40 prosent av den bilaterale bistanden vi gir, går til MUL. Gjennom strategien for næringsutvikling i sør arbeider Norge for å legge til rette for utvikling av privat sektor og verdiskapning i disse landene. MUL er identifisert som egen målgruppe innen NORFUNDS virksomhet når det gjelder investeringer i utviklingsland. Norge innførte toll- og kvotefri import fra MUL fra 1. juli 2002 og arbeider aktivt for å øke MULs deltakelse i det multilaterale handelssystemet. Arbeidet på handelsområdet føl-

ges opp med økt faglig bistand og kompetansebygging for å sette MUL i stand til å delta i WTOs arbeid og forhandlinger samt dra nytte av de markedsåpninger som gis. Fra norsk side legges det stor vekt på at alle relevante aktører, det vil si de minst utviklede landene selv, giverland og multilaterale institusjoner, føler et ansvar for å følge opp handlingsprogrammet og MUL-prosessen de neste årene.

4.4 Utviklingslandenes gjeldsproblemer

(Dagsordenspunkt 52 c)

Bakgrunn

For utviklingsland med store investeringsbehov er det normalt og naturlig å ha gjeld. Et gjeldsproblem oppstår først når et land ikke er i stand til å betjene sine gjeldsforpliktelser uten at det går ut over viktige samfunnsoppgaver. Utviklingslandene har i FN lagt vekt på at gjeldsproblemene er et internasjonalt anliggende som krever internasjonal samordning og politiske løsninger. Mange u-land uttrykker utålmodighet med de gjeldsletteordningene som finnes, mens vestlige land påpeker de gjeldstyngede landenes egen rolle. Med Heavily Indebted Poor Countries Debt Relief Initiative (HIPC-initiativet) har Verdensbanken og Det internasjonale valutafondet (IMF) utviklet en internasjonal gjeldslette mekanisme for å søke å gi de fattigste utviklingslandene en ny start. HIPC-initiativet er en gjeldsletteordning for de 38 fattigste og mest gjeldstyngede utviklingslandene. Det er nå 27 land som har fått redusert sin gjeld.

Den aktuelle situasjonen

Med den reviderte HIPC-mekanismen fra 1999 vil den samlede gjeldsletten resultere i at kostnadene fordobles. Man har fortsatt ikke klart å bli enige om hvordan de store HIPC-kostnadene til Verdensbanken, den største multilaterale kreditoren, skal inndekkes. Finansieringen av gjeldslette for konfliktrammede land som ennå ikke har nådd HIPC (blant annet Sudan, Liberia og Somalia), er en særlig utfordring. Verdensbanken og IMF er blitt kritisert for at framdriften i HIPC-initiativet har vært for treg. Dette skyldes imidlertid i stor grad situasjonen i de landene initiativet er

ment å hjelpe. Ikke desto mindre er det nå 27 land som drar nytte av gjeldslette på opptil 2/3 under HIPC-initiativet. Det er 18 land som har nådd gjennomføringspunktet (completion point). HIPC-initiativet skal sikre at gjeldsletten bidrar til fattigdomsreduksjon. For de 27 landene som hittil har fått HIPC-gjeldslette, har Verdensbanken beregnet at gjeldsbetjeningen målt i forhold til årlige eksportinntekter falt fra et gjennomsnitt på 16 prosent i 1998 til 10 prosent i 2002. Utgiftene til fattigdomsreduserende tiltak (særlig helse og utdanning) i 2002 var nesten fire ganger så store som utgiftene til renter og avdrag på gjeld. I 1999 var forholdstallet i beste fall én til én. Det vil bli en stor utfordring å sikre at HIPC-landenes gjeldsbyrde forblir håndterbar også etter at de har fått sin HIPC-behandling. Dette faktum, sammen med behovet for styrket gjeldspolitik i lavinntektsland generelt, har medført at Verdensbanken og IMF har begynt et viktig arbeid med å utvikle et rammeverk for en bedre analyse av gjeldsbærekraft. Dette har også vært bakgrunnen for at det har blitt en ny debatt blant annet i G-8 om gjeldslette fra institusjoner som Verdensbanken, Det internasjonale valutafondet og Den afrikanske utviklingsbanken.

Norges holdning

Gjeldslette utgjør en viktig del av norsk utviklingspolitikk, noe som framgår av St.meld. nr. 35 (2003-2004), «Felles kamp mot fattigdom», om utviklingspolitikk og regjeringens handlingsplan om gjeldslette for utvikling. Norge har gjentatte ganger understreket at en uhåndterbar gjeldsbyrde hindrer utvikling fordi: (i) gjeldsbetjening skjer på bekostning av andre viktige oppgaver, (ii) gjelden avskjærer landet fra å få nye ressurser og (iii) gjelden skaper et usikkert investeringsklima. HIPC-initiativet representerer i norske øyne et epokegjørende multilateralt samarbeid fordi: i) den sikrer en omfattende gjeldslette hvor alle kreditorer må ta sin andel, (ii) det forutsettes at frigjorte ressurser blir brukt til å fremme utvikling og fattigdomsreduksjon i de berørte landene, og (iii) gjeldsletten knyttes til utvikling av en nasjonal fattigdomsrettet utviklingsstrategi utarbeidet av landet selv i bred dialog med det sivile samfunnet og aktuelle givere. Uhåndterbare gjeldsbyrder er dessuten også et kreditoransvar. Norge kan ettergi 100 prosent av fordringene overfor HIPC-landene uten å belaste bistandsbudsjettet. Norsk gjeldslette kommer derfor i tillegg til annen bistand, noe som er unikt blant donorene. 7 av de 27 landene som til nå

har fått HIPC-behandling, har gjeld til Norge, og norsk gjeldslette er iverksatt i form av 100 prosent ettergivelse ved forfall. Den endelige og fullstendige slettingen av landenes gjeld vil skje etter at landene når gjennomføringspunktet. Norge arbeider aktivt for å sikre mobiliseringen av ressurser for å fullfinansiere HIPC-initiativet. I debatten om gjeldslette fra Verdensbanken og Afrikabanken har Norge lansert et eget forslag som legger vekt på behovet for mer gjeldslette og på at nye tiltak skal medføre økte friske midler til gjeldslette. Et lands gjeldsbyrde så vel som styresett er også viktige variabler når det skal tas beslutninger om gjeldslette. Norge har også presset på for at Paris-klubben, et kreditorforum bestående av vestlige land og Russland, skal bli mer fleksible med hensyn til gjeldslette, noe som nå har skjedd med «Evian approach» for mellominntektsland. Norge har også støttet finansielt en FN-organisert dialog om staters gjeldsproblemer. Norge er for øvrig den viktigste støttespiller for UNCTADs program for bedret gjeldsstyring.

4.5 Bosettingsspørsmål

(Dagsordenspunkt 55)

Bakgrunn

FNs kommisjon for bosettingsspørsmål, HABITAT, ble opprettet i 1977 som et resultat av den første globale konferansen om bosettingsspørsmål i Vancouver i 1976. HABITAT skal bistå land og regioner i å løse problemer innenfor bosettingssektoren og arbeide for økt internasjonalt samarbeid på dette området.

Den 56. generalforsamlingen vedtok å styrke Bosettingskommisjonens mandat og Bosettingssenterets status, rolle og funksjon. Som et resultat ble HABITAT fra 1. januar 2002 oppgradert til å bli et fullverdig program; United Nations Human Settlements Programme, UN-HABITAT. UN-HABITATs styrende organ ble samtidig endret fra kommisjon til styremøte («Governing Council»).

Norge og de øvrige nordiske landene har vært medlemmer av kommisjonen, nå styremøtet, i en årrekke. Styremøtet holdes annethvert år.

UN-HABITAT og FNs miljøprogram, UNEP, er de eneste FN-organisasjonene som er lokalisert i utviklingsland (begge i Nairobi, Kenya).

Annethvert år, når det ikke er styremøte i UN-HABITAT, arrangerer HABITAT «World Urban Forum» (WUF). Dette er et rådgivningsorgan for UN-HABITATs eksekutivdirektør. Det første WUF ble holdt i Nairobi i april/mai 2002. Representanter fra kommunenivå og fra relevante vitenskapelige institusjoner i Norge deltok aktivt i dette første forumet. WUF II ble arrangert i Barcelona i september 2004 med tittelen «Cities: Crossroads of Cultures» og samlet nærmere 5000 deltakere. Her ble det blant annet satt søkelys på fattigdom og fattige i byer, finansieringsmekanismer for by- og slumutvikling og nød- og katastrofebistand til bysamfunn. WUF III vil bli arrangert i Vancouver, Canada i juni 2006.

Den aktuelle situasjonen

HABITAT-agendaen er satt etter de to temaene «egnet bolig for alle» og «bærekraftig by- og tettstedsutvikling». Med bakgrunn i dette har UN-HABITAT etablert to globale kampanjer som strategiske innfallsvinkler for oppfølging av agendaen. Den ene, «Secure Tenure», skal bidra til å sikre fattige mot tilfeldig utkastelse fra gård og grunn og gi bostedsløse et grunnlag for å kunne satse sine begrensede midler og sin arbeidskraft på å skaffe seg en trygg og anstendig bolig.

Den andre kampanjen, «Urban Governance», framhever hvor nødvendig et godt styresett er både for å kunne drive en effektiv boligpolitikk på lokalnivå og generelt for å kunne møte de betydelige utfordringene den tiltakende urbaniseringsprosessen representerer for byene i de fleste utviklingsland.

Tilgang til vann og sanitære forhold er svært viktig dersom tusenårs målet om å forbedre levekårene for 100 millioner slumbeboere innen 2020 skal nås. UN-HABITAT vedtok på styremøtet i mai 2003 å opprette et vann- og sanitærfond, og Norge bidro med 12,2 millioner kroner til fondet i 2003.

I april 2005 ble det andre styremøtet som fullt program arrangert. Møtet var i en viss utstrekning preget av uenighet. Det gjaldt særlig budsjett, arbeidsprogram og bevilgninger til HABITAT. Uenigheten kom særlig til uttrykk da G-77 foreslo å justere «slum-målet» (tusenårs mål 7, delmål 11) oppover. Samtlige vestlige land satte seg imot dette. Et viktig resultat av drøftingene om arbeidsprogrammet var vedtaket om at sekretariatet skulle lage en mellomstiktig (6 år) strategisk og institusjonell plan for programmet der hovedprioriteter kommer tydeligere fram. Det videre arbeidet med å bedre finansieringen av bosettingen og slumforbedring fikk også generell tilslutning på møtet.

Norges holdning

Norge vil fortsatt delta aktivt i drøftingen av bosettingsspørsmål i FN. Det anses som viktig at disse spørsmålene har et klart forankringspunkt i FN-systemet. Som det er reflektert i FNs tusenårserklæring, er en av de største utfordringene i begynnelsen av det nye årtusenet knyttet til en akselerende urbaniseringsprosess, særlig i utviklingsland og ikke minst i Afrika. FN må spille en aktiv rolle i arbeidet med å bistå utviklingslandene i å møte de problemene som denne prosessen skaper, for det er her fattigdommen vil skyte fart. Norge vil fortsette sitt arbeid for at tusenårsmålene skal nås, inkludert tusenårsmålet om bedring av livet til 100 millioner slumbeboere innen 2020.

4.6 Klimakonvensjonen og Kyoto-protokollen

(Dagsordenspunkt 54 d)

Bakgrunn

Globale klimaendringer er en av de største miljømessige og økonomiske utfordringene verden står overfor. FNs rammekonvensjon om klimaendring (1992) trådte i kraft i 1994 og er ratifisert av 189 stater og EU. Konvensjonen har som endelig mål å stabilisere konsentrasjonen av klimagasser i atmosfæren på et nivå som forhindrer farlig menneskeskapt påvirkning av klimasystemet. Industrilandsparter er blant annet forpliktet til å vedta nasjonale klimastrategier og gjennomføre tiltak for å begrense utslipp av klimagasser. Konvensjonen inneholder også finansielle forpliktelser og bestemmelser om blant annet teknologioverføring til utviklingsland samt forskning og klimaovervåking. Øvrige land, hovedsakelig utviklingsland, har ikke tilsvarende utslippsmessige eller finansielle forpliktelser. Klimakonvensjonen inneholder ikke tallfestede utslippsforpliktelser. Kyoto-protokollen (1997) er en oppfølging av Klimakonvensjonen. Protokollen inneholder tallfestede utslippsforpliktelser for industrilandene. Målet er å redusere industrilandenenes samlede utslipp av klimagasser med minst fem prosent i forhold til 1990-nivået i perioden 2008–2012. Bruk av Kyoto-mekanismene – internasjonal kvotehandel, felles gjennomføring og den grønne utviklingsmekanismen – muliggjør mer kostnadseffektive klimatiltak. Protokollen trådte i kraft i februar 2005.

Den aktuelle situasjonen

Per mai 2005 hadde 150 land ratifisert Kyoto-protokollen, blant disse industriland som til sammen står for 61,6 prosent av industrilandenenes totale CO₂-utslipp i 1990. USA har annonsert at de ikke vil ratifisere Kyoto-protokollen. Russlands ratifikasjon høsten 2004 utløste protokollens ikraft-tredelse. Første partsmøte under protokollen finner sted i desember 2005, samtidig med konvensjonens 11. partsmøte. Tredje hovedrapport fra FNs klimapanel (IPCC, 2001) konkluderer med at det er sterkere bevis for at den vesentligste årsaken til den globale oppvarmingen som er observert de siste femti årene, er menneskelig aktivitet. Rapporten indikerer også at temperaturøkningen som følge av menneskeskapte utslipp vil bli større enn tidligere antatt, og at de fattigste landene vil bli hardest rammet av klimaendringene.

Norges holdning

Norge ratifiserte Kyoto-protokollen 30. mai 2002 og er forpliktet til å sørge for at våre totale klimagassutslipp i forpliktelsesperioden ikke er mer enn én prosent høyere enn i 1990. Kyoto-protokollen er kun et første beskjedent steg, og det er behov for en mer ambisiøs global klimaavtale med mer omfattende utslippsforpliktelser og deltakelse. Protokollen fastslår at forhandlinger om nye forpliktelser skal begynne senest i 2005. Regjeringen arbeider aktivt for å legge grunnlaget for en tidlig oppstart av forhandlinger om strengere utslippsforpliktelser med sikte på å få med flest mulig land som i dag ikke har påtatt seg utslippsforpliktelser under protokollen. I tillegg til USA er det viktig at også de største utviklingslandene blir med i en slik global ordning.

4.7 Konvensjonen om biologisk mangfold og Cartagena-protokollen

(Dagsordenspunkt 54 h)

Bakgrunn

Konvensjonen om biologisk mangfold ble sluttforhandlet i mai 1992 og trådte i kraft 29. desember samme år. Per mai 2005 hadde 188 land ratifi-

sert avtalen. Hovedmålsettingene er vern og bærekraftig bruk av biologisk mangfold og rettferdig fordeling av de godene som følger av utnyttelse av genetiske ressurser. For å konkretisere avtalen har det blitt utviklet arbeidsprogrammer om de ulike økosystemene. Konvensjonens arbeid med økosystemtilnærming setter forvaltningen av biologisk mangfold inn i en sosioøkonomisk sammenheng og sikrer en balanse mellom konvensjonens målsettinger. Det er et utstrakt samarbeid mellom Konvensjonen om biologisk mangfold og andre internasjonale avtaler og prosesser. Den globale miljøfasiliteten (GEF) fungerer som finansieringsmekanisme for å dekke tilleggskostnader som utviklingslandene påføres ved gjennomføring av konvensjonen. Under konvensjonen er det framforhandlet en protokoll om handel med levende genmodifiserte organismer (GMO), Cartagena-protokollen. Protokollen ble vedtatt 29. januar 2000 og trådte i kraft 11. september 2003. Per mai 2005 hadde protokollen 119 parter. Gjennom protokollen erkjennes det i en folkerettslig avtale at genmodifiserte organismer krever særbehandling i forhold til andre produkter. Protokollens målsetting er å etablere et globalt regelverk for sikker overføring, håndtering og bruk av GMO med sikte på å hindre skadelige effekter på biologisk mangfold og helse. Den inneholder blant annet krav om forhåndssamtykke fra importlandet, notifikasjon fra eksportland/eksportør, prosedyrer for risikovurdering/risikohåndtering, regler om merking og identifikasjon og oppfordring til samarbeid for å identifisere skadelige virkninger av GMO på biologisk mangfold eller helse.

Den aktuelle situasjonen

Toppmøtet i Johannesburg (2002) slo fast at tapsraten for biologisk mangfold må reduseres innen 2010, og at Konvensjonen om biologisk mangfold er det viktigste globale instrumentet for å sikre bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold samt en rettferdig fordeling av utbytte fra bruk av genressurser. Den sjuende partskonferansen under konvensjonen fant sted i Kuala Lumpur, Malaysia 9.– 20. februar 2004, etterfulgt av det første partsmøtet for Cartagena-protokollen. Partskonferansen vedtok blant annet arbeidsprogrammer for områdevern og teknologioverføring, samt et mandat for en arbeidsgruppe for videre forhandlinger om tilgang til og fordeling av utbytte fra bruk av genressurser. Arbeidsgruppen skal foreta en analyse av eksisterende avtaler på feltet for å avdekke hull i og

bygge videre på elementer i eksisterende avtaler. Arbeidsgruppen skal blant annet vurdere tiltak for å oppgi opprinnelse for genressurser i patent-søknader og hvorvidt forhåndssamtykke er innhentet før uttak av genressurser (jf. endringer i den norske patentloven som støtter opp om dette), samt utvikle en internasjonal sertifiseringsordning for uttak av genressurser. Det er ennå ikke tatt stilling til hvorvidt et regime skal være bindende eller ikke, men mandatet sier at regimet kan bestå av både bindende og ikke-bindende elementer.

Det første partsmøtet under Cartagena-protokollen utarbeidet vedtak om styrking av globale regler for merking og identifikasjon av GMO. Det ble enighet om mandat for en arbeidsgruppe som skal framforhandle internasjonale regler om ansvar og erstatning for skader som skyldes GMO, og om etablering av en mekanisme som skal kontrollere at protokollens bestemmelser overholdes. Det avholdes partsmøte under protokollen 30. mai til 3. juni 2005.

Neste partsmøte under konvensjonen om biologisk mangfold er i Brasil i mars 2006.

Norges holdning

Norge har deltatt aktivt i oppfølgingen av konvensjonen siden UNCED (1992) og har blant annet arrangert fire konferanser i Trondheim i samarbeid med konvensjonens sekretariat, UNEP, andre internasjonale organisasjoner og relevante norske departementer. Norge har arbeidet aktivt for at konvensjonen skal styrke sitt faglige arbeid gjennom bruk av utredningspaneler. Vi har også holdt en høy profil i arbeidet med å forbedre nasjonal rapportering og implementering av konvensjonen. Norge arbeider aktivt for å bidra til framgang i forhandlingene om et internasjonalt regime om tilgang til genetiske ressurser og urfolks eierrettigheter og kunnskap. Vi prioriterer også arbeidet med å operasjonalisere arbeidet med økosystemtilnærming og bærekraftig bruk. Norge har videre gitt høy prioritet til forhandlingene om Cartagena-protokollen og legger stor vekt på å sikre effektiv implementering av avtalen.

4.8 Oppfølgingen av FNs konferanse om miljø og utvikling, Rio +5 og FNs toppmøte om bærekraftig utvikling

(Dagsordenspunkt 54 a)

Bakgrunn

UNCED, FNs konferanse om miljø og utvikling, ble avholdt i Rio de Janeiro i 1992, tjue år etter miljøkonferansen i Stockholm og fem år etter at Verdenskommisjonen for miljø og utvikling avga sin rapport om «vår felles framtid». UNCED resulterte i to multilaterale konvensjoner om klimændringer og biologisk mangfold, en prinsipperklæring om bærekraftig utvikling (Rio-erklæringen), en rekke prinsipper om bærekraftig bruk av skogene samt Agenda 21, som er dagsorden for det 21. århundres internasjonale samarbeid om miljø og utvikling.

Etter UNCED vedtok Generalforsamlingen å opprette Kommissjonen for bærekraftig utvikling (CSD) som en funksjonell kommisjon under ECOSOC. CSDs hovedoppgaver er å føre tilsyn med gjennomføringen av Agenda 21, fremme integrering av miljø og utvikling i FN-systemet og vurdere nasjonal oppfølging. Det ble også satt i gang flere andre oppfølgingsprosesser til UNCED. I 1997 avholdt FN sin 19. ekstraordinære generalforsamling, for å gjøre opp status fem år etter UNCED (Rio +5). Selv om det var gjort framskritt på flere områder, var det klart at oppfølgingen hadde sviktet flere steder. FNs 55. generalforsamling vedtok derfor å organisere en gjennomgang av framdriften i gjennomføringen av forpliktelsene fra UNCED i form av et toppmøte om bærekraftig utvikling i 2002.

FNs toppmøte om bærekraftig utvikling fant sted i Johannesburg fra 26. august til 4. september 2002. Norge spilte en pådriverrolle i forhandlingene for å få oppslutning om tidsbestemte målformuleringer og globale forpliktelser. Fra norsk side motarbeidet en også forsøkene på å svekke fattigdomsprofilen og gå tilbake på resultater og prinsipper fra Rio og andre relevante internasjonale toppmøter og avtaler. Toppmøtet munnet ut i to typer resultater:

- Politiske dokumenter i form av en erklæring, Johannesburg Declaration, og en handlingsplan, Plan of Implementation of the World Summit on Sustainable Development.

- Partnerskapsinitiativ mellom land i nord og sør, finansieringsinstitusjoner, internasjonale organisasjoner, næringsliv, private organisasjoner og liknende for å gjennomføre de tiltakene og initiativene som er nedfelt i handlingsplanen.

Det er særlig på områdene sanitære forhold, biologisk mangfold og kjemikalier at det ble gjort konkrete framskritt på toppmøtet. I tillegg fikk en bekreftet Rio-prinsippene. Norge bidro i sterk grad til å forhindre en formulering som kunne forstås dit hen at WTO-regelverket skal være overordnet miljøavtalene. Det er også positivt at tilsagnene fra USA og EU på Monterrey-konferansen om økt utviklingshjelp er nedfelt som forpliktelser i handlingsplanen. På energiområdet ble resultatet dårligere enn vi hadde ønsket, men det ble tatt et viktig initiativ til en koalisjon av land som skal fremme energieffektivitet og økt bruk av fornybare energikilder. Norge deltar i dette samarbeidet.

Den aktuelle situasjonen

På det 11. møtet i FNs kommisjon for bærekraftig utvikling ble man enige om et arbeidsprogram for de neste seks årene og et tentativt arbeidsprogram fram til 2017. I tråd med anbefalingene fra toppmøtet er CSDs arbeidsprogram inndelt i toårssykluser der det første året er «review»-år og det andre «policy»-år. Hovedtema for første toårssyklus (CSD 12 og 13) var vann, sanitære forhold og bosettingsspørsmål. Norge hadde formannskapet for CSD 12 (mai 2003–mai 2004). Det norske formannskapet hadde som målsetting å vitalisere CSDs arbeid gjennom bredere deltakelse samt mer interaktive og substansielle diskusjoner enn det som har vært vanlig. Videre hadde formannskapet ambisjoner om å legge grunnlag for framforhandlede og handlingsrettede beslutninger fra CSD 13. Sluttokumentet fra CSD 13 ble ikke så konkret og handlingsrettet som ønsket og går ikke særlig lenger enn det en har oppnådd tidligere blant annet i Johannesburg, med unntak av en tekst om økosystemers betydning. Major Groups deltok på en integrert og god måte under CSD 13. Temaene fra CSD 13 skal følges opp i CSD-sammenheng i 2008 og 2012. Toårssyklusen CSD 14 og 15 har som tema luftforurensning, energi, klimaendringer samt bærekraftig industriproduksjon. Georgia har formannskapet for CSD 14.

Norges holdning

I den videre oppfølgingen av Agenda 21 og Johannesburg-toppmøtet vil man fra norsk side forsøke å videreføre det arbeidet som er nedlagt under det norske formannskapet for CSD, og spesielt vektlegge følgende forhold:

- CSD skal framstå som FNs sentrale høynivåforum for drøfting av tema knyttet til integrering av de tre dimensjonene for bærekraftig utvikling.
- CSD må ha en reell tilleggsverdi i forhold til andre prosesser i FN-systemet og unngå å duplisere arbeidet i andre internasjonale fora.
- CSDs arbeid må koordineres med oppfølgingen av FNs tusenårsmål og de ulike FN-toppmøtene.
- CSDs spesielle rolle i FN-systemet med hensyn til å involvere det sivile samfunn må videreutvikles. Norge vil at CSD fortsatt skal være et åpent og inkluderende forum som tenker nytt i forhold til viktige gruppers deltakelse.
- CSD må gjøres mer relevant ved å bygge allianser som sammen kan bekjempe miljø- og fattigdomsproblemene. Næringslivet, frivillige organisasjoner og andre viktige grupper må arbeide sammen med nasjonale myndigheter for å drive prosessen etter Johannesburg videre.
- CSD må ha et mer operativt fokus framover, utvikle et system for måloppnåelse og overvåke gjennomføringen av resultatene fra Johannesburg.

4.9 FNs utviklingsaktiviteter

(Dagsordenspunkt 59)

Bakgrunn

FNs erklæring om tusenårsmålene, som ble vedtatt på Tusenårstoppmøtet i år 2000, markerte en milepæl i FNs utviklingsarbeid. For første gang ble det oppnådd enighet om de viktigste målsettingene for FNs arbeid fram til 2015. Ikke bare stater, men også sentrale globale aktører som Verdensbanken og Det internasjonale valutafondet (IMF) har forpliktet seg til tusenårsmålene. Under FNs konferanse om finansiering for utvikling i Monterrey i Mexico ble også dette slått fast. Tusenårsmålene framstår nå som retningsgivende for FNs utviklingsarbeid både i FNs fond og pro-

grammer og i særorganisasjonene. I FN-systemet er FNs utviklingsprogram (UNDP) satt til å overvåke hvordan medlemslandene oppfyller tusenårsmålene. Dette vil skje gjennom egne landrapporter og globale rapporter. UNDP gis også en sentral rolle i koordineringen av FN-systemet på landnivå. Arbeidet med å samordne og integrere utviklingsaktivitetene i FNs fond, programmer og særorganisasjoner utføres nå av FNs utviklingsgruppe (UNDG). Treårsgjennomgangen av FNs utviklingsvirksomhet (TCPR) ble behandlet på fjorårets generalforsamling. Dette er anledningen til å gjennomgå hele oppbygningen av FNs utviklingsarbeid og til å gi FNs fond og programmer et helhetlig budskap om retningen framover. Resolusjonen ga den pågående reformprosessen for å sikre et mer helhetlig FN på landnivå et mellomstatlig godkjenningstempel. Det ble spesifisert på hvilke konkrete områder UNDG skal ta initiativ til å drive prosessen videre. Det ble slått fast at FNs rammeverk for utviklingsaktiviteter (UNDAF) skal være FNs programmeringsverktøy. En styrking av stedlige koordinatorene er også et viktig element i resolusjonen. Det er også klare krav til FN-organisasjonene om å intensivere likestillingsarbeidet og å rapportere årlig om dette.

Den aktuelle situasjonen

De mellomstatlige forhandlingene om reformer innenfor FN-systemet er preget av «de små skritts politikk». Enkelte av utviklingslandene mener at reformer og effektivisering av arbeidet i FN ikke har ført til økt ressursoverføring til FNs arbeid i utviklingslandene, og de frykter at en videre rasjonalisering vil føre til reduserte bidrag fra giverlandene. Det har skjedd positive forandringer innenfor FNs utviklingsarbeid som følge av reformene som ble vedtatt på den 52. generalforsamlingen i 1997 og på den 57. generalforsamlingen i 2002. På det administrative planet framstår FN-sekretariatet som slankere og mer effektivt enn før. Videre har samarbeidet mellom FNs fond og programmer på hovedkvarternivå blitt styrket gjennom opprettelsen av FNs utviklingsgruppe (UNDG), og arbeidet med å fremme integrasjon av FNs virksomhet på landnivå er blitt styrket gjennom UNDAF-prosessen. Et annet viktig spørsmål er forholdet mellom konflikt, humanitær bistand og langsiktig bistand («gap-problematikken»). Dette er viktig for å forebygge nye konflikter og støtte opp om fredsprosesser i situasjoner der kamphandlingene er opphørt. Blant annet er det

behov for å se på rollefordelingen i FN-systemet i de forskjellige fasene i en konfliktsituasjon. Generalsekretærens oppfølging av Brahimi-rapporten fra 2001 var banebrytende i denne sammenhengen, og UNDG/ECHA-rapporten fra 2004 («Bellamy-rapporten») om overgangssituasjoner har fulgt opp med en rekke tilsvarende anbefalinger og tilskyndet en diskusjon om integrerte operasjoner. Generalsekretærens rapport til toppmøtet kommer med enkelte forslag, som å knytte de nasjonale fattigdomsstrategiene til tusenårsmålene. FNs utviklingsaktiviteter vil under årets generalforsamling ikke få samme fokus som under fjorårets treårsgjennomgang.

Årets generalforsamling kan som fjorårets bli preget av at reproduktiv helse er blitt et konflikttema. USA og en del muslimske land har hatt et annet syn enn flesteparten av medlemslandene. USAs tilbakeholdelse av bidraget til FNs befolkningsfond (UNFPA) og motstand mot å behandle spørsmålet om reproduktive helsetjenester under Barnetoppmøtet i mai 2002 har preget FNs arbeid om dette temaet. Temaet var også gjenstand for diskusjon under UNFPAs styremøte i juni.

Norges holdning

Norge, sammen med sine kollegaer i Utstein-gruppen, overleverte i fjor et dokument til Generalsekretæren med en rekke ideer til reform av FNs aktiviteter på landnivå. Dette omfatter blant annet forslag om styrking av koordineringen på landnivå gjennom økte ressurser og mer autoritet til FNs stedlige koordinator, økt harmonisering innad i FN-systemet og mellom FN-systemet og andre givere, felles styremøter med beslutningsmyndighet for FNs fond og programmer, samt samarbeid mellom giverland for å gi kjernebudsjettene i FNs fond og programmer et løft. Likeledes vil Norge arbeide for at Generalsekretærens ulike reformpakker implementeres på hovedkvarter- og landnivå. Norge vil aktivt følge opp de enkelte av FNs fond, programmer og særorganisasjoner for å sikre fortsatt framdrift i reformprosessen.

Tusenårsmålene skal danne grunnlaget for FNs utviklingsarbeid i de enkelte landene. Fra norsk side vil vi arbeide videre for at UNDAF framstår som et godt samarbeidsverktøy for FN og de enkelte landenes myndigheter. Vi er opptatt av at FN prioriterer godt styresett og nasjonalt eierskap i sitt samarbeid med de enkelte utviklingslandene. Det er viktig at FN også samarbeider tett med Bretton Woods-institusjonene, spesielt

Verdensbanken, om de nasjonale fattigdomsstrategiene (PRSP – Poverty Reduction Strategy Papers). Videre er det viktig at organisasjonen arbeider for å få til en bedre samordning mellom de bilaterale og multilaterale aktørene på landnivå. FN må støtte opp om de nye finansieringsmekanismene med såkalte sektorprogrammer og budsjettstøtte og må bistå mottakerlandene i å dra nytte av denne nye, koordinerte bistanden. Norge mener også at FN-systemet er for fragmentert, og at det er for mye konkurranse om givermidler mellom en rekke små FN-organisasjoner. Med hensyn til striden om reproduktiv helse vil Norge forsvare og ta utgangspunkt i handlingsprogrammet fra befolkningskonferansen i Kairo.

5 Saker som behandles i 3. komité

5.1 Menneskerettighetsspørsmål

(Dagsordenspunkt 73)

Bakgrunn

FN-pakten forplikter medlemsstatene til å sikre menneskerettighetene og de grunnleggende frihetene for sine innbyggere og gir FNs organer en del av ansvaret for at dette blir gjennomført. FN-paktens artikkel 68 opprettet FNs menneskerettighetskommisjon. Kommisjonen, som har 53 medlemmer, møtes til årlige sesjoner i Genève. Norge var medlem i perioden 1999–2002 og deltar nå som aktiv observatør fram til neste medlemskapsperiode. Kommisjonens forslag og anbefalinger innarbeides i årlige rapporter til ECOSOC og danner det viktigste grunnlaget for behandlingen av menneskerettighetsspørsmål i Generalforsamlingen. Seks internasjonale menneskerettighetskonvensjoner står særlig sentralt i FNs menneskerettighetsarbeid: FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, FNs konvensjon mot tortur, FNs konvensjon om barns rettigheter, FNs konvensjon for avskaffelse av rasediskriminering og FNs konvensjon for avskaffelse av kvinnediskriminering. Arbeidet for menneskerettighetene er sensitivt i FN-sammenheng, og mange land ønsker ikke at FN skal spille en sentral rolle her. Enkelte land motsetter seg at FN skal behandle menneskerettighetssituasjonen i enkeltland, og ser med skepsis på FNs overvåkningsmekanismer. Både nord/sør-motsetninger og motsetninger langs noe som kan kalles en vestlig/islamsk akse setter sitt preg på arbeidet med menneskerettighetene. De siste årene har kampen mot terrorisme og overholdelsen av menneskerettighetene representert nye utfordringer for arbeidet.

Den aktuelle situasjonen

Både fjorårets sesjon i Menneskerettighetskommisjonen og arbeidet i 3. komité under den 59. generalforsamlingen må karakteriseres som utfordrende. Arbeidet preges av motsetninger langs verdiakser man kjenner igjen fra tidligere år.

Menneskerettighetskommisjonens 61. sesjon behandlet om lag 110 resolusjoner. Blant de mest bekymringsfulle trekkene under kommisjonen var press for å svekke sentrale menneskerettighetsmekanismer, blant annet spesialrapportørene. Disse spiller en sentral rolle i arbeidet for å overvåke hvordan statene etterlever menneskerettighetsforpliktelsene sine. Mange stater ønsker å innskrenke spesialrapportørenes adgang til å befatte seg med det som oppfattes som statens indre anliggender. Av samme grunn, og på grunn av motstand mot det som oppfattes som en selektiv og politisert tilnærming, er også kommisjonens evne til å ytre seg klart om menneskerettighetssituasjonen i enkeltland svekket. Dette ledet til at man ikke fikk vedtatt resolusjoner om Tsjetsjenia, Iran, Kina eller Zimbabwe. Enkelte viktige konkrete resultater ble imidlertid oppnådd. Fra norsk ståsted var resolusjonen om menneskerettighetsforsvarere og beslutningen om å opprette en spesialrapportør om beskyttelse av menneskerettigheter i kampen mot terrorisme blant de viktigste tematiske resolusjonene. Kommisjonen opprettet også et mandat for en spesialrepresentant som skal vurdere multinasjonale selskapers forhold til menneskerettighetene. Kommisjonen vedtok også å utnevne en uavhengig ekspert med beskyttelse av minoriteter som mandat. Videre fikk man vedtatt en resolusjon om blant annet Nepal. Etter vanskelige forhandlinger fikk man her gjennomslag for en utvidet adgang til internasjonal overvåkning av menneskerettighetssituasjonen i landet. Dette ligger nå an til å bli en av Høykommissærens største feltoperasjoner. Positivt var det også at man fikk vedtatt en resolusjon om situasjonen i Sudan.

Norges holdning

Norge har konsekvent gått inn for å styrke FNs rolle i det internasjonale menneskerettighetsvernet. Krenkelser av menneskerettighetene, uavhengig av hvor de finner sted, angår hele verdenssamfunnet. Arbeidet for å sikre at etablerte menneskerettighetsnormer håndheves internasjonalt har høy prioritet fra norsk side. Vi støtter aktivt opp om tiltak som kan bedre FNs menneskerettighetskommisjons og Generalforsamlingens muligheter til å reagere på alvorlige og akutte krenkelser av menneskerettighetene.

Reformprosessen i FN omfatter også FNs menneskerettighetsinstitusjoner og -mekanismer. Generalsekretærens reformforslag danner utgangspunkt for diskusjonene. Forslaget setter spesielt fokus på temaene utvik-

ling, sikkerhet og menneskerettigheter og den nære innbyrdes sammenheng mellom disse politikkområdene. Rapporten presenterer blant annet forslag om endringer i FN-organene som arbeider med menneskerettigheter. Det er tilnærmet konsensus om behovet for å reformere FNs arbeid med menneskerettslige utfordringer, men det er foreløpig ikke oppnådd enighet om virkemidlene som skal tas i bruk for å oppnå et mer effektivt menneskerettighetsregime. Fra norsk side går vi inn for endring, blant annet ved prinsipiell tilslutning til opprettelse av et menneskerettighetsråd til erstatning for Menneskerettighetskommisjonen. Det understrekes fra norsk side at det nye organet må være tilstrekkelig representativt, og at nødvendige endringer ikke må gå på bekostning av de frivillige organisasjonenes aktive rolle og spesialprosedurens mandat og uavhengighet. Norge legger også betydelig vekt på behovet for å styrke traktatorganene og FNs høykommissær for menneskerettigheter. Norge er blant de største bidragsyterne til Høykommissæren, som i stor utstrekning er avhengig av frivillige bidrag.

Arbeid for å unngå svekkelse av FNs spesialmekanismer for å beskytte menneskerettighetene blir en sentral målsetting også under årets generalforsamling. Fra norsk side legges det vekt på menneskerettighetenes konfliktforebyggende rolle og deres viktige funksjon i fredsbygging og post-konfliktsituasjoner. Etter at Generalforsamlingen vedtok erklæringen om menneskerettighetsforsvarere i 1998, har vi fra norsk side arbeidet særlig for å styrke oppfølgingen av denne. Norge har også et særlig ansvar for arbeidet med beskyttelse av internflyktninger. Arbeidet med å fremme urfolks, kvinners og barns rettigheter står sentralt i norsk menneskerettighetspolitikk, og kvinners og barns rettigheter vil være sentrale tema under årets generalforsamling. Norge vil fortsatt arbeide aktivt for å gjenopprette konsensus i det internasjonale arbeidet med å bekjempe rasisme og diskriminering.

5.2 FNs høykommissær for flyktninger

(Dagsordenspunkt 42)

Bakgrunn

FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har som mandat å yte assistanse og internasjonal beskyttelse til personer som blir forfulgt og må flyk-

te på grunn av rase, religion, nasjonalitet, tilhørighet til sosial gruppe eller politisk oppfatning. UNHCR skal også bidra til å løse verdens flyktningproblemer. De viktigste rettslige instrumentene er FNs flyktningkonvensjon av 1951 med tilleggsprotokoll av 1967. UNHCRs mandat ble definert av FNs generalforsamling i 1950, og mandatets varighetsbegrensning ble bestemt fjernet av 58. generalforsamling. Etter pålegg fra FNs generalsekretær, Sikkerhetsrådet eller Generalforsamlingen har UNHCR også fått ansvar for 5 millioner internt fordrevne.

Organisasjonens virksomhet gjennomgås og overvåkes av eksekutivkomiteen (68 medlemsland i 2005) som møtes formelt én gang i året, men flere ganger som «arbeidsgruppe» (Standing Committee). UNHCR rapporterer årlig til Generalforsamlingen og ECOSOC. UNHCRs budsjett for 2005 beløper seg til ca. en milliard USD utenom tilleggsprogrammene. Bare om lag to prosent av virksomheten finansieres over FNs regulære budsjett. Resten baseres på frivillige bidrag.

Den aktuelle situasjonen

UNHCR yter ulike former for bistand til ca. 19 millioner mennesker, vel halvparten av disse er flyktninger. UNHCRs mandat omfatter ikke palestinske flyktninger (fire millioner under UNRWA) og ca. 20 millioner av verdens om lag 25 millioner internt fordrevne fordelt på et femtitalls land.

Antallet flyktninger har gått ned de siste årene og var ved utløpet av 2004 det laveste siden 1980 (9,2 millioner). Men flere langvarige flyktningssituasjoner har vist seg svært vanskelige å få avvirket. Høykommissæren har stilt seg i spissen for en forsterket internasjonal innsats for å finne varige løsninger gjennom sitt ambisiøse og etter hvert allment aksepterte Convention Plus-prosjekt. For å styrke flyktningenes beskyttelse har UNHCR fått enighet om en omfattende handlingsplan, Agenda for Protection.

Debatten på 59. generalforsamling om rapporten fra FNs høykommissær for flyktninger ble preget av en blanding av tilfredshet med nedgangen i antallet flyktninger og bekymring for utviklingen av nye flyktningssituasjoner, særlig i Darfur, så vel som misnøye over utilstrekkelig framgang i arbeidet med å få slutt på langvarige flyktningssituasjoner.

Norges holdning

Norge har lenge hatt et sterkt engasjement i flyktningsspørsmål, er medlem av eksekutivkomiteen og den 6. største bidragsyteren (største målt per capita). I tillegg til direkte støtte til UNHCR på nær 360 millioner kroner i 2004 kommer betydelige bidrag til norske frivillige organisasjoner som samarbeider med UNHCR i felt. Dessuten mottar Norge som et av få land «kvoteflyktninger» gjennom UNHCR til gjenbosetting i Norge.

Det norske innlegget på 59. generalforsamling var konsentrert om å støtte opp under Høykommissærens brede og aktive engasjement for å avvikle langvarige flyktningssituasjoner og i mellomtiden forbedre tilværet for de flyktningene som befinner seg i slike situasjoner. Norge samordnet arbeidet med den årlige «nordiske» resolusjonen om UNHCR, som har som hensikt at FNs generalforsamling skal uttrykke støtte til UNHCRs arbeid. Resolusjonen ble vedtatt ved konsensus og igjen med et rekordstort antall medforslagsstillere.

5.3 Narkotikaspørsmål

(Dagsordenspunkt 108)

Bakgrunn

Narkotikaspørsmål har lenge stått sentralt i FNs arbeid. I 1946 ble FNs narkotikakommisjon opprettet som et rådgivende organ for ECOSOC. Organet skulle blant annet utarbeide utkast til internasjonale avtaler om kontroll av narkotika. Kommisjonens arbeid har resultert i FN-konvensjonen av 1961 om kontroll med narkotiske stoffer, konvensjonen av 1971 om psykotrope stoffer og konvensjonen av 1988 mot ulovlig omsetning av narkotiske og psykotrope stoffer. Samtlige konvensjoner er ratifisert av Norge. I henhold til Narkotikakonvensjonen av 1961 ble Det internasjonale narkotikarådet (INCB) nedsatt. Rådet skal påse at regjeringene etterlever konvensjonene. FNs narkotikaorgan (United Nations International Drug Control Programme – UNDCP) ble etablert 1. mars 1991. I 1997 ble UNDCP slått sammen med FNs senter for kriminalforebyggende tiltak til én enhet under navnet United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) med kontor i Wien.

Den aktuelle situasjonen

De viktigste milepælene i FNs historie på dette området er, i tillegg til de tre konvensjonene, den første internasjonale konferansen på ministernivå om narkotikaproblemer, som ble holdt i Wien 1987, og Generalforsamlingens første spesialsesjon om narkotikaproblemer, som fant sted i New York i 1990. I juni 1998 ble det vedtatt et nytt og meget ambisiøst tiårsprogram på Generalforsamlingens andre spesialsesjon om narkotikaspørsmål. Dette har som målsetting å få slutt på eller vesentlig redusere all ulovlig produksjon av kokablader, hasjissj og opiumsvalmuer innen 2008. Programmet fokuserer sterkt på globalt samarbeid mot hvitvasking av penger tjent på ulovlig narkotikahandel. Bekjempelsen av narkotikatrafikken fra Afghanistan gis høy prioritet. Juridisk samarbeid over landegrensene og kontroll med og begrenning av syntetisk produserte narkotiske stoffer er sentrale elementer i programmet. De resultatene som er oppnådd under programmet, ble gjennomgått på et ministermøte i Narkotikakommisjonen våren 2003. Ministere fra ca. 120 land utarbeidet også en felles erklæring om kampen mot narkotika.

Norges holdning

Norge bidrar til FNs narkotikakontrollprogram (UNDCP), som årlig disponerer om lag 90 millioner USD til sitt arbeid. Til sammenlikning er omsetningsverdien av verdens narkotikahandel på årsbasis beregnet til ca. 500 milliarder USD. (Narkotika er verdens nest største handelsvare etter våpen; større enn olje og gass.)

Siden narkotikaproblemene har nær sammenheng med generelle utviklingstrekk som fattigdom, utdanning og helse, anser man det fra norsk side som viktig at også andre FN-organer enn de som har narkotika som spesialfelt, utvikler et narkotikaperspektiv på sin virksomhet. Spesielt gjelder dette kampen mot hiv/aids. På etterspørselsiden er det, slik Norge ser det, verken mulig eller ønskelig å skille tiltak mot narkotiske stoffer fra tiltak mot alkohol og andre avhengighetsskapende stoffer.

5.4 Spørsmål vedrørende kvinners stilling

(Dagsordenspunkt 66)

Bakgrunn

FNs kvinnekommisjon, Commission on the Status of Women (CSW), ble opprettet i 1946 som en funksjonell kommisjon under ECOSOC. Kommisjonens mandat er å fremme kvinners stilling i FN's medlemsland. Den har 45 medlemmer og møtes hvert år til en sesjon som går over to uker. Norge har vært medlem i periodene 1996–1999, 1980–1983 og 1969–1975. Kommisjonen rapporterer til Generalforsamlingen gjennom ECOSOC.

Kvinnespørsmål har stått som eget punkt på Generalforsamlingens dagsorden siden 1975. FN har siden den gang arrangert internasjonale kvinnekongresser i Mexico, København, Nairobi og Beijing. I juni 2000 avholdt Generalforsamlingen en spesialsesjon om oppfølgingen av Kvinnekongressen i Beijing: »Women 2000; Gender Equality, Development and Peace for the 21st Century«. Spesialsesjonen vedtok et sluttokument med tiltak for å styrke gjennomføringen av handlingsplanen fra Beijing. I inneværende år ble det holdt en spesialsesjon under CSW-49 for å markere tiårsjubileet til handlingsplanen fra Beijing, der det ble vedtatt et sluttokument som bekreftet handlingsplanen.

Det er viktig å ivareta kvinners rettigheter i forhold til alle menneskerettighetsmekanismer. Som et ledd i arbeidet med å integrere spørsmål vedrørende brudd på kvinners menneskerettigheter i FN's kommisjon for menneskerettigheter, opprettet kommisjonen en stilling som spesialrapportør for vold mot kvinner. Spesialrapportøren har også et nært samarbeid med Kvinnekommisjonen. Kvinners menneskerettigheter har siden 1999 blitt spesielt behandlet under Menneskerettighetskommisjonen.

FNs konvensjon om avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner (CEDAW) av 1979 trådte i kraft i 1981. 180 stater er nå part i konvensjonen. Bare FN's barnekonvensjon har flere tilsluttede parter enn denne. Mange av reservasjonene til Kvinnekonvensjonen er imidlertid svært omfattende. Norge og andre land har flere ganger protestert fordi reservasjonene ses som uforenlige med konvensjonstekstens innhold og intensjon. Etterlevelse av Kvinnekonvensjonen overvåkes av en ekspertkomité, CEDAW-komiteen, bestående av 23 personer. Norge var sist repre-

sentert i komiteen i perioden 1996–1999. Norge leverte sin sjette rapport til CEDAW i 2002 og ble eksaminert i januar 2003.

Den 54. generalforsamlingen vedtok en valgfrie tilleggsprotokoll om individuell klageadgang under Kvinnekonvensjonen.

Den aktuelle situasjonen

Den valgfrie tilleggsprotokollen om individuell klageadgang til Kvinnekonvensjonen trådte i kraft 22. desember 2000. CEDAW-komiteen vil behandle disse sakene. Norge ratifiserte den valgfrie protokollen i mars 2002.

Norges innlegg i generaldebatten under Generalforsamlingen fokuserer særlig på implementeringen av Kvinnekonvensjonen (CEDAW) og Sikkerhetsrådets resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet. Det ble vedtatt resolusjoner, blant andre om 'Honour Crimes', vold mot kvinner i hjemmet og menneskehandel. De tradisjonelle resolusjonene om oppfølging av Kvinnekonferansen i Beijing og kvinner i FN systemet ble vedtatt ved konsensus.

FNs 49. kvinnekommisjon hadde status som forlengelse av FNs 59. generalforsamling på grunn av markeringen av Beijing +10. Dette førte til at landene var representert på høyt politisk nivå. De fleste landene benyttet generaldebatten til å fokusere på både egen implementering av Beijing-plattformen, nasjonale utfordringer og utfordringer man står overfor internasjonalt. Norge ved statsråd Laila Dåvøy viste til at plattformen fra Beijing har ført til at Norge har gjennomført en nasjonal utredning om kvinners helse og videre at plattformen hjelper oss til å identifisere utfordringene våre. Statsråden framhevet arbeid mot vold som rammer kvinner og arbeidet for likelønn som viktige utfordringer i Norge. Statsråden nevnte ellers lovforslag om kjønnskvolterering til private styrever og Norges erfaringer med fedrekvoten. Statsråd Dåvøy ga til kjenne Norges syn om at Beijing-plattformen og CEDAW må være grunnsteinene for å oppnå tusenårsmålene med hensyn til kvinners rettigheter. Norge benyttet også sitt innlegg til å peke på den dobbelte diskrimineringen som funksjonshemmede, lesbiske og etniske minoritetskvinner opplever. Videre ble sikkerhetsrådsresolusjon 1325 tatt opp, og her ble det vist til hva Norge kunne gjøre som fredsmekler og bidragsyter.

Norges holdning

I FN har Norge sammen med øvrige nordiske land holdt en høy profil i kvinnespørsmål. For å sikre nær kontakt med FN om disse spørsmålene møter de nordiske landene i fellesskap Generalsekretærens spesialrapportør for kvinnespørsmål under Kvinnekommisjonens sesjon. Fra nordisk side blir det igjen understreket at innsatsen for å bedre kvinners stilling ikke må bli betraktet som et avgrenset sosialt spørsmål, men må være med i vurderingen av alle de sakene som FN-systemet arbeider med. Dette er i tråd med vår nasjonale politikk og gjenspeiles i vårt utviklingsarbeid. Norge arbeidet for forpliktende likestillingspolitiske formuleringer på alle de store verdenskonferansene som FN arrangerte i 1990-årene og i oppfølgingen av disse.

5.5 Fremme og beskyttelse av barns rettigheter

(Dagsordenspunkt 69)

Bakgrunn

FNs konvensjon om barns rettigheter ble vedtatt av FNs generalforsamling 20. november 1989 og trådte i kraft 2. september 1990. Med sine 191 parter er Barnekonvensjonen den av FNs menneskerettighetskonvensjoner som har størst tilslutning. Konvensjonen inneholder både sivile og politiske, sosiale og kulturelle rettigheter og omfatter alle under 18 år, hvis ikke myndighetsalderen inntreffer tidligere. Konvensjonen slår fast at hensynet til barnets beste skal være et overordnet prinsipp i behandlingen av barn. Andre viktige prinsipper er ikke-diskriminering og barns rett til å bli hørt i saker som angår dem.

Av særlige rettigheter i konvensjonen kan nevnes barns rett til ikke å atskilles fra foreldrene med mindre det er til barnets beste. Barn har rett til ytringsfrihet og til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet. Funksjonshemmede barn har krav på særlig omsorg, og statene skal gi spesiell beskyttelse til flyktningbarn. Barn som har minoritets- eller urfolksbakgrunn, skal sikres retten til å utøve sin religion, bruke sitt språk og dyrke sin kultur. Barn skal beskyttes mot alle former for utnyttelse og mishandling, også i form av skadelig barnarbeid og seksuell utnyttelse. Retten til utdanning er en viktig forutsetning for barns utvikling.

Det er opprettet en egen komité for barns rettigheter, FNs barnekomité, som skal føre tilsyn med hvordan statene håndhever konvensjonen. Dette gjøres først og fremst ved at medlemslandene hvert femte år rapporterer til komiteen. Rapportene blir gjennomgått av komiteen på møter hvor også representanter for de aktuelle landene inviteres til å svare på spørsmål. Komiteen avslutter behandlingen av rapportene ved å framlegge konklusjoner fra gjennomgåelsen og anbefalinger om videre oppfølging. Professor Lucy Smith ble i februar 2003 innvalgt som medlem av komiteen.

Den aktuelle situasjonen

Norges tredje rapport til barnekomiteen ble overlevert sommeren 2003. Rapporten gir en omfattende redegjørelse for norske barns levekår og for hvordan Barnekonvensjonen er håndhevet i Norge. Norske barn og unges vurdering av sin egen situasjon slik denne er kartlagt i prosjektet «Livet under 18», er reflektert i rapporten. Norske frivillige organisasjoner med barn som arbeidsfelt har avlagt en såkalt «skyggerapport» til komiteen. Norges 3. rapport ble behandlet i komiteen i mai 2005.

FNs barnekonvensjon forbyr bruk av barnesoldater under 15 år. I 2000 vedtok FNs generalforsamling en tilleggsprotokoll til Barnekonvensjonen om barn i væpnet konflikt. Protokollen forplikter statene til ikke å tvangsrekruttere personer under 18 år til væpnede styrker. Når det gjelder frivillig rekruttering, pålegges statene å heve dagens 15-årsgrense til 16 år som et minimum, men protokollen åpner for at stater også kan binde seg til en 17- eller 18-årsgrense for slik rekruttering. Det er et betydelig problem at opprørs- eller frigjøringsbevegelser og andre ikke-statlige, væpnede grupper rekrutterer og bruker personer under 18 år som soldater. Statene forpliktet derfor gjennom protokollen til å treffe tiltak for å forhindre denne praksisen. Norge undertegnet protokollen som den fjerde staten 13. juni 2000. Protokollen ble ratifisert 27. juni 2003. I vedtaket stadfestes det at Norge binder seg til en 18-årsgrense for frivillig rekruttering til Forsvaret.

I 1994 fikk en arbeidsgruppe mandat til å utarbeide en tilleggsprotokoll til FNs barnekonvensjon om salg av barn, barneprostitusjon og barnepornografi. Protokollen ble ferdigforhandlet våren 2000, og Norge ratifiserte den som en av de første statene i 2001. Tilleggsprotokollen innebærer en styrking av Barnekonvensjonen, særlig fordi den pålegger statene å gjøre en lang rekke handlinger knyttet til salg av barn, barneprostitusjon og bar-

nepornografi straffbare i sin lovgivning. Protokollen definerer salg av barn, barneprostitusjon og barnepornografi. Behovet for internasjonalt samarbeid, blant annet i form av gjensidig juridisk bistand, framheves. Norges første rapport om gjennomføringen av protokollen ble levert i november 2004 og ble behandlet av barnekomiteen i mai 2005, samtidig med behandlingen av Norges 3. konvensjonsrapport.

I november 2000 vedtok FNs generalforsamling en konvensjon om bekjempelse av grenseoverskridende organisert kriminalitet samt to utfyllende protokoller om handel med mennesker, særlig kvinner og barn, og menneskesmugling. Videre ble det i mai 2001 vedtatt en utfyllende protokoll om ulovlig produksjon og handel med våpen. Norge ratifiserte konvensjonen og de utfyllende protokollene 27. juni 2003.

I 1997 utnevnte FNs generalsekretær en egen spesialrepresentant for barn i væpnet konflikt. Denne har blant annet medvirket til at Sikkerhetsrådet har rettet større oppmerksomhet mot barns behov for særskilt beskyttelse i konfliktsituasjoner. Norge har bidratt til at spørsmål knyttet til beskyttelse av sivile, herunder barn, i konflikt er blitt et prioritert spørsmål for Sikkerhetsrådet. Etter at Norge trådte ut av Sikkerhetsrådet, er vårt engasjement i dette spørsmålet videreført i en norskledet arbeidsgruppe i New York.

Spørsmålet om barnearbeid har stått sentralt på den internasjonale dagsordenen i de senere årene. Flere FN-institusjoner, med ILO og UNICEF i spissen, har utvist et betydelig engasjement på dette området. Sammen med en rekke andre land og i stadig sterkere grad har Norge i de senere årene oppfordret til et nært samarbeid mellom ulike internasjonale organisasjoner, herunder UNICEF, ILO og Verdensbanken, når det gjelder bekjempelse av barnearbeid. Vi har den senere tiden sett konkrete resultater blant annet i form av flere samarbeidsprosjekter. Norge ratifiserte ILOs konvensjon om de verste formene for barnearbeid i 2001. Konvensjonen pålegger partene å forby de verste formene for barnearbeid, som slavearbeid og andre former for tvangsarbeid, kommersiell seksuell utnyttelse og arbeid som utsetter barn for ulykkes- eller helsefare. Konvensjonen er et viktig supplement til andre konvensjoner, som FNs barnekonvensjon og ILOs minstealderkonvensjon.

Norges holdning

Fremme av barns rettigheter er et prioritert tema for Norge i FN. Bedrede levekår og utdanning for barn er en viktig forutsetning for sosial og økonomisk utvikling. I tillegg er det viktig å treffe tiltak knyttet til beskyttelse av barn i væpnede konflikter, i fredsprosesser og i post-konflikt. Salg av barn og bruk av barnesoldater er problemer som spesielt prioriteres i denne sammenheng. Norge har deltatt aktivt i de multilaterale forhandlingsprosessene som i de senere år har styrket det normative grunnlaget for beskyttelse av barn og bedring av deres levekår. Det sentrale i tiden framover blir å bidra til at dette normative grunnlaget implementeres og at barns situasjon reelt bedres.

6 Saker som behandles i 4. komité

6.1 FNs fredsbevarende operasjoner

(Dagsordenspunkt 34)

Bakgrunn

Generalforsamlingens 4. komité behandler de fleste aspekter ved FNs fredsoperasjoner. Mandatene for operasjonene gis imidlertid av Sikkerhetsrådet, og finansieringsspørsmål drøftes i 5. komité. Arbeidet i 4. komité forberedes av en egen spesialkomité for fredsoperasjoner, som siden FNs 51. generalforsamling har vært åpen for alle land som bidrar eller har bidratt til FNs operasjoner. Likeledes har land involvert i de aktuelle konfliktene gjerne vært representert.

FNs fredsoperasjoner har utviklet seg fra å være rene militære, fredsbevarende operasjoner til stadig mer komplekse, fredsbyggende operasjoner som inkluderer en rekke oppgaver som går utover tradisjonelle militære aktiviteter. Slike oppgaver omfatter blant annet demobilisering og reintegrering av tidligere soldater, gjenoppbygging og reform av politi, rettsvesen og forsvar, tilsyn med at menneskerettighetene overholdes, valgovervåking samt tilrettelegging for humanitær bistand og gjenoppbygging.

Den aktuelle situasjonen

Per 30. april 2005 ledet FN i alt 18 fredsoperasjoner; tre i Europa: Georgia (UNOMIG), Kosovo (UNMIK) og Kypros (UNFICYP); tre i Midtøsten: Libanon (UNIFIL), Golan (UNDOF) og observatørkorpset UNTSO; åtte i Afrika: Burundi (ONUB), Elfenbenskysten (UNOCI), Etiopia/Eritrea (UNMEE), DR Kongo (MONUC), Liberia (UNMIL), Sierra Leone (UNAMSIL), Sudan (UNMIS) og Vest-Sahara (MINURSO); én i Mellom-Amerika: Haiti (MINUSTAH); tre i Asia: Afghanistan (UNAMA), India/Pakistan (UNMOGIP) og Øst-Timor (UNMISSET). UNMISSET ble avsluttet 20. mai 2005 og erstattet av en mindre operasjon som skal bidra med sivil, politi- og militærrådgivning i en overgangsfase. Det totale antall militær- og politipersonell i operasjonene er i underkant av 70 000. Sivilt personell kommer i tillegg. Totaltallet nærmer seg dermed rekordnivået fra begynnelsen av 1990-tallet. Utfordringene nå vil imidlertid være vesentlig større, fordi dagens operasjoner er langt mer komplekse.

Det store antallet operasjoner og personell som deltar i disse, representerer en betydelig belastning på FNs kapasitet. Styrking av FNs evne til rask utplassering av personell er et hovedtema i diskusjonen om FNs fredsoperasjoner, sammen med blant annet sikkerhet for FN-personell, styrking av afrikansk fredsoperasjonskapasitet samt koordinering og samarbeid mellom FN og ulike regionale og sub-regionale organisasjoner. Vellykkede eksempler på sistnevnte er blant annet EUs innsats i DR Kongo (operasjon Artemis) høsten 2003 og SHIRBRIGs bistand ved planlegging og etablering av operasjonene i Sudan i 2004 og 2005. Norge deltar i SHIRBRIG (Stand-by High Readiness Brigade for UN operations) sammen med et titalls andre land.

Disiplinære spørsmål vies betydelig oppmerksomhet, blant annet som følge av fjorårets avsløringer av til dels omfattende seksuelle overgrep mot sivile begått av personell i FN-operasjonen i DR Kongo. På en spesialseksjon i april i år vedtok spesialkomiteen for fredsbevarende operasjoner en tiltakspakke som blant annet omfatter innstramming av krav til personellets opptreden, styrket kapasitet til å forebygge og håndtere overgrep, opplæringstiltak, bedre velferdstiltak, etablering av etterforskningskapasitet samt utarbeidelse av en strategi for støtte til ofre for overgrep. Oppfølging av tiltakspakken forventes å være et sentralt tema under 60. generalforsamling.

Norges holdning

Sett fra norsk side er det i arbeidet med FNs fredsoperasjoner viktig å satse på et bredt sett virkemidler for å legge til rette for å bygge varig og bærekraftig fred. Vi støtter den såkalte integrerte tilnærmingen, der militære, politiske, humanitære og utviklingsrettede aktiviteter helt eller delvis samles under én ledelse. Valg av organisatoriske modeller for FNs innsats må vurderes på bakgrunn av forholdene i det aktuelle området. Fra norsk side legger vi vekt på at det innenfor slike operasjoner må sikres rom for humanitær innsats basert på prinsipper om humanitet, upartiskhet og nøytralitet. En norsk-støttet rapport om erfaringer så langt med integrerte FN-operasjoner ble drøftet på en konferanse i Oslo 30.–31. mai i år som ble arrangert av Utenriksdepartementet og NUPI. Rapporten og anbefalingene fra konferansen vil danne grunnlag for videre oppfølging av FNs integrerte operasjonskonsept. Norge vil arbeide for å få til et best mulig

samvirke mellom de ulike delene av FNs innsats, basert på de ulike aktørenes mandat og kompetanse.

Norge har gitt finansiell støtte til gjennomføring av strakstiltak for å motvirke og forebygge seksuell utnyttelse og overgrep mot sivile i operasjonsområdene, selv om vi prinsipielt sett ønsker og arbeider aktivt for at slike tiltak skal være basert på pliktige bidrag.

Vi vil fortsette å støtte tiltak som kan bidra til å styrke FNs evne til å planlegge og gjennomføre fredsoperasjoner, jf. vår deltakelse i utarbeidelsen av standardiserte opplæringsopplegg for politi og militært personell i FN-operasjoner.

Norge deltar per 30. april 2005 med 21 militære offiserer og 33 sivile politifolk i seks av FNs til sammen sytten pågående fredsoperasjoner. Antallet militært personell vil i løpet av sommeren bli mer enn fordoblet, grunnet deltakelse i Sudan-operasjonen. Tungt norsk engasjement i andre operasjoner, først og fremst i regi av NATO, har ført til redusert norsk deltakelse i FN-ledede operasjoner de senere årene. Det betyr ikke at Norge har endret syn på betydningen av et sterkt FN-engasjement, men det avspeiler at andre aktører enn FN er blitt sterkere involvert i flernasjonale operasjoner. Dette er en styrke for regional og global stabilitet og sikkerhet. utfordringen er å sikre koordinering mellom de ulike initiativene slik at de utfyller hverandre på en best mulig måte. Norge støtter den pågående styrkingen av kontakten mellom FN og ulike regionale organisasjoner.

6.2 Øst-Timor

(Dagsordenspunkt 142–143)

Bakgrunn

Da Indonesia ble selvstendig, forble Øst-Timor en portugisisk koloni, og det var først i 1975 at Portugal startet en dekoloniseringsprosess. Etter en kort borgerkrig erklærte nasjonalistbevegelsen FRETILIN Øst-Timor selvstendig i 1975, men Indonesia intervenerte, og fra 1976 var Øst-Timor innlemmet i Indonesia. På 1990-tallet økte den internasjonale oppmerksomheten rundt Øst-Timor, og Nobels Fredspris ble tildelt biskop Belo og José Ramos-Horta. Det ble satt i gang samtaler mellom FN, Indonesia og Portugal om Øst-Timors framtidige status. Soehartos avgang i 1998 og den

nye president Habibies forslag om særstatus for Øst-Timor førte til framgang i forhandlingene. I mai 1999 ble det undertegnet en avtale som åpnet for en folkeavstemning om Øst-Timors framtidige status. Avtalen inneholdt også bestemmelser om Indonesias ansvar for sikkerheten i Øst-Timor fram til folkeavstemningen. Sikkerhetsrådet vedtok i juni 1999 resolusjon 1286 som opprettet UNAMET (United Nations Mission to East Timor), og retningslinjer for arbeidet med å organisere og gjennomføre folkeavstemningen. Avstemningen ble avholdt i august 1999 med stor valgdeltakelse og et klart ja til uavhengighet. Dette medførte at pro-indonesisk militstøttet av det indonesiske militæret gikk til angrep på sivilbefolkningen og ødela infrastruktur. Omtrent 250 000 personer ble deportert eller flyktet til Vest-Timor. I september 1999 vedtok Sikkerhetsrådet resolusjon 1262 om opprettelsen av en flernasjonalt styrke med mandat til å gjenopprette fred og sikkerhet, beskytte UNAMET og støtte opp om humanitære operasjoner. Resolusjonen ble fulgt opp av Sikkerhetsrådsresolusjon 1272 med mandat for UNTAET (United Nations Transitional Administration in East Timor) som administrerte Øst-Timor fram til selvstendigheten 20. mai 2002. Det ble avholdt valg av grunnlovgivende forsamling 30. august 2001, og Xanana Gusmão ble valgt til president 14. april 2002. Etter selvstendigheten og fram til 20. mai i år har FN vært nærværende gjennom UNMISSET (United Nations Mission of Support in East Timor), som har bistått i etableringen av bærekraftige statsbærende institusjoner og støttet opp om demokratiseringsprosessen.

Den aktuelle situasjonen

Sikkerhetsrådet ga i slutten av april 2005 en ett års forlengelse av FNs operasjoner til mai 2006 ved et modifisert FN-nærvær gjennom UNOTIL (United Nations Office in Timor-Leste). UNOTIL erstattet UNMISSET 20. mai 2005. UNOTIL, som har fått mandat for ett år, bistår i å ytterligere styrke den institusjonelle kapasiteten og konsolidere demokratiet. UNMISSET hadde i sine tre år både en militær og en sivil komponent. Det er først og fremst militært personell som fra mai i år ble trukket ut. Landet overtok ansvaret for forsvar og politivesen allerede i mai 2004. UNOTIL er faglig støttende og mangler militære oppgaver, men mandatet omfatter rådgivning i forhold til politiet. Det var på det meste opptil ni tusen FN-ansatte i Øst-Timor. I løpet av dette siste året ble UNMISSET gradvis redusert til godt

under tusen. Det vil kun være en stab på om lag 100–150 knyttet til UNOTIL. Den politiske situasjonen i Øst-Timor er nå stabil, men Øst-Timor har fortsatt begrenset kapasitet innen styresett og administrasjon. Faglig bistand i årene framover er derfor nødvendig for å videreutvikle et godt styresett og en velfungerende administrasjon. De fleste av flyktningene fra Vest-Timor har nå returnert, og de gjenværende vil sannsynligvis forbli i Indonesia.

Norges holdning

Norge anerkjente aldri Indonesias okkupasjon av området. Det norske engasjementet i Øst-Timor startet i 1996 og ble trappet opp i forbindelse med folkeavstemningen og de påfølgende urolighetene i 1999, blant annet i form av humanitær bistand. Norge var vertskap for det femte givermøtet for Øst-Timor, som ble avholdt i Oslo i desember 2001 under ledelse av Verdensbanken og FN. Utviklingsminister Hilde Frafjord Johnson representerte regjeringen under selvstendighetsmarkeringen 20. mai 2002. I Sikkerhetsrådet var Norge blant de første til å støtte fastsettelsen av datoen for selvstendighet. Norge var også svært tidlig ute med å støtte FNs daværende spesialrepresentant Sergio de Mello og Generalsekretærens oppfordring om å opprette UNMISSET for å videreføre FNs engasjement i Øst-Timor. Norske myndigheter har et langsiktig perspektiv på engasjementet i Øst-Timor og har understreket at man fortsatt vil opprettholde et høyt nivå på bistanden. I FN har Norge vært en pådriver for at nedtrapningen av FNs nærvær ikke skal skje raskere enn sikkerhetssituasjonen og den nasjonale kapasiteten tillater. Dette lå også til grunn for Norges støtte til fortsettelsen av UNMISSET med ett år fra mai 2004 og fortsettelsen gjennom UNOTIL i et overgangså.

6.3 Palestinske flyktninger – UNRWA

(Dagsordenspunkt 32)

Bakgrunn

Vedtaket av FNs delingsplan for Palestina i 1947 førte til opprettelsen av en jødisk stat i Palestina. De påfølgende krigshandlingene mellom jøder og arabere førte til en palestinsk flyktningstrøm. En ny flyktningstrøm og

flere internt fordrevne fulgte etter seksdagers-krigen i 1967. I 1949 ble UNRWA (United Nations Relief and Works Agency for Palestinian Refugees) opprettet som et «midlertidig» tiltak for å ivareta flyktningenes grunnleggende behov. Siden 1950 har organisasjonen hatt ansvar for undervisning, helsetjenester og sosialhjelp i de palestinske flyktningleirene i Jordan, Libanon, Syria, Vestbredden og Gaza. Organisasjonen har hovedkvarterer i Amman og Gaza.

UNRWAs mandat forlenges med få år om gangen i påvente av en endelig løsning på flyktningproblemet, og det nåværende mandatet er forlenget av FNs generalforsamling fram til 2008. UNRWAs leder (generalkommisjonær) utnevnes av FNs generalsekretær for en nærmere angitt periode. Generalkommisjonæren rapporterer direkte til FNs generalforsamling. Hver høst presenterer UNRWAs leder årsrapport, budsjett og regnskap for Generalforsamlingen, som dermed utgjør organisasjonens «styre». Deretter innkalles de givne som ønsker å delta, til en giverkonferanse i forbindelse med Generalforsamlingen, der deres frivillige bidrag annonseres. Disse bidragene utgjør 95 prosent av UNRWAs faste inntekter.

Da UNRWA ble opprettet, var det 900 000 registrerte palestinske flyktninger. I 2004 hadde UNRWA registrert ca. 4,2 millioner flyktninger. Av disse bor ca. 1,25 millioner i de 59 flyktningleirene som administreres av UNRWA.

Flyktningene er fordelt som følger på UNRWAs ulike operasjonsområder:

Jordan ca. 1 800 000
Libanon ca. 400 000
Syria ca. 420 000
Vestbredden ca. 680 000
Gaza ca. 950 000

Det er store ulikheter mellom vertslandene når det gjelder flyktningenes rettigheter og adgang til lokalt utdanningstilbud og arbeidsmarked. For størsteparten av flyktningebefolkningen er UNRWA viktigste eller eneste tjenesteyter. Som følge av konflikten i det palestinske området er flyktningene på Vestbredden og i Gaza særlig sårbare.

UNRWA er den langt største FN-organisasjonen i Midtøsten, med over 25 000 ansatte, hvorav bare ca. 100 internasjonalt ansatte. De fleste medarbeiderne er selv flyktninger som arbeider som lærere, leger, sykepleiere eller sosialarbeidere i flyktningmiljøet.

Den aktuelle situasjonen

Under FNs 59. generalforsamling var det i likhet med tidligere år sterk oppslutning om UNRWAs arbeid fra et flertall av FNs medlemsland. Et høyt konfliktnivå i det okkuperte området har sammen med høy befolkningsvekst bidratt til at UNRWAs behov for støtte stadig øker. De frivillige bidragene har derimot ikke økt i takt med behovene, og dette gjør det vanskelig for UNRWA å opprettholde volum og kvalitet på tjenestene de yter overfor de palestinske flyktingene. Som følge av den pågående krisen har UNRWA siden høsten 2000 vært nødt til å lansere flere større nødhjelsappeller for å kunne fylle ekstraordinære behov. Nødhjelsarbeidet omfatter helsetjenester, utdeling av basisvarer og reparasjon av ødelagte veier og hus.

Blant palestinere flest har UNRWA en sterk symbolsk betydning. I mer enn femti år har organisasjonen ivaretatt mange av de tjenestene statsapparatet vanligvis ivaretar. I lys av hendelsene som førte til at organisasjonen ble opprettet, og det internasjonale samfunnets håndtering av disse oppfattes organisasjonen som det internasjonale samfunnets garanti for at flyktingene ikke vil bli glemt. Enhver antydning til reduksjon av UNRWAs tjenester blir derfor oppfattet som tegn på at det internasjonale samfunnet har mistet interessen for å finne en løsning på det palestinske flyktingproblemet.

Framtiden til de palestinske flyktingene vil bli avgjort i sluttstatusforhandling mellom israelske og palestinske myndigheter. De palestinske lederne framholder at deres krav i disse forhandlingene vil ta utgangspunkt i FNs resolusjon 194 av 11. desember 1948, som sier at alle palestinske flyktinger har rett til å vende tilbake til det stedet de flyktet fra, eller eventuelt til økonomisk kompensasjon.

Norges holdning

Norge har i mange år vært en av de betydeligste bidragsyterne til UNRWA. Siden 1998 har vårt årlige bidrag vært på 100 millioner kroner. Som respons på UNRWAs nødhjelsappeller har Norge i tillegg bidratt med ekstraordinære tildelinger, i 2004 beløp de seg til 30 millioner kroner. Det israelske stengningsregimet med veisperringer og bygging av en såkalt sikkerhetsmur har sammen med gjentatte militæroperasjoner i det

palestinske området gjort UNRWAs arbeid svært vanskelig. Norge har flere ganger tatt opp UNRWA-personnellets arbeidsforhold, personlige sikkerhet og adgang for hjelpesendinger med israelske myndigheter.

UNRWA har i samarbeid med giverlandene satt i gang et viktig administrativt og finansielt reformarbeid i organisasjonen. Målsettingen er å styrke dialogen mellom UNRWA, vertsland og giverland om organisasjonens ressursituasjon og resultater i en situasjon preget av finansiell knapphet.

7 Saker som behandles i 5. komité

7.1 FNs finansielle situasjon

(Dagsordenspunkt 127)

Bakgrunn

På 1990-tallet gikk FN gjennom en alvorlig finansiell krise. Den økonomiske situasjonen er fortsatt preget av at en rekke medlemsland er på etterskudd med betaling av medlemsbidrag. USA står her i en særstilling. I henhold til revisjonen av FNs bidragsskala i år 2000 skal USA betale 22 prosent av det regulære budsjettet og 25 prosent av budsjettet for fredsbevarende operasjoner. USA er fortsatt den største skyldneren til FN. Av ubetalte bidrag på til sammen 357 millioner USD på det regulære budsjettet står USA for 67,5 prosent. Grunnen er delvis at den amerikanske kongressen gjennom flere år holdt tilbake deler av bidragene for å framtinge reformer i FN, og delvis en uvillighet i kongressen til å bidra til alle vedtak Sikkerhetsrådet fatter. De største debitorerne er ellers Brasil med 47 millioner USD som utgjør 13,7 prosent, Argentina med 16 millioner, Irak med 13 millioner og Iran, Israel og Saudi-Arabia med 5 millioner USD hver. 60 andre medlemsland står for de resterende 25 millioner USD i ubetalte utliknede bidrag. FNs budsjett ved utgangen av 2004 viste imidlertid en positiv likviditet på 168 millioner USD. Utestående regulære bidrag er redusert med 85 millioner USD fra 2004 til 2005. Flere medlemsland har således innbetalt det de skyldte til FN for det regulære budsjettet.

Den aktuelle situasjonen

Selv om FNs finansielle situasjon ikke er like prekær som tidligere, har organisasjonen fortsatt sesongpregede likviditetsproblemer. Dette medfører at FN av og til må låne fra budsjettene til de fredsbevarende operasjonene for å dekke kortsiktig gjeld. Dette er en meget uheldig praksis. Medlemslandene hadde ved årsskiftet 2004/2005 en gjeld til FN på 2,957 milliarder USD. Av dette var 357 millioner til det ordinære budsjettet, 2,570 milliarder til fredsbevarende operasjoner og 30 millioner til krigsforbryterdomstolene for det tidligere Jugoslavia og Rwanda. Selv om USA de senere årene har betalt en stadig større del av sin gjeld til FN, er nå

gjelden deres til FN igjen stigende på grunn av en kraftig økning i budsjettet for fredsbevarende operasjoner. USA skyldte 723 millioner USD på dette budsjettet ved årsskiftet 2004/2005. Ved forrige årsskifte var gjelden 482 millioner USD. USA har i en rekke år bestridt deler av gjelden og hevder at den er betydelig mindre. Et fortsatt alvorlig problem er underfinansieringen av krigsforbryterdomstolene selv om utestående nå er redusert fra 80 til 30 millioner USD. FN reduserte sin gjeld til medlemslandene fra 703 millioner USD i 2002 til 439 millioner USD ved årsskiftet 2003/2004. Gjelden er imidlertid igjen stigende og utgjorde ved årsskiftet 549 millioner USD. Denne gjelden er i hovedsak knyttet til fredsbevarende operasjoner og ubetalte refusjoner til land som bidrar med tropper.

Norges holdning

Norge betaler hvert år sine faste bidrag til FN godt innenfor den fastsatte tidsfristen. Vi fastholder at samtlige medlemsland må overholde sine betalingsforpliktelser i henhold til FN-pakten og betale bidragene i sin helhet, i tide og uten vilkår.

7.2 Programbudsjettet for 2004–2005

(Dagsordenspunkt 124)

Bakgrunn

FNs budsjetter består av et regulært toårig programbudsjett og separate budsjetter for fredsbevarende operasjoner (ettårige), krigsforbryterdomstolene og de frivillige bidragene til FNs fond og programmer. Videre har FNs særorganisasjoner egne budsjetter (for oversikt over FN-systemet, se vedlegg). Det regulære FN-budsjettet skal dekke utgifter til lønninger og drift av sekretariatet, regionalkontorer, møtevirksomhet og gjennomføring av programmer. Annethvert år behandler Generalforsamlingen forslaget til det regulære budsjettet, og årene imellom behandles det reviderte budsjettet samt budsjettrammen for det neste toårsbudsjettet.

Den aktuelle situasjonen

Den 58. generalforsamlingen vedtok et regulært budsjett for 2004/2005 på 3,16 milliarder USD. For første gang oversteg det regulære budsjettet tre milliarder USD. For en rekke land som er særlig restriktive i budsjettssammenheng, som USA og Japan, men også Canada, Australia og EU, synes tre milliarder å være en slags psykologisk grense. Dette er det andre budsjettet som er framlagt etter prinsippet om resultatbasering, og det inngikk i gjennomføringen av Generalsekretærens andre reformprogram, som ble framlagt under den 56. generalforsamlingen. De restriktive landene forlangte imidlertid at budsjettet og reformprogrammet måtte gjennomføres uten vekst i budsjettet og uten at nye stillinger ble opprettet i sekretariatet. Det endelige resultatet ble bedre enn fryktet både når det gjaldt nye stillinger og Generalsekretærens reformprogram. Det ble vedtatt en enklere og mer rasjonell budsjettprosedyre. Det ble gitt større fleksibilitet for Generalsekretæren i personalpolitikken og i spørsmålet om omdisponering av stillinger i sekretariatet. De stillingene Generalsekretæren hadde utpekt som særlig viktige innen reformprogrammet, ble i hovedsak vedtatt omdisponert. På den 59. generalforsamlingen ble det gjort vedtak som justerte 2004/2005-budsjettet til 3,6 milliarder USD. Realøkningen skyldes FNs aktiviteter på landnivå og bedre sikkerhet for FNs personell og anlegg, men en betydelig del utgjøres av valutakurssvingninger og dollarens fall. Budsjettforhandlingene under den 60. generalforsamling for budsjettet 2006–2007 antas å ville bli vanskelige i lys av at toneangivende medlemsland ønsker å begrense sine bidrag til organisasjonen.

Norges holdning

Fra norsk side anses det som særlig viktig at Generalsekretærens reformprogram blir videreført i budsjettet. Vi ønsker tiltak som styrker organisasjonen og gjør den mer strømlinjeformet og effektiv. Fra norsk side støtter vi Generalsekretæren fullt ut i dette arbeidet og går inn for hans budsjettforslag. Vi mener organisasjonen må sikres de nødvendige midlene for å styrke FNs kjernevirksomheter og å gjennomføre de stadig mer omfattende mandatene medlemslandene pålegger organisasjonen. Fra norsk side understreker vi at kjerneaktiviteter, særlig på områdene menneskerettigheter, humanitær virksomhet og utvikling, i større grad bør

dekkes av det regulære FN-budsjettet. Norge vil også arbeide for at kostnadene ved sikkerhetstiltak i hovedsak finansieres over det regulære budsjettet.

7.3 Bidragsskalaene

(Dagsordenspunkt 129)

Bakgrunn

Hovedprinsippet ved fastsettelsen av bidragsskalaen for FNs regulære budsjett er at medlemslandene skal betale etter evne. Skalaen bygges opp rundt ti elementer, som gir særordninger og rabatter for bedre å reflektere betalingsevne. Skalaen har et gulv og et tak. Ingen land betaler mer enn 22 prosent (USA) og ingen mindre enn 0,001 prosent. Land som skylder full medlemskontingent for to år, mister stemmeretten i henhold til artikkel 19 i FN-traktaten.

Den aktuelle situasjonen

Generalforsamlingen vedtok i 2000 en ny bidragsskala både for FNs regulære budsjett og for FNs fredsbevarende operasjoner for seksårsperioden 2001–2006 (se vedlegg 2). Under dette dagsordenspunktet diskuterer man imidlertid årlig forskjellige tiltak for å bedre innbetalingen av bidrag fra land med betalingsvanskeligheter. Medlemsland med utestående bidrag oppfordres til å lage konkrete nedbetalingsplaner.

Norges holdning

Fra norsk side setter vi det som et krav at medlemslandene betaler sine pålagte bidrag i tide, med fullt beløp og uten betingelser. Det bør føres en meget restriktiv linje når det gjelder unntak. Vi støtter imidlertid arbeidet for å gjøre det lettere for land med store restanser å betale bidragene, for eksempel gjennom avbetalingsordninger. I likhet med øvrige medlemsland kunne vi godta en reduksjon i bidragene fra Argentina og Afghanistan under den 57. generalforsamlingen som et ekstraordinært vedtak uten presedensvirkning.

7.4 Finansiering av FNs fredsbevarende operasjoner

(Dagsordenspunkt 137–153)

Bakgrunn

FNs to eldste observatørkorps (UNTSO i Midtøsten og UNMOGIP i Kashmir) finansieres direkte over FNs regulære budsjett. De øvrige fredsbevarende operasjonene har egne ettårige budsjetter. Fordelingen av kostnadene følger en egen bidragsskala der de fem faste medlemmene av Sikkerhetsrådet betaler en større andel enn til det regulære budsjettet, mens utviklingslandene her betaler 10–20 prosent av det de betaler til det regulære budsjettet.

Fra begynnelsen av 1990-årene har man hatt en relativt sterk økning i fredsbevarende operasjoner. Operasjonene er samtidig blitt mer krevende og kompliserte både når det gjelder planlegging og gjennomføring. Etter et utgiftsfall på midten av 1990-tallet kom en ny økning i 1999 som fortsatte fram til 2002. I løpet av toårsperioden 2004/2005 har det på ny vært en meget sterk økning av disse budsjettene.

Den aktuelle situasjonen

FNs fredsbevarende operasjoner har i løpet av de siste årene skiftet karakter fra å være i hovedsak militære operasjoner til fullt integrerte operasjoner der den sivile delen får stadig større betydning. Nyere operasjoner som i Sierra Leone, Elfenbenskysten, Liberia og Burundi har betydelige sivile komponenter og en humanitær søyle. Dette krever en helt ny form for planlegging og samarbeid mellom FNs forskjellige organer og ikke minst mellom Avdelingen for fredsbevarende operasjoner (DPKO) og FNs humanitære organer og utviklingsorganer. Kostnadsdelingen for tiltak i den humanitære søyle, om stillinger og tiltak skal belastes ordinært budsjett, samfinansiering med andre institusjoner (Verdensbanken), frivillige bidrag eller budsjettet for fredsbevarende operasjoner, er for en stor del uavklart.

Økt aktivitet innebærer at budsjettet for fredsbevarende operasjoner har økt kraftig. For budsjettåret 2003/2004 ble det vedtatt budsjetter for de fredsbevarende operasjonene på 2,13 milliarder USD. Innen utgangen av

2004 hadde budsjettet steget til over 4 milliarder USD. Nye operasjoner og utvidelse av andre, som operasjonene i Haiti, Den demokratiske republikk Kongo og Sudan, vil bringe budsjettet opp i over 5 milliarder USD i 2005.

Etter en periode der man klarte å redusere gjelden til troppebidragsytende medlemsland, er den nå oppe i 549 millioner USD.

Japan har gått forbi USA som største skyldner til budsjettet for fredsbevarende operasjoner, med en gjeld på 759 millioner USD. USA skylder 723 millioner. Andre større skyldnere er Ukraina, Frankrike, Kina og Tyskland.

Samlet utestående beløp til budsjettet for fredsbevarende operasjoner er ved årsskiftet 2004/2005 2,57 milliarder USD.

Norges holdning

Norge er opptatt av å støtte opp om FNs rolle som global fredsbevarer. Dette er en av FNs kjerneoppgaver. Fra norsk side beklager vi sterkt at en rekke medlemsland ikke betaler sine bidrag i tide, eller at de stiller betingelser i forbindelse med innbetalinger. FN må gis tilstrekkelige ressurser, både sentralt i sekretariatet og i felten, til å utføre stadig mer krevende og kompliserte operasjoner.

I den pågående diskusjonen om kostnadsdeling mellom regulært budsjett, samfinansiering, frivillige bidrag og budsjettet for fredsbevarende operasjoner, mener Norge at tiltak som faller innenfor Sikkerhetsrådets mandat når det gjelder stillinger og midler til å få tiltakene i gang, i hovedsak bør dekkes over operasjonsbudsjettet. Frivillige og andre bidrag for å gjennomføre de humanitære tiltakene i slike komplekse operasjoner er sjelden for hånden ved operasjonsstart. Dette er særlig relevant i forhold til kostnadskrevende tiltak som avvæpning, demobilisering og reintegrering av tidligere stridende.

8 Saker som behandles i 6. komité

8.1 FNs folkerettskommisjon

(Dagsordenspunkt 81)

Bakgrunn

FNs folkerettskommisjon ble opprettet i 1947 for å ivareta Generalforsamlingens plikt etter FN-paktens artikkel 13 til å bevirke utvikling og kodifisering av folkeretten. Kommisjonen består av 34 medlemmer som velges av Generalforsamlingen for perioder på fem år. Medlemmene velges i personlig egenskap og representerer ikke sine respektive regjeringer. Kommisjonen har utarbeidet utkast til traktater på en rekke sentrale områder og har i nært samspill med Generalforsamlingens 6. komité spilt en nøkkelrolle i videreutviklingen og kodifiseringen av folkeretten. Folkerettskommisjonen avlegger hvert år rapport til Generalforsamlingen om sitt arbeid. Behandlingen av denne rapporten står sentralt i arbeidet i 6. komité, og betydelig tid går med til å gi føringer og angi prioriteringer for kommisjonens videre arbeid, samt drøfte og kommentere tekstforslag som kommisjonen har lagt fram. Når et ferdig utkast til regler for et område i folkeretten foreligger, må det gjennom en endelig behandling i Generalforsamlingen. Her vil et hovedspørsmål være hvorvidt utkastet skal lede til en ny internasjonal konvensjon eller om andre løsninger er mer hensiktsmessige. Behandlingen kan enten skje direkte i Generalforsamlingen, eller forsamlingen kan velge å innkalle til en egen diplomatkonferanse for dette formålet.

Den aktuelle situasjonen

På Folkerettskommisjonens agenda står nå reservasjoner til traktater, diplomatisk beskyttelse (det vil si staters rett til intervensjon på vegne av sine egne borgere), ensidige statshandlinger, staters ansvar for skadelige følger av handlinger som ikke er i strid med folkeretten, internasjonale organisasjoners ansvar, delte naturressurser, fragmentering av folkeretten og de helt nye temaene utvisning av utlendinger og væpnede konflikters virkning på traktater.

Norges holdning

Norge legger meget stor vekt på betydningen av Folkerettskommisjonens arbeid. Det må imidlertid erkjennes at arbeidet i kommisjonen ofte kan ta lang tid. Norge støtter derfor tiltak som vil kunne effektivisere kommisjonen. Under temaet delte naturressurser har Norge tatt til orde for en folkerettslig regulering av grunnvannsressurser. Utnyttelse av slike må ses i sammenheng med regulering av andre vannressurser og følgelig reguleres noe annerledes enn utnyttelse av naturressurser som olje og gass. Når det gjelder internasjonalt ansvar, anser Norge at det er behov for folkerettslig regulering av staters objektive erstatningsansvar når lovlige handlinger i en stat medfører skade i en annen stat, slik at uskyldige ofre kan holdes skadesløse. Norge betoner også viktigheten av føre-var-prinsippet. Kommisjonens arbeid med internasjonale organisasjoners ansvar er fremdeles i støpeskjeen. Fra norsk side anses det som viktig at arbeidet tar behørig hensyn til de enkelte organisasjonenes særegne situasjon.

8.2 Den internasjonale straffedomstolen (ICC)

(Dagsordenspunkt 82)

Bakgrunn

Vedtektene til Den internasjonale straffedomstolen (ICC) ble vedtatt med meget stort flertall på en diplomatkonferanse i Roma i juli 1998. Vedtektene trådte i kraft 1. juli 2002 etter seksti ratifikasjoner. Antallet statsparter nærmer seg nå hundre. Domstolens sete ligger i Haag, Nederland. Philippe Kirsch (Canada) er domstolens president. Domstolens kompetanse er begrenset til saker som gjelder folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og alvorlige krigsforbrytelser, men listen kan utvides senere. Behandling av saker er ikke avhengig av særskilt aksept fra de involverte statene. Domstolen vil ha jurisdiksjon dersom forbrytelsen har funnet sted på territoriet til en part i vedtektene, eller dersom forbryteren er borger av en statspart. Videre vil både enkeltstater og FNs sikkerhetsråd kunne bringe situasjoner inn for domstolen, og hovedanklageren kan også iverksette etterforskning på eget initiativ. Domstolens atten dommere, hvorav sju er kvinner, ble valgt i februar 2003. Hovedanklager Luis Moreno Ocampo (fra

Argentina) ble enstemmig valgt i april 2003. Norge undertegnet traktaten 28. august 1998 og ratifiserte den 16. februar 2000 som stat nummer sju. Norge var den første staten som ratifiserte avtalen om privilegier og immunitet for ICC, dens personell og personer som opptrer for den. I og med at ICC er opprettet gjennom en egen traktat og ikke er et FN-organ, er ikraft-tredelse av denne avtalen (som krever ti ratifikasjoner) helt vesentlig for domstolens drift.

Den aktuelle situasjonen

Domstolen er nå fullt operativ. Det fjerde statspartsmøtet avholdes i Haag i slutten av 2005, blant annet for å vedta kommende års budsjett. Domstolen har hittil fått henvist tre situasjoner fra statsparter: situasjonen vedrørende The Lord's Resistance Army i Uganda, situasjonen i Ituri i DR Kongo og situasjoner i Vest-Afrika i tiden etter landets ratifikasjon av Roma-vedtektenes i 2002. Hovedanklageren har åpnet etterforskning i sakene fra Uganda og DR Kongo.

Domstolen har fått henvist situasjonen i Darfur som sin første sak fra Sikkerhetsrådet (resolusjon 1593).

Norges holdning

Norge har hele tiden tilhørt pådrivergruppen i straffedomstolsspørsmålet. Norge ser domstolen som et viktig bidrag til demokratisering, rettsstatsbygging og fredsbygging etter væpnede konflikter. Fra norsk side vil man fortsatt bidra aktivt til å verne om ICCs integritet. Samtidig vil man arbeide for å integrere domstolen i systemet for beskyttelse av internasjonal fred og sikkerhet. Norge vil fortsette dialogen med de statene som har uttrykt betenkeligheter med domstolen, med sikte på å fremme bredest mulig oppslutning om ICC og dens målsettinger.

8.3 Tiltak for å eliminere internasjonal terrorisme

(Dagsordenspunkt 109)

Bakgrunn

På tross av internasjonalt samarbeid representerer terrorisme et økende problem. Terroristorganisasjonenes virksomhet rammer uskyldige mennesker og utgjør en trussel mot fred, sikkerhet og demokratiutvikling. De siste årene har det vært et økende fokus internasjonalt og i FN på de utfordringene det internasjonale samfunnet står overfor i kampen mot terrorisme. Arbeidet har blitt intensivert i de senere årene.

I 1996 ble det nedsatt en adhockomité om bekjempelse av terrorisme, og man har i de senere årene framforhandlet internasjonale konvensjoner om kamp mot terroristbombing (vedtatt 1997) og om finansiering av terrorisme (1999). I april 2005 ble konvensjonen mot kjernefysisk terrorisme vedtatt av Generalforsamlingen, sju år etter at Russland la fram forslaget. Den legges ut til signering 13. september 2005, og det knytter seg stor spenning til hvor mange land som velger å signere konvensjonen i forbindelse med høstens generalforsamling. Adhockomiteen har videre de siste årene arbeidet med utkast til en generell terrorismekonvensjon. Det er forventninger til at vedtak av en konvensjon mot kjernefysisk terrorisme vil kunne bidra til økt enighet om innholdet av en generell konvensjon mot terrorisme.

Den aktuelle situasjonen

Debatten om internasjonal terrorisme er preget av ulik tilnærming mellom vestlige og arabiske stater til en definisjon av terrorhandlinger, hvem som skal omfattes av en helhetlig konvensjon m.v. De tragiske hendelsene 11. september 2001 satte selvsagt sitt preg på behandlingen av terrorismeresolusjonen under Generalforsamlingens sesjon i 2001, og i motsetning til tidligere lyktes man da i å oppnå konsensus om resolusjonen. Konsensus er bevart siden, men flere av de arabiske landenes tradisjonelle problemer med resolusjonen kommer likevel til overflaten. Mens de vestlige statene fordømmer alle former for terrorisme, fokuserer de arabiske statene mer på de underliggende årsakene til terroraksjoner, som for eksempel koloni-

alisme og fremmed okkupasjon. De arabiske statene er opptatt av at man må prioritere å komme til enighet om en definisjon av begrepet terrorisme, og påpeker i den forbindelse at det er viktig å finne fram til en definisjon som ikke medfører at det man anser som «legitim» frihetskamp mot okkupasjonsmakter anses som terroristhandlinger. Hendelsene 11. september 2001 har også medført et ønske om å forsøke å forsere arbeidet for utarbeiding av en generell terrorismekonvensjon. Arbeidet med vurdering og gjennomgang av et indisk utkast til konvensjonen som er i gang i adhocomiteen mot terrorisme, blir av mange framholdt som svært viktig. Det er imidlertid et faktum at arbeidet i adhocomiteen står i fare for å mislykkes på bakgrunn av nevnte uenigheter vedrørende spørsmålet om en definisjon av begrepet terrorisme. Første halvår av 2005 avga Høynivåpanelet og Generalsekretæren hver sin rapport med forslag til reform av FN, hvor blant annet definisjonen av terrorisme sto sentralt. Rapportenes forslag er å unngå å omtale «statsterrorisme» og ekskludere «frigjøringskamp» fra definisjonen. Forslagene kan være en vei ut av uenigheten omkring definisjon av terrorisme som har fastlåst forhandlingene om en generell terrorismekonvensjon. Det forventes at adhocomiteens mandat videreføres, slik at den kan fortsette sine bestrebelser for å få i stand en generell terrorismekonvensjon og en eventuell verdenskonferanse om terrorisme.

Norges holdning

Fra norsk side har man lagt vekt på å bidra til å styrke det internasjonale samarbeidet om bekjempelse av internasjonal terrorisme og er aktive i flere fora. Norge er part i alle eksisterende globale antiterrorkonvensjoner, og norske myndigheter legger stor vekt på at de globale konvensjonene sikres så bred oppslutning som mulig. Bare på denne måten vil de kunne utgjøre effektive instrumenter i kampen mot internasjonal terrorisme.

Norge støtter forslaget om å utarbeide en generell terrorismekonvensjon. Samtidig har man framholdt at den tilnæringsmåten man har hatt til nå, med terrorismekonvensjoner på bestemte avgrensede områder, har vært vellykket. Det videre arbeidet med en generell konvensjon må ikke sette de gode resultatene man allerede har oppnådd, i fare, men kanskje heller søke å utfylle de sektorielle konvensjonene. Ved forhandlinger om en generell konvensjon risikerer man endeløse og ufruktbare diskusjoner om hva terrorisme er, og hvor grensen går mellom terrorisme og legitim

frigjøringskamp. Slike diskusjoner vil kunne sementere og forsterke eksisterende meningsforskjeller. En eventuell verdenskonferanse om terrorisme bør av samme grunner ikke ha som mål å nå fram til enighet om en definisjon av begrepet terrorisme, slik enkelte stater har foreslått. På bakgrunn av vedtaket av konvensjonen mot kjernefysisk terrorisme og reformforslagene av FN kan det se ut som om verdenssamfunnet har kommet et skritt videre når det gjelder å komme til enighet om definisjonen av terrorisme og vedtaket av en generell konvensjon mot terrorisme. Norge vil være en aktiv pådriver i dette arbeidet.

8.4 Anvendelsesområdet for FN-konvensjonen om beskyttelse av FN-personell og assosiert personell

(Dagsordenspunkt 84)

Bakgrunn

FN-konvensjonen om beskyttelse av FN-personell og assosiert personell, som ble vedtatt 9. desember 1994, representerer et viktig bidrag til beskyttelsen av hjelpepersonell. Norge er part i konvensjonen, som trådte i kraft 15. januar 1999. Totalt 78 stater var per 26. mai 2005 part i konvensjonen, mens 43 stater hadde undertegnet. Konvensjonens anvendelsesområde er av flere stater og frivillige organisasjoner blitt oppfattet som for snevert. Hovedproblemet er at konvensjonen i praksis kun får anvendelse på fredsbevarende operasjoner, fordi en erklæring om eksepsjonell risiko, som er utløsende for konvensjonens anvendelse på andre typer operasjoner, i praksis ikke utstedes. Resultatet er for eksempel at FNs humanitære personell i konfliktområder ikke er beskyttet av konvensjonen. I en rapport har FNs generalsekretær kommet med anbefalinger både om mer effektiv gjennomføring av konvensjonens bestemmelser og om utvidelse av anvendelsesområdet, blant annet ved å ta med alle typer FN-operasjoner og alle typer hjelpepersonell. Det er opprettet en adhockomit , som er åpen for alle stater, for å diskutere Generalsekretærens anbefalinger. Det er foreløpig oppnådd enighet om å innarbeide hovedbestemmelsene i konvensjonen i statusavtaler for militære styrker og observatører (SOFA, SOMA). New Zealand har

fremmet et utkast til en frivillig tilleggsprotokoll som tar sikte på å fjerne kravet om risikoerklæring. Dette forslaget går ut på at for partene til protokollen skal konvensjonen gjelde alle FN-operasjoner opprettet med det formål å gi humanitær eller politisk bistand eller bistand til utvikling. Med en slik definisjon ville partene vite ut fra operasjonens mandat om utstasjonert personell er dekket av det utvidede beskyttelsesregimet.

Den aktuelle situasjonen

Adhokkomiteen møttes siste gang 11.–15. april 2005 med et fornyet mandat til blant annet å utarbeide et rettslig instrument med sikte på å utvide anvendelsesområdet for konvensjonen. Diskusjonen tok utgangspunkt i flere ulike forslag om hvilke typer FN-operasjoner protokollen bør omfatte. En rekke stater mener at New Zealands opprinnelige forslag går for langt, ved at det ikke i tilstrekkelig grad ivaretar risikoelementet som et relevant kriterium for protokollens anvendelse. Det lyktes derfor ikke å komme til enighet. Adhokkomiteen vil avlegge rapport til FNs 60. generalforsamling, som skal vurdere om komiteen skal fortsette sitt arbeid. Det tas sikte på å fortsette kontaktene mellom komiteens formann og interesserte stater fram til generalforsamlingen.

Norges holdning

Fra norsk side prioriteres beskyttelse av humanitært personell høyt. Norge deltok aktivt i forhandlingene om konvensjonen. Norge er i utgangspunktet positiv til Generalsekretærens foreslåtte tiltak og har aktivt støttet utarbeidelsen av en tilleggsprotokoll. Vi mener at det på sikt kun er ved å utvide konvensjonens anvendelsesområde at man fullt ut kan avhjelpe de mangler som eksisterer under dagens regelverk. Norge vil fortsette å støtte opp om arbeidet i 6. komité.

9 Vedlegg

VEDLEGG 1

United Nations

General Assembly

Distr.: General
15 July 2005

Original: English

Provisional agenda of the sixtieth regular session of the General Assembly*

To convene at United Nations Headquarters, New York, on Tuesday, 13 September 2005, at 10 a.m.**

1. Opening of the session by the President of the General Assembly (rule 31).¹
2. Minute of silent prayer or meditation (rule 62).
3. Credentials of representatives to the sixtieth session of the General Assembly (rule 28):
 - (a) Appointment of the members of the Credentials Committee;
 - (b) Report of the Credentials Committee.²
4. Election of the President of the General Assembly (rule 30).³
5. Election of the officers of the Main Committees (rule 30).³
6. Election of the Vice-Presidents of the General Assembly (rule 30).³
7. Organization of work, adoption of the agenda and allocation of items: reports of the General Committee (rule 21).
8. General debate (resolutions 57/301 of 13 March 2003 and 59/145 of 17 December 2004).

* Issued in accordance with rule 12 of the rules of procedure.

** In paragraph 1 of its resolution 57/301 of 13 March 2003, the General Assembly decided to amend rule 1 of the rules of procedure of the Assembly to read: "The General Assembly shall meet every year in regular session commencing on the Tuesday of the third week in September, counting from the first week that contains at least one working day".

¹ For the text of rule 31, as amended, see resolution 56/509 of 8 July 2002.

² This item remains also on the agenda of the fifty-ninth session (decision 59/552 of 23 December 2004).

³ For the text of rule 30, as amended, see resolution 56/509.

A. Maintenance of international peace and security

9. Report of the Security Council (rule 13 (b)).²
10. Support by the United Nations system of the efforts of Governments to promote and consolidate new or restored democracies (resolution 58/13 of 17 November 2003).
11. The role of diamonds in fuelling conflict (resolution 59/144 of 15 December 2004).
12. Prevention of armed conflict.⁴
13. The situation in Central America: progress in fashioning a region of peace, freedom, democracy and development (resolutions 58/117 of 17 December 2003 and 58/239 of 23 December 2003).²
14. The situation in the Middle East (resolutions 59/32 and 59/33 of 1 December 2004).²
15. Question of Palestine (resolutions 59/28 to 59/31 of 1 December 2004).²
16. Zone of peace and cooperation of the South Atlantic (resolution 58/10 of 5 November 2003).
17. The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security (resolution 59/112 A of 8 December 2004).²
18. The situation in the occupied territories of Azerbaijan.⁵
19. Question of the Comorian island of Mayotte (decision 59/503 of 17 September 2004).
20. Necessity of ending the economic, commercial and financial embargo imposed by the United States of America against Cuba (resolution 59/11 of 28 October 2004).
21. Question of Cyprus (resolution 58/316 of 1 July 2004).
22. Armed aggression against the Democratic Republic of the Congo (resolution 58/316 of 1 July 2004).
23. Question of the Falkland Islands (Malvinas) (resolution 58/316 of 1 July 2004).
24. The situation of democracy and human rights in Haiti (resolution 58/316 of 1 July 2004).

⁴ This item, which has not yet been considered by the General Assembly at its fifty-ninth session, remains on the agenda of that session (decision 59/552). Its inclusion in the draft agenda of the sixtieth session is subject to any action that the Assembly may take on it at its fifty-ninth session.

⁵ This item remains on the agenda of the fifty-ninth session (decision 59/552). Its inclusion in the draft agenda of the sixtieth session is subject to any action that the General Assembly may take on it at its fifty-ninth session.

25. Armed Israeli aggression against the Iraqi nuclear installations and its grave consequences for the established international system concerning the peaceful uses of nuclear energy, the non-proliferation of nuclear weapons and international peace and security (resolution 58/316 of 1 July 2004).
26. Consequences of the Iraqi occupation of and aggression against Kuwait (resolution 58/316 of 1 July 2004).
27. Declaration of the Assembly of Heads of State and Government of the Organization of African Unity on the aerial and naval military attack against the Socialist People's Libyan Arab Jamahiriya by the present United States Administration in April 1986 (resolution 58/316 of 1 July 2004).
28. Implementation of the Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples (resolutions 59/131 to 59/136 and decision 59/519 of 10 December 2004).²
29. Assistance in mine action (decision 59/516 of 10 December 2004).
30. Effects of atomic radiation (resolution 59/114 of 10 December 2004).
31. International cooperation in the peaceful uses of outer space (resolution 59/116 of 10 December 2004).
32. United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (resolutions 59/117 to 59/120 of 10 December 2004).²
33. Report of the Special Committee to Investigate Israeli Practices Affecting the Human Rights of the Palestinian People and Other Arabs of the Occupied Territories (resolutions 59/121 to 59/125 of 10 December 2004).
34. Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects (resolutions 59/281 of 29 March 2005 and 59/300 of 22 June 2005).
35. Questions relating to information (resolutions 59/126 A and B of 10 December 2004).
36. Information from Non-Self-Governing Territories transmitted under Article 73 *e* of the Charter of the United Nations (resolution 59/127 of 10 December 2004).
37. Economic and other activities which affect the interests of the peoples of the Non-Self-Governing Territories (resolution 59/128 of 10 December 2004).
38. Implementation of the Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples by the specialized agencies and the international institutions associated with the United Nations (resolution 59/129 of 10 December 2004).
39. Offers by Member States of study and training facilities for inhabitants of Non-Self-Governing Territories (resolution 59/130 of 10 December 2004).
40. Question of the Malagasy islands of Glorieuses, Juan de Nova, Europa and Bassas da India (decision 59/503 of 17 September 2004).

41. Permanent sovereignty of the Palestinian people in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and of the Arab population in the occupied Syrian Golan over their natural resources (resolution 59/251 of 22 December 2004).
42. Report of the United Nations High Commissioner for Refugees, questions relating to refugees, returnees and displaced persons and humanitarian questions (resolutions 428 (V) of 14 December 1950, 58/150, 58/153 and 58/154 of 22 December 2003 and 59/170 and 59/172 of 20 December 2004).

B. Promotion of sustained economic growth and sustainable development in accordance with the relevant resolutions of the General Assembly and recent United Nations conferences

43. Report of the Economic and Social Council (rule 13 (b); General Assembly resolution 59/55 of 2 December 2004 and decision 58/573 of 13 September 2004).²
44. Global Agenda for Dialogue among Civilizations (resolution 56/6 of 9 November 2001).
45. Culture of peace (resolutions 55/47 of 29 November 2000, 59/23 of 11 November 2004 and 59/142 and 59/143 of 15 December 2004).
46. Follow-up to the outcome of the special session on children (resolution 58/282 of 9 February 2004).²
47. Follow-up to the outcome of the twenty-sixth special session: implementation of the Declaration of Commitment on HIV/AIDS.⁶
48. Integrated and coordinated implementation of and follow-up to the outcomes of the major United Nations conferences and summits in the economic, social and related fields (resolutions 58/156 of 22 December 2003, 58/291 of 6 May 2004, 59/145 of 17 December 2004 and 59/291 of 15 April 2005).⁷
49. 2001-2010: Decade to Roll Back Malaria in Developing Countries, Particularly in Africa (resolutions 55/284 of 7 September 2001, 57/294 of 20 December 2002, 58/237 of 23 December 2003 and 59/256 of 23 December 2004).
50. Sport for peace and development:
 - (a) Building a peaceful and better world through sport and the Olympic ideal (resolutions 58/6 of 3 November 2003 and 58/316 of 1 July 2004);
 - (b) International Year of Sport and Physical Education (resolution 59/10 of 27 October 2004).

⁶ This item remains also on the agenda of the fifty-ninth session and its inclusion in the draft agenda of the sixtieth session is subject to any action that the General Assembly may take on it at its fifty-ninth session (see A/59/PV.100).

⁷ This item remains also on the agenda of the fifty-ninth session (see A/59/PV.92).

51. Information and communication technologies for development (resolution 59/220 of 22 December 2004 and decisions 58/569 of 1 July 2004 and 59/531 of 22 December 2004).
52. Macroeconomic policy questions:
 - (a) International trade and development (resolutions 1995 (XIX) of 30 December 1964, 58/198 of 23 December 2003 and 59/221 of 22 December 2004);
 - (b) International financial system and development (resolution 59/222 of 22 December 2004);
 - (c) External debt crisis and development (resolution 59/223 of 22 December 2004).
53. Follow-up to and implementation of the outcome of the International Conference on Financing for Development (resolutions 58/230 of 23 December 2003 and 59/225 of 22 December 2004).⁸
54. Sustainable development (resolution 42/185 of 11 December 1987):
 - (a) Implementation of Agenda 21, the Programme for the Further Implementation of Agenda 21 and the outcomes of the World Summit on Sustainable Development (resolutions 47/191 of 22 December 1992 and 59/227 and 59/228 of 22 December 2004);
 - (b) Follow-up to and implementation of the Mauritius Strategy for the Further Implementation of the Programme of Action for the Sustainable Development of Small Island Developing States (resolutions 59/229 of 22 December 2004 and 59/311 of 14 July 2005);
 - (c) International Strategy for Disaster Reduction (resolutions 59/231 and 59/233 of 22 December 2004);
 - (d) Protection of global climate for present and future generations of mankind (resolution 59/234 of 22 December 2004);
 - (e) Sustainable development in mountain regions (resolution 58/216 of 23 December 2003);
 - (f) Promotion of new and renewable sources of energy, including the implementation of the World Solar Programme 1996-2005 (resolution 58/210 of 23 December 2003);
 - (g) Implementation of the United Nations Convention to Combat Desertification in Those Countries Experiencing Serious Drought and/or Desertification, Particularly in Africa (resolutions 58/211 of 23 December 2003 and 59/235 of 22 December 2004);
 - (h) Convention on Biological Diversity (resolution 59/236 of 22 December 2004);
 - (i) Rendering assistance to poor mountain countries to overcome obstacles in socio-economic and ecological areas (resolution 59/238 of 22 December 2004).

⁸ This item remains also on the agenda of the fifty-ninth session (see A/59/PV.110).

55. Implementation of the outcome of the United Nations Conference on Human Settlements (Habitat II) and strengthening of the United Nations Human Settlements Programme (UN-Habitat) (resolution 59/239 of 22 December 2004).
56. Globalization and interdependence:
 - (a) Globalization and interdependence (resolution 59/240 of 22 December 2004);
 - (b) Science and technology for development (resolutions 55/185 of 20 December 2000 and 58/200 of 23 December 2003);
 - (c) International migration and development (resolutions 58/208 of 23 December 2003 and 59/241 of 22 December 2004);
 - (d) Preventing and combating corrupt practices and transfer of funds of illicit origin and returning such assets to the countries of origin (resolution 59/242 of 22 December 2004).
57. Groups of countries in special situations:
 - (a) Third United Nations Conference on the Least Developed Countries (resolution 59/244 of 22 December 2004);
 - (b) Specific actions related to the particular needs and problems of landlocked developing countries: outcome of the International Ministerial Conference of Landlocked and Transit Developing Countries and Donor Countries and International Financial and Development Institutions on Transit Transport Cooperation (resolution 59/245 of 22 December 2004).
58. Eradication of poverty and other development issues:
 - (a) Implementation of the first United Nations Decade for the Eradication of Poverty (1997-2006) (resolution 59/247 of 22 December 2004);
 - (b) Women in development (resolutions 58/206 of 23 December 2003 and 59/248 of 22 December 2004);
 - (c) Human resources development (resolution 58/207 of 23 December 2003).
59. Operational activities for development:
 - (a) Operational activities for development of the United Nations system (resolutions 39/125 of 14 December 1984 and 59/250 of 22 December 2004);
 - (b) South-South cooperation: economic and technical cooperation among developing countries (resolutions 33/134 of 19 December 1978, 50/119 of 20 December 1995 and 58/220 of 23 December 2003).⁹

⁹ The title of this sub-item in the provisional agenda is worded as it appears in the provisional programme of work of the Second Committee for 2004 approved by the General Assembly in its decision 58/553 of 23 December 2003. The Assembly had earlier decided, in resolution 58/220 of 23 December 2003, to include in the provisional agenda of its sixtieth session, under the item entitled "Operational activities for development", a sub-item entitled "South-South cooperation for development".

60. Training and research:
 - (a) United Nations Institute for Training and Research (resolutions 1934 (XVIII) of 11 December 1963 and 59/252 of 22 December 2004);
 - (b) United Nations System Staff College in Turin, Italy (resolution 55/207 of 20 December 2000).
61. Towards global partnerships (resolutions 58/129 of 19 December 2003 and 58/316 of 1 July 2004).
62. Global road safety crisis (resolutions 58/9 of 5 November 2003 and 58/289 of 14 April 2004).
63. Implementation of the outcome of the World Summit for Social Development and of the twenty-fourth special session of the General Assembly (resolution 59/146 of 20 December 2004).
64. Social development, including questions relating to the world social situation and to youth, ageing, disabled persons and the family (resolutions 56/177 of 19 December 2001, 57/106 of 26 November 2002, 58/131 to 58/133 of 22 December 2003 and 59/147 and 59/148 of 20 December 2004).
65. Follow-up to the International Year of Older Persons: Second World Assembly on Ageing (resolution 59/150 of 20 December 2004).
66. Advancement of women (resolutions 34/180 of 18 December 1979, 39/125 of 14 December 1984, 45/124 of 14 December 1990, 58/143, 58/145 to 58/147 and 58/185 of 22 December 2003, 59/165 and 59/167 of 20 December 2004 and 59/260 of 23 December 2004).
67. Implementation of the outcome of the Fourth World Conference on Women and of the twenty-third special session of the General Assembly, entitled "Women 2000: gender equality, development and peace for the twenty-first century" (resolutions 50/203 of 22 December 1995, 52/100 of 12 December 1997 and 59/167 and 59/168 of 20 December 2004).

C. Development of Africa

68. New Partnership for Africa's Development: progress in implementation and international support:
 - (a) New Partnership for Africa's Development: progress in implementation and international support (resolution 59/254 of 23 December 2004);
 - (b) Causes of conflict and the promotion of durable peace and sustainable development in Africa (resolution 59/255 of 23 December 2004).

D. Promotion of human rights

69. Promotion and protection of the rights of children (resolutions 44/25 of 20 November 1989 and 59/261 of 23 December 2004).
70. Indigenous issues (resolutions 57/192 of 18 December 2002 and 59/174 of 20 December 2004).

71. Elimination of racism and racial discrimination:
 - (a) Elimination of racism and racial discrimination (resolutions 2106 A (XX) of 21 December 1965, 3380 (XXX) of 10 November 1975 and 59/175 and 59/177 of 20 December 2004);
 - (b) Comprehensive implementation of and follow-up to the Durban Declaration and Programme of Action (resolution 59/177 of 20 December 2004).
72. Right of peoples to self-determination (resolutions 59/178 and 59/180 of 20 December 2004).
73. Human rights questions:
 - (a) Implementation of human rights instruments (resolutions 2200 A (XXI) of 16 December 1966, 39/46 of 10 December 1984, 58/165 of 22 December 2003 and 59/181 and 59/182 of 20 December 2004);
 - (b) Human rights questions, including alternative approaches for improving the effective enjoyment of human rights and fundamental freedoms (resolutions 58/167, 58/169, 58/174, 58/175, 58/177, 58/180, 58/182, 58/183 and 58/192 of 22 December 2003 and 59/183 to 59/185, 59/187, 59/188, 59/190 to 59/192, 59/194, 59/195, 59/198 to 59/200 and 59/202 of 20 December 2004);
 - (c) Human rights situations and reports of special rapporteurs and representatives (resolutions 59/205 to 59/207 of 20 December 2004 and 59/263 of 23 December 2004);
 - (d) Comprehensive implementation of and follow-up to the Vienna Declaration and Programme of Action (resolution 48/121 of 20 December 1993);
 - (e) Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights (resolution 48/141 of 20 December 1993).

E. Effective coordination of humanitarian assistance efforts

74. Strengthening of the coordination of humanitarian and disaster relief assistance of the United Nations, including special economic assistance (resolutions 48/162 of 20 December 1993, 59/211 of 20 December 2004 and 59/279 of 19 January 2005):
 - (a) Strengthening of the coordination of emergency humanitarian assistance of the United Nations (resolutions 59/137 of 10 December 2004, 59/141 of 15 December 2004 and 59/212 of 20 December 2004);
 - (b) Special economic assistance to individual countries or regions (resolutions 57/101 of 25 November 2002, 58/116 and 58/121 of 17 December 2003 and 59/217 and 59/218 of 22 December 2004);
 - (c) Strengthening of international cooperation and coordination of efforts to study, mitigate and minimize the consequences of the Chernobyl disaster (resolution 58/119 of 17 December 2003);

- (d) Assistance to the Palestinian people (resolution 59/56 of 2 December 2004);
- (e) Emergency international assistance for peace, normalcy and reconstruction of war-stricken Afghanistan (resolution 59/112 B of 8 December 2004).

F. Promotion of justice and international law

- 75. Report of the International Court of Justice (rule 13 (b)).²
- 76. Oceans and the law of the sea:
 - (a) Oceans and the law of the sea (resolutions 49/28 of 6 December 1994 and 59/24 of 17 November 2004);
 - (b) Sustainable fisheries, including through the 1995 Agreement for the Implementation of the Provisions of the United Nations Convention on the Law of the Sea of 10 December 1982 relating to the Conservation and Management of Straddling Fish Stocks and Highly Migratory Fish Stocks, and related instruments (resolution 59/25 of 17 November 2004).
- 77. Report of the International Criminal Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Genocide and Other Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of Rwanda and Rwandan Citizens Responsible for Genocide and Other Such Violations Committed in the Territory of Neighbouring States between 1 January and 31 December 1994 (Security Council resolution 955 (1994) of 8 November 1994 and General Assembly decision 59/510 of 15 November 2004).
- 78. Report of the International Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of the Former Yugoslavia since 1991 (Security Council resolution 827 (1993) of 25 May 1993 and General Assembly decision 59/511 of 15 November 2004).
- 79. United Nations Programme of Assistance in the Teaching, Study, Dissemination and Wider Appreciation of International Law (resolution 58/73 of 9 December 2003).
- 80. Report of the United Nations Commission on International Trade Law on the work of its thirty-eighth session (resolution 59/39 of 2 December 2004).
- 81. Report of the International Law Commission on the work of its fifty-seventh session (resolution 59/41 of 2 December 2004).
- 82. Report of the International Criminal Court (resolution 59/43 of 2 December 2004).²
- 83. Report of the Special Committee on the Charter of the United Nations and on the Strengthening of the Role of the Organization (resolutions 59/44 and 59/45 of 2 December 2004).
- 84. Scope of legal protection under the Convention on the Safety of United Nations and Associated Personnel (resolution 59/47 of 2 December 2004).

G. Disarmament

85. Report of the International Atomic Energy Agency (resolutions 1145 (XII) of 14 November 1957 and 59/18 of 1 November 2004).
86. Reduction of military budgets:
 - (a) Reduction of military budgets (resolution 35/142 B of 12 December 1980);
 - (b) Objective information on military matters, including transparency of military expenditures (resolution 58/28 of 8 December 2003).
87. Developments in the field of information and telecommunications in the context of international security (resolutions 56/19 of 29 November 2001, 57/53 of 22 November 2002 and 59/61 of 3 December 2004).
88. Prohibition of the development and manufacture of new types of weapons of mass destruction and new systems of such weapons: report of the Conference on Disarmament (resolution 57/50 of 22 November 2002).
89. Question of Antarctica (resolution 57/51 of 22 November 2002).
90. Implementation of the Declaration of the Indian Ocean as a Zone of Peace (resolution 58/29 of 8 December 2003).
91. African Nuclear-Weapon-Free Zone Treaty (resolution 58/30 of 8 December 2003).
92. Consolidation of the regime established by the Treaty for the Prohibition of Nuclear Weapons in Latin America and the Caribbean (Treaty of Tlatelolco) (resolution 58/31 of 8 December 2003).
93. Verification in all its aspects, including the role of the United Nations in the field of verification (resolution 59/60 of 3 December 2004).
94. Role of science and technology in the context of international security and disarmament (resolution 59/62 of 3 December 2004).
95. Establishment of a nuclear-weapon-free zone in the region of the Middle East (resolution 59/63 of 3 December 2004).
96. Conclusion of effective international arrangements to assure non-nuclear-weapon States against the use or threat of use of nuclear weapons (resolution 59/64 of 3 December 2004).
97. Prevention of an arms race in outer space (resolution 59/65 of 3 December 2004).
98. General and complete disarmament:
 - (a) Notification of nuclear tests (resolution 42/38 C of 30 November 1987);
 - (b) Prohibition of the dumping of radioactive wastes (resolution 58/40 of 8 December 2003);
 - (c) Reduction of non-strategic nuclear weapons (resolution 58/50 of 8 December 2003);
 - (d) Transparency in armaments (resolution 58/54 of 8 December 2003);

- (e) National legislation on transfer of arms, military equipment and dual-use goods and technology (resolution 59/66 of 3 December 2004);
- (f) Missiles (resolution 59/67 of 3 December 2004);
- (g) Observance of environmental norms in the drafting and implementation of agreements on disarmament and arms control (resolution 59/68 of 3 December 2004);
- (h) Promotion of multilateralism in the area of disarmament and non-proliferation (resolution 59/69 of 3 December 2004);
- (i) Convening of the fourth special session of the General Assembly devoted to disarmament (resolution 59/71 of 3 December 2004);
- (j) Implementation of the Convention on the Prohibition of the Development, Production, Stockpiling and Use of Chemical Weapons and on Their Destruction (resolution 59/72 of 3 December 2004);
- (k) Assistance to States for curbing the illicit traffic in small arms and collecting them (resolution 59/74 of 3 December 2004);
- (l) Towards a nuclear-weapon-free world: accelerating the implementation of nuclear disarmament commitments (resolution 59/75 of 3 December 2004);
- (m) Nuclear disarmament (resolution 59/77 of 3 December 2004);
- (n) Relationship between disarmament and development (resolution 59/78 of 3 December 2004);
- (o) Reducing nuclear danger (resolution 59/79 of 3 December 2004);
- (p) Measures to prevent terrorists from acquiring weapons of mass destruction (resolution 59/80 of 3 December 2004);
- (q) Follow-up to the advisory opinion of the International Court of Justice on the *Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons* (resolution 59/83 of 3 December 2004);
- (r) Implementation of the Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-personnel Mines and on Their Destruction (resolution 59/84 of 3 December 2004);
- (s) Nuclear-weapon-free southern hemisphere and adjacent areas (resolution 59/85 of 3 December 2004);
- (t) The illicit trade in small arms and light weapons in all its aspects (resolution 59/86 of 3 December 2004);
- (u) Confidence-building measures in the regional and subregional context (resolution 59/87 of 3 December 2004);
- (v) Conventional arms control at the regional and subregional levels (resolution 59/88 of 3 December 2004);
- (w) Regional disarmament (resolution 59/89 of 3 December 2004);

- (x) Prevention of the illicit transfer and unauthorized access to and use of man-portable air defence systems (resolution 59/90 of 3 December 2004);
 - (y) The Hague Code of Conduct against Ballistic Missile Proliferation (resolution 59/91 of 3 December 2004);
 - (z) Information on confidence-building measures in the field of conventional arms (resolution 59/92 of 3 December 2004);
 - (aa) Bilateral strategic nuclear arms reductions and the new strategic framework (resolution 59/94 of 3 December 2004);
 - (bb) Establishment of a nuclear-weapon-free zone in Central Asia (decision 59/513 of 3 December 2004);
 - (cc) United Nations conference to identify ways of eliminating nuclear dangers in the context of nuclear disarmament (decision 59/514 of 3 December 2004);
 - (dd) Problems arising from the accumulation of conventional ammunition stockpiles in surplus (decision 59/515 of 3 December 2004).
99. Review and implementation of the Concluding Document of the Twelfth Special Session of the General Assembly:
- (a) Regional confidence-building measures: activities of the United Nations Standing Advisory Committee on Security Questions in Central Africa (resolution 59/96 of 3 December 2004);
 - (b) United Nations regional centres for peace and disarmament (resolution 59/98 of 3 December 2004);
 - (c) United Nations Regional Centre for Peace, Disarmament and Development in Latin America and the Caribbean (resolution 59/99 of 3 December 2004);
 - (d) United Nations Regional Centre for Peace and Disarmament in Asia and the Pacific (resolution 59/100 of 3 December 2004);
 - (e) United Nations Regional Centre for Peace and Disarmament in Africa (resolution 59/101 of 3 December 2004);
 - (f) Convention on the Prohibition of the Use of Nuclear Weapons (resolution 59/102 of 3 December 2004).
100. Review of the implementation of the recommendations and decisions adopted by the General Assembly at its tenth special session:
- (a) Advisory Board on Disarmament Matters (resolution 38/183 O of 20 December 1983);
 - (b) United Nations Institute for Disarmament Research (resolution 39/148 H of 17 December 1984);
 - (c) Report of the Conference on Disarmament (resolution 59/104 of 3 December 2004);

- (d) Report of the Disarmament Commission (resolution 59/105 of 3 December 2004).
- 101. The risk of nuclear proliferation in the Middle East (resolution 59/106 of 3 December 2004).
- 102. Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May Be Deemed to Be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects (resolution 59/107 of 3 December 2004).
- 103. Strengthening of security and cooperation in the Mediterranean region (resolution 59/108 of 3 December 2004).
- 104. Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty (resolution 59/109 of 3 December 2004).
- 105. Convention on the Prohibition of the Development, Production and Stockpiling of Bacteriological (Biological) and Toxin Weapons and on Their Destruction (resolution 59/110 of 3 December 2004).
- 106. Review of the implementation of the Declaration on the Strengthening of International Security (decision 58/516 of 8 December 2003).

H. Drug control, crime prevention and combating international terrorism in all its forms and manifestations

- 107. Crime prevention and criminal justice (resolutions 59/151, 59/153 and 59/157 to 59/159 of 20 December 2004).
- 108. International drug control (resolutions 59/162 and 59/163 of 20 December 2004).
- 109. Measures to eliminate international terrorism (resolutions 59/46 of 2 December 2004 and 59/290 of 13 April 2005).

I. Organizational, administrative and other matters

- 110. Notification by the Secretary-General under Article 12, paragraph 2, of the Charter of the United Nations (rule 49).
- 111. Report of the Secretary-General on the work of the Organization (rules 13 (a) and 48; resolutions 47/120 B of 20 September 1993 and 51/241 of 31 July 1997).²
- 112. Elections to fill vacancies in principal organs:
 - (a) Election of five non-permanent members of the Security Council (rule 142; decision 59/402 of 15 October 2004);
 - (b) Election of eighteen members of the Economic and Social Council (rule 145; decision 59/403 of 29 October 2004);
 - (c) Election of five members of the International Court of Justice (rule 150; decision 57/404 of 21 October 2002).

113. Elections to fill vacancies in subsidiary organs and other elections:
- (a) Election of twenty members of the Committee for Programme and Coordination (Economic and Social Council resolution 2008 (LX) of 14 May 1976 and General Assembly decision 59/404 of 8 November 2004);
 - (b) Election of twenty-nine members of the Governing Council of the United Nations Environment Programme (resolution 2997 (XXVII) of 15 December 1972 and decision 58/404 of 10 November 2003);
 - (c) Election of the Executive Director of the United Nations Environment Programme (decision 56/312 of 21 November 2001);
 - (d) Election of the Executive Director of the United Nations Human Settlements Programme (decision 56/324 of 23 July 2002).
114. Appointments to fill vacancies in subsidiary organs and other appointments:
- (a) Appointment of members of the Advisory Committee on Administrative and Budgetary Questions (rule 155; decision 59/407 of 8 December 2004);
 - (b) Appointment of members of the Committee on Contributions (rule 158; decision 59/408 of 8 December 2004);
 - (c) Confirmation of the appointment of members of the Investments Committee (resolution 155 (II) of 15 November 1947 and decision 59/409 of 8 December 2004);
 - (d) Appointment of a member of the Board of Auditors (resolutions 74 (I) of 7 December 1946 and 55/248 of 12 April 2001 and decision 58/413 of 17 December 2003);
 - (e) Appointment of members of the International Civil Service Commission (resolution 3357 (XXIX) of 18 December 1974 and decision 59/412 of 8 December 2004);
 - (f) Appointment of members of the Committee on Conferences (resolution 43/222 B of 21 December 1988 and decision 59/405 of 8 November 2004).
115. Admission of new Members to the United Nations (rule 136).
116. Implementation of the resolutions of the United Nations (decision 59/509 of 8 November 2004).
117. Revitalization of the work of the General Assembly (resolution 58/316 of 1 July 2004).²
118. Question of equitable representation on and increase in the membership of the Security Council and related matters.⁵
119. United Nations reform: measures and proposals (resolution 55/285 of 7 September 2001).
120. Strengthening of the United Nations system (resolution 58/269 of 23 December 2003).²

121. Follow-up to the outcome of the Millennium Summit (resolutions 55/162 of 14 December 2000, 58/291 of 6 May 2004, 59/27 of 23 November 2004, 59/145 of 17 December 2004 and 59/291 of 15 April 2005).⁷
122. Financial reports and audited financial statements, and reports of the Board of Auditors (resolutions 52/212 B of 31 March 1998, 58/249 A of 23 December 2003, 59/264 A of 23 December 2004 and 59/264 B of 22 June 2005):¹⁰
 - (a) United Nations peacekeeping operations;
 - (b) Voluntary funds administered by the United Nations High Commissioner for Refugees;
 - (c) Capital master plan.
123. Review of the efficiency of the administrative and financial functioning of the United Nations (resolutions 59/272 of 23 December 2004 and 59/287, 59/288 and 59/289 of 13 April 2005).¹⁰
124. Programme budget for the biennium 2004-2005 (resolutions 58/270, 58/272 and 58/273 of 23 December 2003, 59/260 and 59/276 of 23 December 2004, 59/282 of 13 April 2005 and 59/294 and 59/295 of 22 June 2005, and decisions 59/555 to 59/558 of 13 April 2005).¹⁰
125. Proposed programme budget for the biennium 2006-2007 (resolutions 58/269, 58/270 and 58/272 of 23 December 2003, 59/2 of 20 October 2004, 59/275, 59/276 and 59/278 of 23 December 2004, 59/283 of 13 April 2005, 59/295 of 22 June 2005 and decision 59/549 of 23 December 2004).
126. Programme planning (resolutions 58/269 of 23 December 2003 and 59/275 of 23 December 2004).²
127. Improving the financial situation of the United Nations.⁴
128. Pattern of conferences (resolution 59/265 of 23 December 2004).²
129. Scale of assessments for the apportionment of the expenses of the United Nations (resolutions 58/1 B of 23 December 2003 and 59/312 of 14 July 2005 and decision 59/551 C of 22 June 2005).¹⁰
130. Human resources management (resolution 59/266 of 23 December 2004 and decision 59/551 C of 22 June 2005).
131. Joint Inspection Unit (resolutions 31/192 of 22 December 1976 and 59/267 of 23 December 2004).²
132. United Nations common system (resolutions 3357 (XXIX) of 18 December 1974 and 59/268 of 23 December 2004 and decision 59/561 of 13 April 2005).¹¹
133. Report of the Secretary-General on the activities of the Office of Internal Oversight Services (resolutions 48/218 B of 29 July 1994, 54/244 of 23 December 1999, 58/269 of 23 December 2003 and 59/270 to 59/272 of 23 December 2004).²

¹⁰ This item remains also on the agenda of the fifty-ninth session (see A/59/PV.104).

¹¹ This item remains also on the agenda of the fifty-ninth session (see A/59/PV.91).

134. Administration of justice at the United Nations (resolution 59/283 of 13 April 2005).
135. Financing of the International Criminal Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Genocide and Other Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of Rwanda and Rwandan Citizens Responsible for Genocide and Other Such Violations Committed in the Territory of Neighbouring States between 1 January and 31 December 1994 (resolutions 58/253 of 23 December 2003 and 59/273 of 23 December 2004).²
136. Financing of the International Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of the Former Yugoslavia since 1991 (resolutions 58/254 of 23 December 2003 and 59/274 of 23 December 2004).²
137. Administrative and budgetary aspects of the financing of the United Nations peacekeeping operations (resolutions 57/290 B and 57/318 of 18 June 2003 and 59/296 to 59/299, 59/301 and 59/302 and decisions 59/562 to 59/564 of 22 June 2005).¹⁰
138. Financing of the United Nations Operation in Burundi (resolutions 59/15 A of 29 October 2004 and 59/15 B of 22 June 2005).¹⁰
139. Financing of the United Nations Operation in Côte d'Ivoire (resolutions 59/16 A of 29 October 2004 and 59/16 B of 22 June 2005).¹⁰
140. Financing of the United Nations Peacekeeping Force in Cyprus (resolutions 59/284 A of 13 April 2005 and 59/284 B of 22 June 2005).¹⁰
141. Financing of the United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of the Congo (resolutions 59/285 A of 13 April 2005 and 59/285 B of 22 June 2005).¹⁰
142. Financing of the United Nations Mission in East Timor.⁴
143. Financing of the United Nations Mission of Support in East Timor (resolutions 59/13 A of 29 October 2004 and 59/13 B of 22 June 2005).¹⁰
144. Financing of the United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea (resolution 59/303 of 22 June 2005).¹⁰
145. Financing of the United Nations Observer Mission in Georgia (resolution 59/304 of 22 June 2005).¹⁰
146. Financing of the United Nations Stabilization Mission in Haiti (resolutions 59/17 A of 29 October 2004 and 59/17 B of 22 June 2005).¹⁰
147. Financing of the activities arising from Security Council resolution 687 (1991).¹⁰
 - (a) United Nations Iraq-Kuwait Observation Mission;
 - (b) Other activities.
148. Financing of the United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (resolutions 59/286 A of 13 April 2005 and 59/286 B of 22 June 2005).¹⁰
149. Financing of the United Nations Mission in Liberia (resolution 59/305 of 22 June 2005).¹⁰

150. Financing of the United Nations peacekeeping forces in the Middle East:¹⁰
- (a) United Nations Disengagement Observer Force (resolution 59/306 of 22 June 2005);
 - (b) United Nations Interim Force in Lebanon (resolution 59/307 of 22 June 2005).
151. Financing of the United Nations Mission in Sierra Leone (resolutions 59/14 A of 29 October 2004 and 59/14 B of 22 June 2005).¹⁰
152. Financing of the United Nations Mission in the Sudan (resolution 59/292 of 21 April 2005).¹²
153. Financing of the United Nations Mission for the Referendum in Western Sahara (resolution 59/308 of 22 June 2005).¹⁰
154. Report of the Committee on Relations with the Host Country (resolution 59/42 of 2 December 2004).
155. Observer status for the Latin American Integration Association in the General Assembly (item proposed by Ecuador (A/60/141)).
-

¹² This item remains also on the agenda of the fifty-ninth session (see A/59/PV.93).

VEDLEGG 2

FNs medlemsland og bidragsskalaen

Tabell 3.1: Medlemslandenes opptaksdato, plassering i valggrupper og prosentvis bidrag til FNs regulære budsjett i 2003–2005.

(Forkortelser: afr= afrikanske, ar=arabiske, as=asiatiske, la=latinamerikanske, weog=vesteuropeiske og andre stater, øst=østeuropeiske stater).

Stat	Opptak	Gruppe	Obligatoriske bidrag i %	
			2003	2004–2005
Afghanistan	19. november 1946	as	0,001	0,002
Albania	14. desember 1955	øst	0,003	0,005
Algerie	08. oktober 1962	afr(ar)	0,070	0,076
Andorra	28. juli 1993	weog	0,004	0,005
Angola	01. desember 1976	afr	0,002	0,001
Antigua og Barbuda	11. november 1981	la	0,002	0,003
Argentina	24. oktober 1945	la	0,969	0,956
Armenia	02. mars 1992	øst	0,002	0,002
Aserbajdsjan	02. mars 1992	øst	0,004	0,005
Australia	01. november 1945	weog	1,627	1,592
Bahamas	18. september 1973	la	0,012	0,013
Bahrain	21. september 1971	as(ar)	0,018	0,030
Bangladesh	17. september 1974	as	0,010	0,010
Barbados	09. desember 1966	la	0,009	0,010
Belarus (Hviterussland)	24. oktober 1945	øst	0,019	0,018
Belgia	27. desember 1945	weog	1,129	1,069
Belize	25. september 1981	la	0,001	0,001
Benin	20. september 1960	afr	0,002	0,002
Bhutan	21. september 1971	as	0,001	0,001
Bolivia	14. november 1945	la	0,009	0,009
Bosnia-Hercegovina	22. mai 1992	øst	0,004	0,003

Stat	Opptak	Gruppe	Obligatoriske bidrag i %	
			2003	2004–2005
Botswana	17. oktober 1966	afr	0,010	0,012
Brasil	24. oktober 1945	la	2,390	1,523
Brunei Darussalam	21. september 1984	as	0,033	0,034
Bulgaria	14. desember 1955	øst	0,013	0,017
Burkina Faso	20. september 1960	afr	0,002	0,002
Burma, se Myanmar				
Burundi	18. september 1962	afr	0,001	0,001
Canada	09. november 1945	weog	2,558	2,813
Chile	24. oktober 1945	la	0,212	0,223
Colombia	05. november 1945	la	0,201	0,155
Costa Rica	02. november 1945	la	0,020	0,030
Cuba	24. oktober 1945	la	0,030	0,043
Danmark	24. oktober 1945	weog	0,749	0,718
De forente arabiske emirater	09. desember 1971	as(ar)	0,202	0,235
Den demokratiske folkerepublikken Korea (Nord-Korea)	17. september 1991	as	0,009	0,010
Den demokratiske republikken Kongo (tidl. Zaire)	20. september 1960	afr	0,004	0,003
Den dominikanske republikk	24. oktober 1945	la	0,023	0,035
Den sentralafrikanske republikk	20. september 1960	afr	0,001	0,001
Den tsjekkiske republikk	19. januar 1993	øst	0,203	0,183
Djibouti	20. september 1977	afr	0,001	0,001
Dominica	18. desember 1978	la	0,001	0,001
Ecuador	21. desember 1945	la	0,025	0,019
Egypt	24. oktober 1945	afr(ar)	0,081	0,120
Ekvatorial-Guinea	12. november 1968	afr	0,001	0,002
Elfenbenskysten	20. september 1960	afr	0,009	0,010
El Salvador	24. oktober 1945	la	0,018	0,022
Eritrea	28. mai 1993	afr	0,001	0,001

Stat	Opptak	Gruppe	Obligatoriske bidrag i %	
			2003	2004–2005
Estland	17. september 1991		0,010	0,012
Etiopia	13. november 1945	afr	0,004	0,004
Fiji	13. oktober 1970	as	0,004	0,004
Filippinene	24. oktober 1945	as	0,100	0,095
Finland	14. desember 1955	weog	0,522	0,533
Frankrike	24. oktober 1945	weog	6,466	6,030
Gabon	20. september 1960	afr	0,014	0,009
Gambia	21. september 1965	afr	0,001	0,001
Georgia	31. juli 1992	øst	0,005	0,003
Ghana	08. mars 1957	afr	0,005	0,004
Grenada	17. september 1974	la	0,001	0,001
Guatemala	21. november 1945	la	0,027	0,030
Guinea	12. desember 1958	afr	0,003	0,003
Guinea-Bissau	17. september 1974	afr	0,001	0,001
Guyana	20. september 1966	la	0,001	0,001
Haiti	24. oktober 1945	la	0,002	0,003
Hellas	25. oktober 1945	weog	0,539	0,530
Honduras	17. desember 1945	la	0,005	0,005
Hviterussland, se Belarus				
India	30. oktober 1945	as	0,341	0,421
Indonesia	28. september 1950	as	0,200	0,142
Irak	21. desember 1945	as(ar)	0,136	0,016
Iran	24. oktober 1945	as	0,272	0,157
Irland	14. desember 1955	weog	0,294	0,350
Island	19. november 1946	weog	0,033	0,034
Israel	11. mai 1949		0,415	0,467
Italia	14. desember 1955	weog	5,065	4,885
Jamaica	18. september 1962	la	0,004	0,008
Japan	18. desember 1956	as	19,516	19,468
Jemen	20. september 1947	afr(ar)	0,006	0,006
Jordan	14. desember 1955	as(ar)	0,008	0,011
Jugoslavia, se Serbia og Montenegro				
Kambodsja	14. desember 1955	as	0,002	0,002

Stat	Opptak	Gruppe	Obligatoriske bidrag i %	
			2003	2004–2005
Kamerun	20. september 1960	afr	0,009	0,008
Kapp Verde	16. september 1975	afr	0,001	0,001
Kasakhstan	02. mars 1992	as	0,028	0,025
Kenya	16. desember 1963	afr	0,008	0,009
Kina	24. oktober 1945	as	1,532	2,053
Kirgisistan	02. mars 1992	as	0,001	0,001
Kiribati	14. september 1999	as	0,001	0,001
Komorene	12. november 1975	afr	0,001	0,001
Kongo, Brazzaville	20. september 1960	afr	0,001	0,001
Kroatia	22. mai 1992	øst	0,039	0,037
Kuwait	14. mai 1963	as(ar)	0,147	0,162
Kypros	20. september 1960	as	0,038	0,039
Laos	14. desember 1955	as	0,001	0,001
Latvia	17. september 1991	øst	0,010	0,015
Lesotho	17. oktober 1966	afr	0,001	0,001
Libanon	24. oktober 1945	as(ar)	0,012	0,024
Liberia	02. november 1945	afr	0,001	0,001
Libya	14. desember 1955	afr(ar)	0,067	0,132
Liechtenstein	18. september 1990	weog	0,006	0,005
Litauen	17. september 1991	øst	0,017	0,024
Luxembourg	24. oktober 1945	weog	0,080	0,077
Madagaskar	20. september 1960	afr	0,003	0,003
Makedonia (FYROM)	08. april 1993	øst	0,006	0,006
Malawi	01. desember 1964	afr	0,002	0,001
Malaysia	17. september 1957	as	0,235	0,203
Maldivene	21. september 1965	as	0,001	0,001
Mali	28. september 1980	afr	0,002	0,002
Malta	01. desember 1964	weog	0,015	0,014
Marokko	12. november 1956	afr(as)	0,044	0,047
Marshalløyene	17. september 1991	as	0,001	0,001
Mauritania	27. oktober 1961	afr(as)	0,001	0,001
Mauritius	24. april 1968	afr	0,011	0,011
Mexico	07. november 1945	la	1,086	1,883
Mikronesiaføderasjonen	17. september 1991	as	0,001	0,001
Moldova	02. mars 1992	øst	0,002	0,001

Stat	Opptak	Gruppe	Obligatoriske bidrag i %	
			2003	2004–2005
Monaco	28. mai 1993	weog	0,004	0,003
Mongolia	27. oktober 1961	as	0,001	0,001
Mosambik	16. september 1975	afr	0,001	0,001
Myanmar	19. april 1948	as	0,010	0,010
Namibia	23. april 1990	afr	0,007	0,006
Nauru	14. september 1999	as	0,001	0,001
Nederland	10. desember 1945	weog	1,738	1,690
Nepal	14. desember 1955	as	0,004	0,004
Nicaragua	24. oktober 1945	la	0,001	0,001
Niger	20. september 1960	afr	0,001	0,001
Nigeria	07. oktober 1960	afr	0,068	0,042
Norge	27. november 1945	weog	0,646	0,679
Ny-Zealand	24. oktober 1945	weog	0,241	0,221
Oman	07. oktober 1971	as(ar)	0,070	0,061
Pakistan	30. september 1947	as	0,061	0,055
Palau	15. desember 1994	as	0,001	0,001
Panama	13. november 1945	la	0,018	0,019
Papua Ny-Guinea	10. oktober 1975	as	0,006	0,003
Paraguay	24. oktober 1945	la	0,016	0,012
Peru	31. oktober 1945	la	0,118	0,092
Polen	24. oktober 1945	øst	0,378	0,461
Portugal	14. desember 1945	weog	0,462	0,470
Qatar	21. september 1971	as(ar)	0,034	0,064
Republikken Korea (Sør-Korea)	17. september 1991	as	1,851	1,796
Romania	14. desember 1955	øst	0,058	0,060
Russland	24. oktober 1945	øst	1,200	1,100
Rwanda	18. september 1962	afr	0,001	0,001
Salomonøyene	19. september 1978	as	0,001	0,001
Samoa	15. desember 1976	as	0,001	0,001
San Marino	02. mars 1992	weog	0,002	0,003
São Tomé og Príncipe	16. september 1975	afr	0,001	0,001
Saudi-Arabia	24. oktober 1945	as(ar)	0,554	0,713
Senegal	28. september 1960	afr	0,005	0,005

Stat	Opptak	Gruppe	Obligatoriske bidrag i %	
			2003	2004–2005
Serbia og Montenegro	24. oktober 1945	øst	0,020	0,019
Seychellene	21. september 1976	afr	0,002	0,002
Sierra Leone	27. september 1961	afr	0,001	0,001
Singapore	21. september 1965	as	0,393	0,388
Slovakia	19. januar 1993	øst	0,043	0,051
Slovenia	22. mai 1992	øst	0,081	0,082
Somalia	20. september 1960	afr	0,001	0,001
Spania	14. desember 1955	weog	2,519	2,520
Sri Lanka	14. desember 1955	as	0,016	0,017
St. Kitts og Nevis	23. september 1983	la	0,001	0,001
St. Lucia	12. september 1979	la	0,002	0,002
St. Vincent og Grenadinene	16. september 1980	la	0,001	0,001
Storbritannia	24. oktober 1945	weog	5,536	6,127
Sudan	12. november 1956	afr(ar)	0,006	0,008
Surinam	04. desember 1975	la	0,002	0,001
Sveits	10. september 2002	weog	1,274	1.197
Sverige	19. november 1946	weog	1,027	0,998
Swaziland	24. september 1968	afr	0,002	0,002
Syria	24. oktober 1945	as(ar)	0,080	0,038
Sør-Afrika	07. november 1945	afr	0,408	0,292
Tadsjikistan	02. mars 1992	as	0,001	0,001
Tanzania	14. desember 1961	afr	0,004	0,006
Tchad	20. september 1960	afr	0,001	0,001
Thailand	16. desember 1946	as	0,294	0,209
Togo	20. september 1960	afr	0,001	0,001
Tonga	14. september 1999	as	0,001	0,001
Trinidad og Tobago	18. september 1962	la	0,016	0,022
Tunisia	12. november 1956	afr(ar)	0,030	0,032
Turkmenistan	02. mars 1992	as	0,003	0,005
Tuvalu	05. september 2000	as	0,001	0,001
Tyrkia	24. oktober 1945	weog	0,440	0,372
Tyskland	18. september 1973	weog	9,769	8,662
Uganda	25. oktober 1962	afr	0,005	0,006

Stat	Opptak	Gruppe	Obligatoriske bidrag i %	
			2003	2004–2005
Ukraina	24. oktober 1945	øst	0,053	0,039
Ungarn	14. desember 1955	øst	0,120	0,126
Uruguay	18. desember 1945	la	0,080	0,048
USA	24. oktober 1945	weog	22,000	22,000
Usbekistan	02. mars 1992	as	0,011	0,014
Vanuatu	15. september 1981	as	0,001	0,001
Venezuela	15. november 1945	la	0,208	0,171
Vietnam	20. september 1977	as	0,016	0,021
Zambia	01. desember 1964	afr	0,002	0,002
Zimbabwe	25. august 1980	afr	0,008	0,007
Østerrike	14. desember 1955	weog	0,947	0,859
Øst-Timor	27. september 2002	as	0,001	0,001

VEDLEGG 3

Programbudsjettet 2004–2005

FNs programbudsjett for toårsperioden 2004–2005 som revidert på den 59. generalforsamlingen.

Tabell 3.1 A. Utgifter

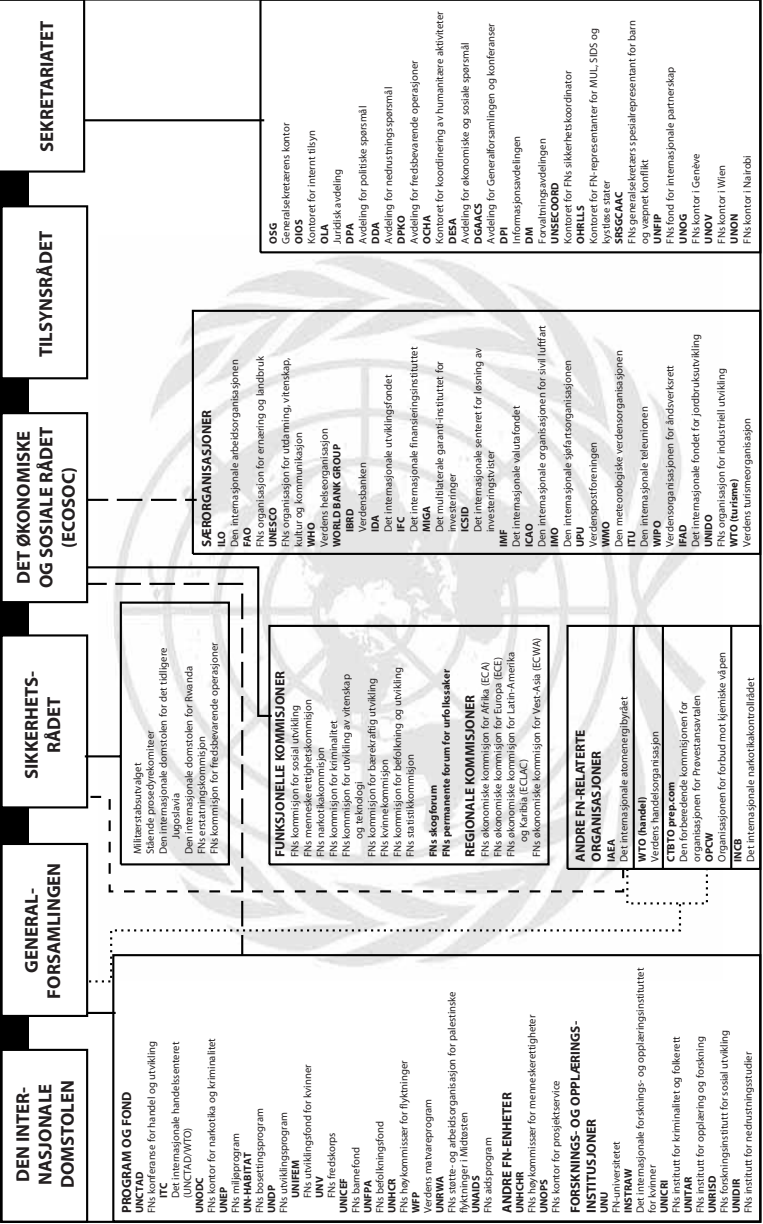
Budsjett- seksjon	Kap.	Tekst	USD
I	1–2	Generell politisk virksomhet, ledelse og koordinering	621 799 700
II	3–6	Politiske saker, fredsbevarende operasjoner	545 130 800
III	7–8	Internasjonal lov og rett	75 570 000
IV	9–17	Internasjonalt samarbeid for utvikling	356 344 800
V	18–23	Regionalt utviklingssamarbeid	395 309 400
VI	24–27	Menneskerettigheter og humanitære saker	189 731 500
VII	28	Informasjon	162 322 600
VIII	29	Administrasjon og fellestjenester	477 145 800
IX	30	Internt tilsyn	24 187 000
X	31–32	Særlige administrative utgifter	91 701 100
XI	33	Investeringsutgifter	104 566 600
XII	34	Utbetalinger fra skatteutjevningfondet	411 194 200
XIII	35	Utviklingskontoen	13 065 000
XIV	36	Sikkerhet	140 105 400
		SUM	3 608 173 900

Tabell 3.2 B. Inntekter

Kapittel	Tekst	USD
1	Inntekter til skatteutjevningfondet	415 613 700
2	Generelle inntekter	24 009 500
3	Publikumstjenester	4 228 700
	Til sammen	443 851 900
	Pliktige bidrag fra medlemslandene for toårs- perioden vedtatt av Generalforsamlingen	3 164 322 000
	SUM	3 608 173 900

FN-systemet

HOVEDORGANISASJONER I DE FORENTE NASJONER (FN)

VEDLEGG 5

Forkortelser

AALCC	The Asian-African Legal Consultative Committee Den asiatick-afrikanske juridiske rådgivende komiteen
ABM-avtalen	Anti-Ballistic Missile Treaty Avtale mellom Sovjetunionen og USA fra 1972 om begrensninger i anti-rakettforsvaret
ACABQ	Advisory Committee on Administrative and Budgetary Questions Den rådgivende komiteen for administrative og budsjettmessige spørsmål
ACC	Administrative Committee on Coordination Den administrative samordningskomiteen
AfDB	African Development Bank Den afrikanske utviklingsbanken
AsDB	Asian Development Bank Den asiaticke utviklingsbanken
ASEAN	Association of South East Asian Nations Sammenslutning av sørøst-asiaticke stater (medl. (1997): Burma, Brunei, Filippinene, Indonesia, Laos, Malaysia, Singapore, Thailand og Vietnam)
BONUCA	Bureau des Nations Unies pour la consolidation de la paix en République Centrafricaine FNs fredsbyggingskontor i Den sentral-afrikanske republikken
Bretton Woods-institusjonene	Verdensbanken og Det internasjonale valutafondet (IMF)
CARICOM	Caribbean Community and Common Market Det karibiske fellesskapet og fellesmarkedet
CAS	Committee on Assurances of Supply IAEAs komité for leveringstrygghet
CAT	Committee Against Torture FNs komité mot tortur
CCPC	Committee on Crime Prevention and Control Komiteen for kriminalitetsforebygging og -kontroll
CD	Conference on Disarmament Nedrustningskonferansen i Genève
CDE	se KNE

CDP	Committee on Development Planning Komiteen for utviklingsplanlegging
CEDAW	Committee on the Elimination of Discrimination against Women Komiteen for avskaffelse av kvinnediskriminering
CERD	Committee on the Elimination of Racial Discrimination Komiteen for avskaffelse av rasediskriminering
CESI	Centre for Economic and Social Information Senter for økonomisk og sosial informasjon
CFE	Conventional Forces in Europe Konvensjonelle styrker i Europa
CFS	Committee on World Food Security Komiteen for matvaresikkerhet
CGIAR	Consultative Group on International Agricultural Research Konsultasjonsgruppen for internasjonal landbruksforskning
CHR	Commission on Human Rights FNs menneskerettighetskommisjon
CIEM	Committee on International Investment and Multinational Enterprises Komiteen for internasjonale investeringer og multinasjonale selskap
CMI	Comité Maritime International Den internasjonale maritime komiteen
CND	Commission on Narcotic Drugs FNs narkotikakommisjon
CPC	Committee for Programming and Coordination Komiteen for programplanlegging og koordinering
CSBM	Confidence and Security Building Measures Tillit- og sikkerhetsskapende tiltak
CSD	Commission for Social Development FNs kommisjon for sosial utvikling
CSD	Commission on Sustainable Development FNs kommisjon for bærekraftig utvikling
CSW	Commission on the Status of Women FNs kvinnekommisjon
CTBT	Comprehensive Test Ban Treaty Fullstendig kjernefysisk prøvestansavtale
CTBTO prep.com	Den forberedende kommisjonen for organisasjonen for Prøvestansavtalen
CTC	Centre on Transnational Corporations FNs senter for flernasjonale selskap (under UNCTAD)

CWC	Convention on the Prohibition of the Development, Production, Stockpiling and Use of Chemical Weapons and on their destruction Konvensjonen om forbud mot utvikling, produksjon, lagring og bruk av kjemiske våpen samt ødeleggelse av disse
DAM	Department of Administration and Management FN-sekretariatets avdeling for administrative spørsmål
DESA	Department of Economic and Social Affairs FN-sekretariatets avdeling for økonomiske og sosiale spørsmål
DPA	Department of Political Affairs FN-sekretariatets avdeling for politiske spørsmål
DPI	Department of Public Information FN-sekretariatets informasjonsavdeling
DPKO	Department of Peacekeeping Operations FN-sekretariatets avdeling for fredsbevarende operasjoner
DSG	Deputy Secretary General FNs varageneralsekretær
ECA	Economic Commission for Africa FNs økonomiske kommisjon for Afrika
ECE	Economic Commission for Europe FNs økonomiske kommisjon for Europa
ECLAC	Economic Commission for Latin America and the Caribbean FNs økonomiske kommisjon for Latin-Amerika og Karibia
ECOMOG	ECOWAS' Peace Monitoring Group ECOWAS' regionale fredsbevarende styrke
ECOSOC	Economic and Social Council FNs økonomiske og sosiale råd
ECOWAS	Economic Community of West African States Økonomisk sammenslutning for land i Vest-Afrika
ECWA	Economic Commission for Western Asia FNs økonomiske kommisjon for Vest-Asia
ENMOD	Convention on the Prohibition of Military and any other Hostile Use of Environmental Modification Techniques FNs konvensjon om forbud mot bruk av miljøpåvirkning til militære formål (Miljøkrigskonvensjonen)
ERC	Emergency Relief Coordinator FNs nødhjelpscoordinator
ESCAP	Economic and Social Commission for Asia and the Pacific FNs økonomiske og sosiale kommisjon for Asia og Stillehavsområdet

EØS	Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet
FAO	Food and Agriculture Organization FNs organisasjon for ernæring og landbruk
G-77	Group of 77 Utviklingslandenes behandlingsgruppe for koordinering av utviklings- spørsmål under Generalforsamlingen
HIPC	Highly Indebted Poor Countries Fattige land med høy gjeldsbyrde
IAEA	International Atomic Energy Agency Det internasjonale atomenergibyrået
IATA	International Air Transport Association Den internasjonale organisasjonen for lufttransport
IBRD	International Bank of Reconstruction and Development Den internasjonale gjenoppbyggings- og utviklingsbanken (Verdensbanken)
ICAO	International Civil Aviation Organization Den internasjonale organisasjonen for sivil luftfart
ICARA	International Conference on Assistance to Refugees in Africa Internasjonal konferanse om bistand til flyktninger i Afrika
ICJ	International Court of Justice FNs internasjonale domstol
ICRC	International Committee of the Red Cross Den internasjonale Røde Kors-komiteen
ICSAB	International Civil Advisory Board Den rådgivende komiteen for Den internasjonale tjenestemannskom- misjonen
ICSC	International Civil Service Commission Den internasjonale tjenestemannskommisjonen
ICSU	International Council of Scientific Unions Vitenskapsunionenes internasjonale råd
ICTY	International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia FNs internasjonale domstol for det tidligere Jugoslavia
IDA	International Development Association Det internasjonale utviklingsfondet (under Verdensbanken)
IEA	International Energy Agency Det internasjonale energibyrået
IFAD	International Fund for Agricultural Development Det internasjonale fondet for jordbruksutvikling

IFC	International Finance Corporation Det internasjonale finansieringsinstituttet
IGAD	Intergovernmental Authority on Development Organisasjon mot tørke og for utvikling på Afrikas horn
ILC	International Law Commission Folkerettskommisjonen
ILO	International Labour Organization Den internasjonale arbeidsorganisasjonen
IMF	International Monetary Fund Det internasjonale valutafondet
IMO	International Maritime Organization Den internasjonale sjøfartsorganisasjonen (før 1982: IMCO)
INCB	International Narcotics Control Board Det internasjonale narkotikakontrollrådet
INF	Intermediate-range Nuclear Forces Kjernefysiske mellomdistansevåpen
INMARSAT	International Maritime Satellite Organization Den internasjonale organisasjonen for maritime telekommunikasjoner via satellitt
INSTRAW	International Research and Training Institute for the Advancement of Women Det internasjonale forsknings- og opplæringsinstituttet for kvinner
INTELSAT	International Telecommunication Satellite Organization Den internasjonale telekommunikasjonssatellittorganisasjonen
IOC	Intergovernmental Oceanographic Commission Den mellomstatlige oseanografiske kommisjonen
IPDC	International Programme for the Development of Communication Det internasjonale programmet for kommunikasjonsutvikling
IPTF	International Police Force Task FNs internasjonale politistyrke
ISAF	International Security Assistance Force FNs internasjonale sikkerhetsstyrke
ITC	International Trade Center Det internasjonale handelssenteret
ITU	International Telecommunication Union Den internasjonale teleunionen
IUOTO	International Union of Official Travel Organizations Den internasjonale reiselivsorganisasjonen

JIU	Joint Inspection Unit FNs inspektørgruppe
KNE	Conference on Confidence and Security Building Measures and Disarmament in Europe (CDE) Konferansen om tillit- og sikkerhetsskapende tiltak og nedrustning i Europa
MICIVIH	Civilian Mission of the United Nations and the Organization of American States in Haiti Det internasjonale sivile korpset på Haiti
MINUGUA	United Nations Mission for the Agreement Verification of Human Rights and of Compliance with the Commitment of the Comprehensive on Human Rights in Guatemala FNs verifikasjonskorps for menneskerettigheter og overholdelse av pliktene etter den omfattende menneskerettighetsavtalen i Guatemala
MINURSO	Mission des Nations Unies pour le Référendum au Sahara Occidental FNs operasjon for overvåkning av folkevalg i Vest-Sahara
MINUSAL	Mission de las Naciones Unidas en El Salvador FNs operasjon i El Salvador
MISAB	Inter-African Mission to Monitor the Bangui Agreements Interafrikansk fredsbevarende styrke i Den sentral-afrikanske republikken
MONUA	United Nations Observer Mission in Angola FNs observatørstyrke i Angola
MONUC	United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of the Kongo FN-styrken i Den demokratiske republikken Kongo
MUL	Least Developed Countries (LDC) De minst utviklede landene
NAM	Non Aligned Movement Den alliansefrie bevegelsen
NATO	North Atlantic Treaty Organization Den nordatlantiske traktatorganisasjonen
NEPAD	New Partnership for Africa's Development Nytt partnerskap for Afrikas utvikling
NGO	Non-Governmental Organization Ikke-statlig organisasjon
NPT	Non-Proliferation Treaty Ikke-spredningsavtalen

OAS	Organization of American States Organisasjonen av amerikanske stater
OAU	Organization of African Unity Organisasjonen for afrikansk enhet
OCHA	Office for the Coordination of Humanitarian Affairs Kontoret for koordinering av humanitære aktiviteter
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling
OECS	Organization of East Caribbean States Organisasjonen for østkaribiske stater
OIC	Organization of the Islamic Conference Organisasjonen for Den islamske konferansen
OIOS	Office of International Oversight Services FNs kontor for internt tilsyn
OPANAL	Organismo para la Proscripción de las Armas Nucleares en la América Latina y el Caribe Organisasjonen for forbud mot atomvåpen i Latin-Amerika og Karibia
OPEC	Organization of Petroleum Exporting Countries Organisasjonen av oljeeksporterende land
OSSE	Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE) Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa
PFII	Permanent Forum on Indigenous Issues FNs permanente forum for urfolkssaker
PLO	Palestine Liberation Organization Den palestinske frigjøringsorganisasjonen
POLISARIO	Frente Popular para la Liberación de Saguia el Hamra y Rio de Oro Frigjøringsbevegelse i Vest-Sahara
PUNE	United Nations Conference for the Promotion of International Cooperation in the Peaceful Uses of Nuclear Energy FNs konferanse om fredelig utnyttelse av kjernekraft
SADC	Southern African Development Community Den regionale samarbeidsorganisasjonen i det sørlige Afrika (medl. (1997): Angola, Botswana, Lesotho, Malawi, Mauritius, Mosambik, Namibia, Swaziland, Sør-Afrika, Tanzania, Zambia og Zimbabwe)
SALT (I & II)	Strategic Arms Limitation Treaty Avtale mellom USA og tidl. Sovjetunionen om begrensninger av strategiske våpen

SDI	Strategic Defence Initiative Strategisk forsvarsinitiativ (det amerikanske romvåpenprogrammet)
SFOR	Stabilisation Force Multilateral stabiliseringsstyrke i Bosnia-Hercegovina ledet av NATO
SG	Secretary General FNs generalsekretær
SHIRBRIG	United Nations Standing Forces High Readiness Brigade
SIDS	Small Island Developing States Små utviklingsøystater
SIS	Special Industrial Service Det særlige industrifondet
SSOD (I, II & III)	Special Session on Disarmament Generalforsamlingens spesialsesjoner om nedrustning
START	Strategic Arms Reduction Talks Forhandlinger mellom USA og tidl. Sovjetunionen om reduksjoner av strategiske våpen
TCDC	Technical Co-operation among Developing Countries Faglig samarbeid mellom utviklingsland
TDB	Trade and Development Board Handels- og utviklingsstyret (UNCTADs styre)
UN	United Nations De forente nasjoner (FN)
UNAMIR	United Nations Assistance Mission for Rwanda FN-styrken i Rwanda
UNAMSIL	United Nations Mission in Sierra Leone FN-styrken i Sierra Leone
UNCDF	United Nations Capital Development Fund FNs kapitalutviklingsfond
UNCED	United Nations Conference on Environment and Development FNs konferanse om miljø og utvikling (Rio-konferansen)
UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law FNs kommisjon for internasjonal handelsrett
UNCOPUOS	United Nations Committee on the Peaceful Uses of Outer Space FNs komité for fredelig utnyttelse av verdensrommet
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development FNs konferanse for handel og utvikling
UNCTC	United Nations Committee for Transnational Corporations FNs komité for flernasjonale selskap

UNCURK	United Nations Commission for the Unification and Rehabilitation of Korea FNs kommisjon for samling og gjenoppbygging av Korea
UNDAF	United Nations Development Aid Framework FNs rammeverk for bistand
UNDC	United Nations Disarmament Commission FNs nedrustningskommisjon
UNDG	United Nations Development Group FNs utviklingsgruppe
UNDOF	United Nations Disengagement Observer Force FNs observatørstyrke i Midtøsten
UNDP	United Nations Development Programme FNs utviklingsprogram
UNEP	United Nations Environment Programme FNs miljøprogram
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization FNs organisasjon for utdanning, vitenskap, kultur og kommunikasjon
UNETPSA	United Nations Educational Training Programme for Southern Africa FNs utdannings- og opplæringsprogram for det sørlige Afrika
UNFDAC	United Nations Fund for Drug Abuse Control FNs fond for kontroll av narkotikamisbruk
UNFICYP	United Nations Force in Cyprus FN-styrken på Kypros
UNFPA	United Nations Population Fund FNs befolkningsfond
UNGASS-19	The 19th Special Session of the United Nations General Assembly FNs generalforsamlings 19. spesialsesjon for oppfølging av Rio-konferansen
UN-HABITAT	United Nations Human Settlements Programme FNs bosettingsprogram
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees FNs høykommissær for flyktninger
UNICEF	United Nations Children's Fund FNs barnefond
UNIDF	United Nations Industrial Development Fund FNs fond for industriell utvikling
UNIDIR	United Nations Institute for Disarmament Research FNs institutt for nedrustningsstudier

UNIDO	United Nations Industrial Development Organization FNs organisasjon for industriell utvikling
UNIFEM	United Nations Development Fund for Women FNs utviklingsfond for kvinner
UNIFIL	United Nations Interim Force in Lebanon FNs fredsbevarende styrke i Libanon
UNISPACE (I & II)	United Nations Conference on the Exploration and Peaceful Uses of Outer Space FNs konferanser om utforskning og fredelig utnyttelse av verdensrom- met
UNITA	União Nacional para a Independência Total de Angola Opprørsbevegelse i Angola
UNITAR	United Nations Institute for Training and Research FNs institutt for opplæring og forskning
UNMEE	United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea FN-styrken i Etiopia og Eritrea
UNMIK	United Nations Interim Administration Mission in Kosovo FN-styrken i Kosovo
UNMIL	United Nations Mission in Liberia FN-styrken i Liberia
UNMISSET	United Nations Mission of Support in East Timor FN-styrken i Øst-Timor
UNMOGIP	United Nations Military Observer Group in India and Pakistan FNs militære observatørgruppe i India og Pakistan
UNMOT	United Nations Mission of Observers in Tajikistan FNs observatørkorps i Tadsjikistan
UN-NADAF	United Nations New Agenda for the Development of Africa in the 1990's FNs nye program for utvikling i Afrika i 1990-årene
UNOMIG	United Nations Observer Mission in Georgia FNs observatørkorps i Georgia
UNPSG	United Nations Civilian Police Support Group FNs støttegruppe for sivile politifolk
UNRISD	United Nations Research Institute for Social Development FNs forskningsinstitutt for sosial utvikling
UNRWA	United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East FNs støtte- og arbeidsorganisasjon for palestinske flyktninger i Midtøsten

UNSCEAR	United Nations Scientific Committee on the Effects of Atomic Radiation FNs vitenskapelige komité for virkningene av radioaktiv stråling
UNSCOM	United Nations Special Commission FNs spesialkommisjon (som skal overvåke avskaffelsen av irakiske masseødeleggelsesvåpen)
UNSMIA	United Nations Special Mission to Afghanistan FNs spesialkorps til Afghanistan
UNSOC	United Nations Staff Officers Course FNs stabsoffiserkurs
UNTSO	United Nations Truce Supervision Organization FNs observatørkorps i Midtøsten
UNU	United Nations University FN-universitetet
UNV	United Nations Volunteers FNs fredskorps
UPU	Universal Postal Union Verdenspostforeningen
WEOG	West European and Other States Group Gruppen av vesteuropeiske og andre stater
WFC	World Food Council Verdens matvareråd
WFP	World Food Programme Verdens matvareprogram
WGUNS	Open-ended High-level Working Group on the Strengthening of the United Nations System Arbeidsgruppen for styrking av FN-systemet (Essy-gruppa)
WHO	World Health Organization Verdens helseorganisasjon
WIPO	World Intellectual Property Organization Verdensorganisasjonen for åndsverksrett
WMO	World Meteorological Organization Den meteorologiske verdensorganisasjonen
WTO	World Tourism Organization Verdens turismeorganisasjon
WTO	World Trade Organization Verdens handelsorganisasjon

Utgitt av:
Det Kongelige utenriksdepartement
7. juni plassen / Victoria Terrasse
Postboks 8114 Dep., 0032 Oslo

www.odin.dep.no/ud
E-post: webdesk@mfa.no

ISBN 82-7177-786-6 ISSN 1503-3872
E-792

Forside:
FN60-logo

Opplag:
2 500
Trykk:
PDC Tangen 2005

FN 60 år

1945–2005